

T.C
İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
GENEL PSİKOLOJİ BİLİM DALI

ANNE-BABANIN BAĞLANMA STİLLERİ, ANNE-BABA TUTUMLARI VE
ÇOCUKLARINDAKİ DAVRANIŞ PROBLEMLERİ ARASINDAKİ
İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Alper BOLATTEKİN
125101121

DANIŞMAN
Yrd. Doç. Dr. İtir TARI

İstanbul, 2014

T.C
İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
GENEL PSİKOLOJİ BİLİM DALI

**ANNE-BABANIN BAĞLANMA STİLLERİ, ANNE-BABA
TUTUMLARI VE ÇOCUKLARINDAKİ DAVRANIŞ
PROBLEMLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tezi Hazırlayan: **Alper BOLATTEKİN**

İstanbul, 2014

YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “Anne-Babanın Bağlanma Stili ve Anne-Baba Tutumlarının Çocuklarında Gözlemledikleri Davranış Problemleri Üzerine Etkisinin İncelenmesi ” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmanın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Alper BOLATTEKİN

ONAY

Tezimin kağıt ve elektronik kopyalarının İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim/Raporum sadece İstanbul Arel yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin/Raporumunyıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

ÖZET

ANNE-BABANIN BAĞLANMA STİLİ VE ANNE-BABA TUTUMLARININ ÇOCUKLARINDA GÖZLEMLEDİKLERİ DAVRANIŞ PROBLEMLERİ ÜZERİNE ETKİSİNİN İNCELENMESİ

Alper BOLATTEKİN

Yüksek Lisans Tezi, Psikoloji Anabilim Dalı

Danışman: Yrd. Doç. Dr. İtir TARI

Haziran,2014

Bu araştırmanın amacı, anne-babanın bağlanma stili ile anne-baba tutumları ve 4-6 yaş grubu çocuklarda gözlemlenen davranış problemleri arasındaki ilişkiyi incelemektir.

Araştırmanın örneklemi özel anaokullarında ve özel kolejlerde eğitim alan 4-6 yaş grubu çocuğa sahip 200 anne veya babadan oluşmaktadır. Anne veya babalara İlişki Ölçekleri Anketi, Güçler ve Güçlükler Anketi (Ebeveyn Formu), Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği uygulanmıştır.

Araştırmada elde edilen verilerin istatistiksel analizleri SPSS 16.0 programı kullanılarak yapılmıştır. Veriler değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel metotlar (Frekans, Yüzde, Ortalama, Standart sapma) ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA), t-testi ve Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon analizi kullanılmıştır. Tek yönlü varyans analizleri sonucunda farkın anlamlı olduğu durumlarda hangi gruplardan kaynaklandığını bulmak için LSD analizi kullanılmıştır.

Araştırmanın bulgularına bakıldığında, çocuklarda gözlemlenen davranış problemlerinde, akran sorunlarında ve total güçlüklerde cinsiyete göre anlamlı farklılaşma görülmüştür. Erkek çocukların kız çocuklara göre daha fazla davranış problemi gösterdiği görülmüştür. Sosyal davranışlarda kızlar erkeklerden daha başarılı olmuştur.

Anne babanın bağlanma stiline göre çocuklarında gözlemledikleri davranış problemleri arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Güvenli Bağlanan anne babaların çocuklarında davranış sorunlarına, duygusal sorunlara, dikkat eksikliği ve hiperaktiviteye, akran sorunlarına ve total güçlüklerle rastlanmamıştır. Korkulu bağlanan anne babaların

çocuklarında akran sorunlarına rastlanmıştır. Saplantılı bağlanan anne babaların çocuklarında ise davranış sorunları, duygusal sorunlar, akran sorunları, sosyal davranış sorunları ve total güçlükler görülmüştür. Son olarak kayıtsız bağlanan anne babaların çocuklarında akran sorunları ve total güçlükler anlamlı farklılaşma göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Bağlanma Stili, Davranış Problemleri, Okul Öncesi Dönemi, Anne Baba Çocuk Yetiştirme Tutumu

ABSTRACT

EXAMINING THE EFFECT OF PARENTS' ATTACHMENT AND PARENTS' ATTITUDES ON CHILDRENS' BEHAVIOR PROBLEMS

Alper BOLATTEKİN

Master Thesis, Psychology Department

Supervisor: Yrd. Doç. Dr. İtir TARI

June,2014

The aim of this research is examine the effect of parents' attachment style and parents' attitudes on their childrens' behavior problems.

The sample of research consist of 200 4-6 age group studying at the preschool educational institutions childrens' mother or father.

The Relationship Scales Questionnaire, Strengths and Difficulties Questionnaire (Parent Form), Parental Attitude Research Instrument were put in practice into the children's mothers or fathers.

Data collected in the reseach have been analysed by using SPSS 16.0 program. In the analysis of the data descriptive statistical methods used to evaluate the study data (frequency, percentage, mean, Standard deviation) were used. One-way analysis of variance (ANOVA), t-test and Pearson Product-Moment Correlation Analysis have been used. In order to find among which groups the difference has result from in the cases in which the difference is significant as a result of the one-way analysis of variance, LSD analysis has been carried out.

Based on the findings of the research it has been observed that behavioral problems of children, peer problems and total difficulties differ significantly due to gender. Current study found that boys have more behavioral problems than girls. Girls have more success in social behaviors.

According to parents' attachment style, children's behavioral problems differ significantly. Parents who is securely attached, don't experience behavioral problem,

emotional problem, attention deficit and hyperactivity, peer problems and total difficulties on their children. A parent with a fearful-avoidant attachment style, experience peer problems on their children. A parent with a preoccupied attachment style, experience behavioral problem, emotional problem, peer problems, social behavior problem and total difficulties on their children. Lastly, parents who is dismissive attached, experience peer problem and total difficulties on their children.

Key Words: Attachment Style, Behavioral Problems, Preschool, Parental Child Rearing Attitude

TEŞEKKÜR

Bu çalışmanın her aşamasında yanımda olan, desteklerini benden esirgemeyen aşağıdaki bütün isimlere teşekkürü bir borç bilirim.

Tez çalışmamda bana öncülük eden değerli hocam Yrd. Doç. Dr. İtir TARI'ya teşekkür ederim.

Çalışmanın veri toplama kısmında büyük yardımları dokunan Ramazan BOLATTEKİN'e , Barış ÖZDEMİR'e ve çalışmaya gönüllü katılımlarıyla destek veren tüm değerli anne ve babalara içten teşekkür ederim.

Çocukluğumdan itibaren her fırsatta eğitimin önemini ve değerini bana hatırlatan, hayatıma rehberlik eden, bana karşı sevgisini hiçbir zaman esirgemeyen canım babam Ebuzer BOLATTEKİN'e, gerek tez çalışmamda gerek sosyal hayatımda gerçekten çıkmaza düştüğüm her an bana umut ışığı veren, tez verilerimi toplayabilmem için özel anaokullarını ve özel kolejleri benim için tek tek gezen, sevgisi ile hayattan keyif alabildiğim en değerli parçam olan annem Sabahat BOLATTEKİN'e, gecelerce uykusundan feragat edip bana tez çalışmamda yardım eden, motivasyonumu kaybetme fırsatı vermeyen, hayatıma anlam ve renk katan biricik eşim Hamide BOLATTEKİN'e sonsuz teşekkür ederim.

Alper BOLATTEKİN

Haziran, 2014

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iii
ABSTRACT	v
TEŞEKKÜR	vii
İÇİNDEKİLER	viii
TABLO LİSTESİ	xii
BÖLÜM I	
1.GİRİŞ	1
1.1 Araştırmanın Amacı.....	4
1.2 Problem Cümlesi.....	4
1.3 Alt Problemler.....	4
1.4 Araştırmanın Önemi.....	5
1.5 Varsayımlar.....	6
1.6 Sınırlılıklar.....	6
1.7 Tanımlar.....	6
BÖLÜM II	
2.KURAMSAL TEMEL BİLGİLER VE İLGİLİ LİTERATÜR	7
2.1 Bebeklikte ve Çocuklukta Bağlanma Stilleri.....	7
2.1.1 Güvenli Bağlanan Bebekler.....	7
2.1.2 Güvensiz Kaçınmacı Bağlanan Bebekler.....	8
2.1.3 Güvensiz Kaygılı Bağlanan Bebekler.....	8
2.2 Yetişkin Bağlanması.....	9
2.3 Yetişkin Bağlanma Stilleri.....	10
2.3.1 Güvenli Bağlanma Stili.....	11
2.3.2 Saplantılı Bağlanma Stili.....	12
2.3.3 Korkulu Kaçınmacı Bağlanma Stili.....	12
2.3.4 Kayıtsız Kaçınmacı Bağlanma Stili.....	12
2.4 Anne Babaların Çocuk Yetiştirme Tutumları.....	13
2.4.1 Demokratik Anababa Tutumu.....	14

2.4.2 İlgisiz (Serbest) Anababa Tutumu.....	14
2.4.3 Baskıcı (Otoriter) Anababa Tutumu.....	15
2.4.4 Aşırı Korumacı Anababa Tutumu.....	15
2.4.5 Hoşgörülü Anababa Tutumu.....	16
2.4.6 Aşırı Hoşgörülü Anababa Tutumu.....	16
2.4.7 Reddedici Anababa Tutumu.....	17
2.4.8 Dengesiz Anababa Tutumu.....	17
2.5 Davranış Problemleri.....	18
2.6 Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Davranış Problemleri.....	19
2.6.1 Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu.....	19
2.6.2 Korku ve Endişe.....	20
2.6.3 Kavgacı ve Saldırgan davranışlar.....	21
2.6.4 Kekemelik.....	22
2.6.5 İnatçılık.....	23
2.6.6 Tırnak Yeme.....	23
2.6.7 Enürezis (İdrar Kaçırma)	24
2.6.8 Enkoprezis (Dışkı Kaçırma)	24
2.7 Konuyla İlgili Çalışmalar.....	25
2.7.1 Yetişkin Bağlanma Stilleri ve Anne-Baba Çocuk Yetiştirme Tutumlarını İnceleyen Çalışmalar.....	25
2.7.2 Anne Baba Çocuk Yetiştirme Tutumları ve Davranış Problemleri Arasındaki İlişkiyi İnceleyen Çalışmalar.....	27
2.7.3 Bağlanma Stili ve Davranış Problemleri Arasındaki İlişkiyi İnceleyen Çalışmalar.....	33
2.7.4 Bağlanma Stili, Ebeveyn Çocuk Yetiştirme Tutumu ve Davranış Problemleri Arasındaki İlişkileri İnceleyen Çalışmalar.....	35
BÖLÜM III	
3.YÖNTEM.....	37
3.1 Araştırmanın Modeli.....	37
3.2 Çalışma Grubu.....	37

3.3 Veri Toplama Araçları.....	37
3.3.1 Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği (PARI).....	37
3.3.2 İlişki Ölçekleri Anketi.....	38
3.3.3 Güçler ve Güçlükler Anketi.....	39
3.4 İşlem.....	40
BÖLÜM IV	
4.BULGULAR.....	41
4.1 Çalışma Grubunun Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular.....	41
4.2 Davranış Sorunları Alt Boyutuna İlişkin Bulgular.....	43
4.3 Duygusal Sorunlar Alt Boyutuna İlişkin Bulgular.....	46
4.4 Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Alt Boyutuna İlişkin Bulgular.....	49
4.5 Akran Sorunları Alt Boyutuna İlişkin Bulgular.....	52
4.6 Sosyal Davranışlar Alt Boyutuna İlişkin Bulgular.....	55
4.7 Total Güçlükler Alt Boyutuna İlişkin Bulgular.....	59
4.8 Anne Babaların Bağlanma Durumları ile Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tarzları Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular.....	63
4.9 Anne Babaların Bağlanma Durumları ile Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Davranış Problemleri Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular.....	64
4.10 Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tarzları ile Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Davranış Problemleri Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular.....	66
BÖLÜM V	
5.TARTIŞMA SONUÇ ve ÖNERİLER.....	70
5.1 Davranış Sorunları Alt Boyutlarına İlişkin Tartışma ve Sonuçlar.....	70
5.2 Duygusal Sorunlar Alt Boyutlarına İlişkin Tartışma ve Sonuçlar.....	71
5.3 Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Alt Boyutlarına İlişkin Tartışma ve Sonuçlar.....	72
5.4 Akran Sorunları Alt Boyutlarına İlişkin Tartışma ve Sonuçlar.....	72
5.5 Sosyal Davranışlar Alt Boyutlarına İlişkin Tartışma ve Sonuçlar.....	72
5.6 Total Güçlükler Alt Boyutlarına İlişkin Tartışma ve Sonuçlar.....	73
5.7 İlişki Ölçekleri Anketi (İÖA) ile Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği (PARI) Arasındaki İlişkiye Ait Tartışma ve Sonuçlar.....	73
5.8 İlişki Ölçekleri Anketi (İÖA) ile Aile Güçler ve Güçlükler Anketinin (GGA) Arasındaki İlişkiye Ait Tartışma ve Sonuçlar.....	74
5.9 Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği (PARI) ile Güçler ve Güçlükler Anketi (GGA) Arasındaki İlişkiye Ait Tartışma ve Sonuçlar.....	76

5.10 ÖNERİLER.....	78
KAYNAKÇA.....	79
EKLER.....	95
Ek 1. Kişisel Bilgi Formu.....	95
Ek 2. İlişki Ölçekleri Anketi.....	96
Ek 3. Aile Hayatı Ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği – PARI.....	98
Ek 4. Güçler Ve Güçlükler Anketi.....	102

TABLO LİSTESİ

Tablo No	Sayfa No
Tablo 1. Bağlanma Davranışı Özellikleri.....	10
Tablo 2. Dörtlü Bağlanma Modeli.....	11
Tablo 3. Çalışma Grubuna Ait Demografik Bulguların Dağılımı	41
Tablo 4. Davranış Sorunları Alt Boyutuna İlişkin t-testi Sonuçları.....	43
Tablo 5. Davranış Sorunları Alt Boyutuna İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi ANOVA Sonuçları.....	44
Tablo 5.1. Kardeş Sayılarının Karşılaştırılmasına İlişkin LSD Sonuçları.....	44
Tablo 5.2. Anne Yaşlarının Karşılaştırılmasına İlişkin LSD Sonuçları.....	45
Tablo 5.3. Baba Yaşlarının Karşılaştırılmasına İlişkin LSD Sonuçları.....	46
Tablo 6. Duygusal Sorunlar Alt Boyutuna İlişkin t-testi Sonuçları.....	46
Tablo 7. Duygusal Sorunlar Alt Boyutuna İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi ANOVA Sonuçları.....	47
Tablo 7.1. Anne Yaşlarının Karşılaştırılmasına İlişkin LSD Sonuçları.....	48
Tablo 7.2. Baba Yaşlarının Karşılaştırılmasına İlişkin LSD Sonuçları.....	48
Tablo 8. Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Alt Boyutuna İlişkin t-testi Sonuçları.....	49
Tablo 9. Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Sorunları Alt Boyutuna İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi ANOVA Sonuçları.....	50
Tablo 9.1. Kardeş Sayılarının Karşılaştırılmasına İlişkin LSD Sonuçları.....	50
Tablo 9.2. Anne Yaşlarının Karşılaştırılmasına İlişkin LSD Sonuçları.....	51
Tablo 9.3. Baba Yaşlarının Karşılaştırılmasına İlişkin LSD Sonuçları.....	52
Tablo10. Akran Sorunları Alt Boyutuna İlişkin t-testi Sonuçları.....	52
Tablo 11. Akran Sorunları Alt Boyutuna İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi ANOVA Sonuçları.....	53
Tablo 11.1. Anne Yaşlarının Karşılaştırılmasına İlişkin LSD Sonuçları.....	54

Tablo 11.2. Baba Yaşlarının Karşılaştırılmasına İlişkin LSD Sonuçları.....	54
Tablo 11.3. Babaların Eğitim Durumlarının Karşılaştırılmasına İlişkin LSD Sonuçları..	55
Tablo 12. Sosyal Davranışlar Alt Boyutuna İlişkin t-testi Sonuçları.....	56
Tablo 13. Sosyal Davranışlar Alt Boyutuna İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi ANOVA Sonuçları.....	57
Tablo 13.1. Annelerin Eğitim Durumlarının Karşılaştırılmasına İlişkin LSD Sonuçları..	58
Tablo 13.2. Baba Yaşlarının Karşılaştırılmasına İlişkin LSD Sonuçları.....	58
Tablo 13.3. Babaların Eğitim Durumlarının Karşılaştırılmasına İlişkin LSD Sonuçları..	59
Tablo 14. Total Güçlükler Alt Boyutuna İlişkin t-testi Sonuçları.....	60
Tablo 15. Total Güçlükler Alt Boyutuna İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi ANOVA Sonuçları.....	61
Tablo 15.1. Anne Yaşlarının Karşılaştırılmasına İlişkin LSD Sonuçları.....	61
Tablo 15.2. Baba Yaşlarının Karşılaştırılmasına İlişkin LSD Sonuçları.....	62
Tablo 16. İlişki Ölçekleri Anketinin (İÖA) Alt Boyutları ile Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği (PARI) Alt Boyutlarına İlişkin Korelasyon Tablosu.....	63
Tablo 17. İlişki Ölçekleri Anketinin (İÖA) Alt Boyutları ile Güçler ve Güçlükler Anketinin (GGA) Alt Boyutlarına İlişkin Korelasyon Tablosu.....	65
Tablo 18. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği (PARI) Alt Boyutları ile Güçler ve Güçlükler Anketinin (GGA) Alt Boyutlarına İlişkin Korelasyon Tablosu.....	67

BÖLÜM I

GİRİŞ

Her bebek anne karnında yaklaşık 9 aylık bir yolculuğun sonunda dünyaya gözlerini açar. Bebeğin sağlığını korumak ebeveynlerin en temel görevlerinden biridir ve bunu sağlamak için birçok faktör önem taşımaktadır. Anne ve babanın çocuğu gerçekten isteyip istememesi, hayatlarında yeni bir ferde hazır olup olmadıkları, sosyoekonomik açıdan bebeğe gereken standartları sağlayıp sağlayamayacağı, bebeği yetiştirmede yeterli eğitime sahip olup olmamaları gibi birçok faktör bebeğin sağlıklı bir yaşam sürmesini doğrudan etkilemektedir.

Bebek doğduğu andan itibaren hayatta kalabilmek için başkalarının bakımına muhtaçtır. Fiziksel, zihinsel ve duygusal yönden gelişimin en hızlı olduğu 0-2 yaş arası bebeklik döneminde bebeğin, kendisine bakım veren kişiye bağımlı olduğu görülür. Duygusal bağ kurma eğilimi ve gereksinimi, bebeklerin hayatlarını sürdürmeleri için gereklidir (Dönmez, 2000). Bowlby (1969, 1980) tarafından geliştirilen bağlanma teorisi, yaşamın ilk yıllarında bebek ve bakımını birinci derecede üstlenen kişi arasında kurulan ve geliştirilen ilişkilere dayanmaktadır. Bebeklerin ebeveynleriyle yaşadıkları ilk ilişkiler, yaşam boyu diğer kişilerarası ilişkilerine de yansımakta ve hatta bu ilişkilerinin temelini oluşturmaktadır (Bowlby, 1977). Bebeklikteki bağlanma kavramı; belirli bir kişiye olumlu tepkilerin verilmesi, zamanın büyük bir kısmının o kişiyle birlikte geçirilmek istenmesi, herhangi bir korku yaratan durum veya obje karşısında hemen o kişinin aranması, bağlanılan kişinin varlığının duyumsanmasına eş zamanlı olarak rahatlama duygusunun eşlik etmesi gibi duygu ve davranış örüntülerinin tümünü kapsamaktadır (Erkuş 1994, Morgan 1991). Bowlby'e (1969,1973) göre çocuk ile temel bakım veren kişi arasında bağlanmanın oluşmasındaki temel etmenler şunlardır; daha sık gördüklerini diğerlerinden ayırt etmeyi öğrenme ve onları tercih etmeye olan yönelim, tanıdığına yakın kalma arzusu ve tanımadığından kaçınma isteği, istenen sonuçları getiren davranışı artırmadır.

Bağlanma şüphesiz kişiyi çocukluğundan yetişkinliğe kadar takip edecek ve ilerideki yaşantısını etkileyecektir. Bağlanmanın yanı sıra çocuğun yetiştirilme tutumu ve ebeveynlerin ona yaklaşımları çocuğun şuan ki karakterini şekillendirecek ve geleceğine yön verecektir. Buist, Dekovic, Meeus ve van Aken (2004), ailesinden ve sosyal çevresinden ilgi alaka ve destek görmeyen bireylerin içinde yaşadığı hayatı güvenilmez olarak algıladığı ve bunun sonucunda davranış problemleri sergilemesinin muhtemel olduğunu açıklamışlardır. Yapılan

birçok çalışma göstermektedir ki çocuğun yaşı kaç olursa olsun güvensiz bağlanma onlarda kaygı, depresyon ve birçok davranış problemlerine yol açmaktadır. Sümer ve Şendağ (2009) kaygılı ve kaçınmacı bağlanan bireylerin birçok davranış problemi sergilediklerini ortaya koymuştur. Simons, Paternite ve Shore (2001) ise güvensiz bağlanmanın saldırganlık ve sapkınlık gibi diğer insanlara zarar veren davranışlara sebebiyet verdiğini vurgulamıştır.

Ana babaların tutumları ve bağlanmaları çocuğun sağlıklı bir gelişim sağlamasını ve sağlam sosyal ilişkiler kurmasını etkileyeceğinden çok dikkat edilmesi gerekmektedir. Olumlu çocuk yetiştirme tutumları, çocuğun ileride kendisine ve topluma faydalı bir birey olmasına katkı sağlayacağı gibi (Yavuzer, 1999) olumsuz çocuk yetiştirme tutumları da farklı davranış problemleri olarak geri dönebilmektedir. Eğer ebeveynler sorumluluklarını yerine getirmesse davranış ve uyum problemlerinin görülmesi kaçınılmazdır (Ryan, Epstein, Keitner, Miller ve Bishop, 2005).

Çocuğun gelişimine ve sosyal hayatına etki eden bir diğer faktör de anne babaların çocuk yetiştirme tutumlarıdır. Rohner ve Britner (2002) ebeveynlerin olumlu ve olumsuz çocuk yetiştirme tutumlarının çocuklardaki depresyon, kaygı, saldırganlık, davranış bozuklukları, madde bağımlılığı gibi problemlerle yakın ilişki içinde olduğunu ortaya koymuştur. Yapılan araştırmalar demokratik tutuma sahip anne babaların çocuklarının yüksek özgüvene ve sorumluluğa sahip, sosyal ilişkileri güçlü olan, akademik başarıları yüksek çocuklar olduğu görülmüştür (Steinberg et al.,1992; Steinberg et al.,1994). Ebeveyn çocuk yetiştirme tutumları ve bağlanma stiline birlikte ele alındığı ve davranış problemleri üzerindeki etkilerinin incelendiği çalışmalarda, negatif tutumların çocuklardaki davranış problemlerini artırdığı ortaya konulmuştur. Simons, Paternite ve Shore (2001) güvenli bağlanan ergenlerde daha iyi toplumsal uyum ve daha az saldırgan davranış olduğunu belirtmiştir. Troisi ve D'Argenio (2004) çalışmasında güvensiz bağlanma stillerine sahip kişilerde öfke çok sık görülmüştür. Rönnlund ve Karlsson (2006) güvensiz bağlanma ile olumsuz davranışlar arasında yakın bir ilişki bulmuş, güvenli bağlanma ile olumsuz davranışlar arasında ters yönde bir ilişki bulmuşlardır. Daha birçok çalışmada Çelik (2006), Moss ve ark. (2006), Vando ve arkadaşları (2008), Sümer ve Şendağ (2009), James (2009), Sözügeçer (2011) güvensiz bağlanma ile davranış problemleri yakın ilişki içinde bulunmuştur.

Yurt içi ve yurt dışında yapılan konuyla ilgili çalışmalarda bebeklik, çocukluk ve ergenlik dönemlerinde çocukların davranışlarının ve sosyal çevre ile uyumlarının birçok aile faktöründen etkilendiği tespit edilmiştir. Anne babanın çocuklarını yetiştirmede kullandıkları tutumlar, aile içindeki karşılıklı saygı ve sevgiye dayanan iletişim, bebek ile bakımını birinci derecede üstlenen kişi ile arasında oluşan bağlanma güvenliği bu faktörlerden birkaçıdır. Bu faktörlerin birbirleri ile ne denli sıkı ilişki içinde oldukları yıllardır yapılan bilimsel çalışmalarda ortaya çıkarılmıştır. Ebeveynlerin en önemli görevi kendisine ve toplumuna faydalı, ayakları üzerinde durabilen, davranışlarıyla çevresine örnek bireyler yetiştirmektir. Bu görevi yerine getirmek için aile içi iletişim, tutum ve davranışlara büyük özen gösterilmelidir.

Geniş çaplı bir literatür taraması sonucunda yetişkin bağlanma stilleri ve anne baba tutumlarını inceleyen çalışmalar (Cohn ve Cowan, 1992; Crandel, Fitzgerald ve Whipple, 1997; Volling, Notaro ve Larsen, 1998; Adam, Gunnar ve Tanaka, 2004; Roelofs, Meesters ve Muris, 2008; Güner, 2011), anne baba çocuk yetiştirme tutumları ile davranış problemleri arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalar (Richman, 1977; Özdoğan, 1982; Turner ve Harris, 1984; Mattison, Humprey, Kales ve Walance, 1986; Hatunoğlu, 1994; Shaw, Winslow, Owens, Vondra, Cohn ve Bell, 1998; Kaya, 2003; Özyürek, 2004; Sertbaş, 2006; Şanlı, 2007; Alisinanoğlu ve Kesicioğlu, 2010 vb.) bağlanma stili ve davranış problemleri arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalar (Muris, Mayer ve Meesters, 2000; Çelik, 2006; Sümer ve Şendağ, 2009; Sözügeçer, 2011 vb.) hem de bağlanma stili, ebeveyn çocuk yetiştirme tutumu ve davranış problemleri arasındaki ilişkileri inceleyen çalışmalar (Muris, Meesters, Merckelbach ve Hülsenbeck, 2000; Richaud de Minzi, 2006; Brown ve Whiteside, 2007 vb.) olduğu görülmüştür. Ancak ebeveyn bağlanma stili, ebeveyn çocuk yetiştirme tutumu ve çocuklarda görülen davranış problemleri arasındaki ilişkilerin; ilişki ölçekleri anketi, aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutum ölçeği, güçler ve güçlükler anketi kullanılarak incelendiği bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle bu çalışmanın amacı 4-6 yaş okul öncesi çocuklarının ebeveynlerinin bağlanma güvenliğini, çocuk yetiştirme tutumlarını incelemek ve bu faktörlerin çocuklardaki davranış problemleri üzerine olan etkisini incelemektir. Aynı zamanda davranış problemlerinin cinsiyete, kardeş sayısına, anne-baba yaşına ve anne baba eğitim düzeylerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemektir.

Araştırmanın Amacı

Mevcut araştırmanın hedefi 4-6 yaş çocuğa sahip olan anne ve babaların çocuklarında gözlemledikleri davranış problemleri ile bağlanma stilleri ve çocuk yetiştirme tutumlarını belirlemek, davranış problemlerinin anne babaların bağlanma stillerine göre farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymaktır. Bu hedef doğrultusunda problem cümlesi ve alt problemler ortaya konmuştur.

Problem Cümlesi

Yaşı 4-6 aralığında olan okul öncesi dönemi çocuklarında gözlemlenen davranış problemleri ile anne babaların bağlanma stilleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Alt Problemler

A) Okul öncesi dönemdeki çocuklardan, davranış problemleri olanların;

1) Davranış Sorunları alt boyutu açısından; çocuğun cinsiyetine, planlı bir gebelik olup olmama durumuna, hamilelikte yaşanan bir problem olup olmama durumuna, çocuğun kardeş sayısına, annenin yaşına, annenin eğitim durumuna, babanın yaşına ve babanın eğitim durumuna göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

2) Duygusal Sorunlar alt boyutu açısından; çocuğun cinsiyetine, planlı bir gebelik olup olmama durumuna, hamilelikte yaşanan bir problem olup olmama durumuna, çocuğun kardeş sayısına, annenin yaşına, annenin eğitim durumuna, babanın yaşına ve babanın eğitim durumuna göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

3) Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite alt boyutu açısından; çocuğun cinsiyetine, planlı bir gebelik olup olmama durumuna, hamilelikte yaşanan bir problem olup olmama durumuna, çocuğun kardeş sayısına, annenin yaşına, annenin eğitim durumuna, babanın yaşına ve babanın eğitim durumuna göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

4) Akran sorunları alt boyutu açısından; çocuğun cinsiyetine, planlı bir gebelik olup olmama durumuna, hamilelikte yaşanan bir problem olup olmama durumuna, çocuğun kardeş sayısına, annenin yaşına, annenin eğitim durumuna, babanın yaşına ve babanın eğitim durumuna göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

5) Sosyal Davranışlar alt boyutu açısından; çocuğun cinsiyetine, planlı bir gebelik olup olmama durumuna, hamilelikte yaşanan bir problem olup olmama durumuna, çocuğun kardeş sayısına, annenin yaşına, annenin eğitim durumuna, babanın yaşına ve babanın eğitim durumuna göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

6) Total Güçlükler alt boyutu açısından; çocuğun cinsiyetine, planlı bir gebelik olup olmama durumuna, hamilelikte yaşanan bir problem olup olmama durumuna, çocuğun kardeş sayısına, annenin yaşına, annenin eğitim durumuna, babanın yaşına ve babanın eğitim durumuna göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

B) Anne babaların bağlanma stilleri ile aile içi iletişim arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

C) Anne babaların bağlanma stilleri ile anne babaların çocuk yetiştirme tutumları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

D) Anne babaların bağlanma stilleri ile 4-6 yaş aralığındaki okul öncesi dönemi çocuklarında gözlemlenen davranış problemleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

E) Anne babaların çocuk yetiştirme tutumları ile okul öncesi dönem çocuklarında gözlemlenen davranış problemleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Araştırmanın Önemi

Çocuk hayatı boyunca yanında taşıyacağı karakterini, ilk olarak ailesi ile şekillendirir. Sonrasında bu sürece okul öncesi eğitim kurumları dahil olur. Hayatın ilk altı yılında elde edilen birçok kişisel, sosyal ve ahlaki kazanım, çocuğun gelişim süreci boyunca onunla birlikte kalır. Anne ve babanın, çocuklarının bu altın yaşlarının kıymetini bilmesi çocuğun gelecek yaşantısı için çok büyük önem taşımaktadır.

Anne ve babanın sahip oldukları bağlanma stilini ve özelliklerini bilmesi ve çocuklarına karşı takındıkları tutumların farkında olması, çocuğun gelişim sürecinde onlara büyük avantaj sağlayacak ve ilerleyen süreçte çocuğun sahip olabileceği birçok davranış

sorunlarının da önüne geçecektir. Anne babaların bu konuda eğitilmesi ve bilinçlendirilmesi gelecek nesillerin hayatlarını daha kaliteli yaşamalarına olanak sağlayacaktır.

Varsayımlar

1. Bu araştırmada ebeveynlerin ölçekleri tamamlarken objektif davrandıkları varsayılmaktadır.

2. Ölçeklerin, hedeflediği ölçümleri açık ve net şekilde ebeveynlere yansıttığı varsayılmaktadır.

Sınırlılıklar

1. Bu araştırma özel anaokullarına ve özel kolejlere devam eden 4-6 yaş aralığındaki çocukların anne ve babalarından alınan bilgiler ile sınırlıdır.

2. Araştırmada incelenen anne baba bağlanma stilleri ve anne baba tutumları ayrıca çocuklardaki davranış problemleri ölçeklerin ölçtüğü maddelerle sınırlıdır.

3. Araştırma, özel anaokulları ve kolejler üzerinde incelenmiş, devlet okulları çalışma dışında bırakılmıştır.

Tanımlar

Okul öncesi dönem: Çocuğun doğumundan ilköğretime girişine, çocuğun 0-72 aylık dönemlik yaşam süresini içine almaktadır (Başal,2007).

Bağlanma: Yaşamın ilk yıllarında bebek ve bakımını birinci derecede üstlenen kişi arasında kurulan ve geliştirilen, yaşam boyu diğer kişilerarası ilişkilerine de yansıyan ve hatta bu ilişkilerinin temelini oluşturan ilişkidir (Bowlby, 1977).

Davranış sorunları: Ruhsal ve bedensel nedenlere bağlı iç çatışmaların davranışlara yansması sonucu ortaya çıkan, yaşa uygun olmayan, toplumsal değerlerin ve kuralların hiçe sayıldığı tekrarlayıcı bir biçimde ve sürekli olarak görülen davranış örüntüsüdür.

Ana-baba tutumları: :Anne babanın çocuk yetiştirmede organize ve sürekli olan inanç ve duygularıdır (Güney,1998).

BÖLÜM II

KURAMSAL TEMEL BİLGİLER VE İLGİLİ LİTERATÜR

Bebeklikte ve Çocuklukta Bağlanma Stilleri

Mary Salter Ainsworth bağlanma teorisine önemli katkı sağlayanlardan biridir. Yabancı Durum adlı çalışmasıyla Uganda’lı bebekler ile annelerini gözlemlemiş ve bağlanma davranışındaki bireysel farklılıkları ortaya koymaya çalışmıştır. Ainsworth, çocukların beslenme, ağlama, kucaklama, göz kontağı kurma gibi temel pek çok durumda her bir annenin bebeğine tepkisine dikkat ederek, onları evlerinde ve daha sonra ise Yabancı Durum adı verilen bir laboratuara alarak gözlemlemiştir (Karen, 1990). Yabancı Durum Testi ile bebeğin yeni girdiği ortamı yalnız başınayken, annesiyle birlikteyken ve yabancı birisiyle tek başınayken ne ölçüde araştırdığı ve annesinin dönmesine ne tür tepkiler verildiği ölçülmüştür. Çalışma her biri üçer dakika süren yedi kısımdan oluşmaktadır. Yabancı Durum çalışmasının başında anne ile çocuk bir odanın içerisindeyken. Anne ve çocuk odadayken bir yabancı odaya girer ve bir süre sonra anne odadan ayrılır. Anne sonradan tekrar odaya gelir ve tekrar çıkar böylece annenin ayrılmasına çocuğun verdiği tepkiler gözlemlenir. Bu gözlemler sonucu üç tip davranış örüntüsü görülmüştür: güvenli bağlanan bebekler, güvensiz kaçınmacı bebekler ve güvensiz kaygılı bağlanan bebekler (Page, 1999; Searle ve Meara, 1999; Akt. Weber, 2003).

Güvenli Bağlanan Bebekler

Güvenli bağlanan bebekler ilk ayrılmada anneyi özlediğini ifade eden tepkiler vermişler ve oyunlarına ara vermişlerdir. Anneleri odaya döndüğünde kısa bir temastan sonra sakinleşmiş ve oyunlarına tekrar dönmüşlerdir. Bebeklerin ikinci ayrılmada ağladıkları gözlenmiştir. Güvenli bağlanan bebeklerin anneleri ile ilişkilerine bakıldığında, annelerin bebeğin ağlama ve diğer rahatsızlık sinyallerine duyarlı oldukları ve hemen tepki gösterdikleri görülmüştür (Ainsworth, 1978). Güvenli bağlanmanın çocuk davranışı üzerindeki olumlu etkilerini gösteren birçok araştırma bulunmaktadır (Laible ve ark., 2004; Richaud de Minzi, 2006; Türköz, 2007; Uluç ve Öktem, 2009). Laible ve arkadaşları (2004) araştırmalarında ebeveynlerini olumlu algılayan ve güvenli bağlanmaya sahip olan çocukların diğerlerine kıyasla daha sosyal olduğunu ortaya koymuşlardır. Richaud de Minzi (2006) ise bağlanma ile

depresyon, okul başarısı, sosyal yeterlilik ve kendine güven arasında yüksek ilişkiler tespit etmiştir.

Güvensiz Kaçınmacı Bağlanan Bebekler

Güvensiz bağlanan çocuk yapay bir olgunluk sergilemiş ve anneleriyle beraber odaya alındıklarında oyuncakları keşfetmeye başlamış fakat bu süre zarfında annesini görmezden gelmiştir. Annenin gidişinde mutsuz olmuşlar geldiğinde ise yakın olmaya çalışmamışlardır (Ainsworth ve ark. 1978) devamlı olarak annenin geliş gidişlerinden etkilenmiyormuş gibi gözükmüşlerdir. Bu bebekler anneleri ile yakınlığı reddetmiş, tekrar birleştiklerinde annelerinden ayrılmış ve dikkatlerini oyuncaklarla oynamaya yöneltmişlerdir (Campos, Barrett, Lamb, Goldsmith ve Stenberg, 1983). Ainsworth (1978) kaçınmacı bebeklerin sergiledikleri bu davranışların sağlıklı olmadığını ve bir şeylerin ters gittiğine işaret ettiğini savunmuştur. Bu çocukların anneleri ile olan ilişkilerine bakıldığında da, annelerin duyarsız, müdahaleci ve reddedici oldukları görülmüştür. Bu ebeveynler çoğunlukla çocuklarının stresli oldukları zamanlarda destek vermezler bedensel temas göstermezler, sık sık reddeder ve çocuklarını yalnız bırakırlar.

Güvensiz Kaygılı Bağlanan Bebekler

Bu bebeklerin diğer bebeklerden daha az keşfetme davranışında bulunduğu gözlenmiştir. Bunun temel sebebi ise annelerinin nerede olduğuna odaklanmış olmalarıdır. Anneleri yokken kaygılı olmalarına karşın anneleri döndüğünde yine yatışmamışlar ve kızgınlık, direnç duyguları göstermişlerdir. Bu bebeklerin anneleriyle arasındaki ilişkide annenin tutarsız olduğu görülmektedir. Çocuğa karşı bazen çok sıcak bazense çok ilgisiz tutum, çocuğun anneye ihtiyaç duyduğunda annenin ona yardım edip etmeyeceği konusunda çocukta kesin güven oluşturamamıştır. Muhtemelen bu anneler daha çok kendi ihtiyaçları ile meşgul olduklarından çocuklarına karşı müdahaleci ve tutarsız davranmaktadırlar. Büyük olasılıkla onlar, hala kendi kayıpları, travmaları, çözümlenmemiş bağlanma ilişkileri tarafından rahatsız edilmektedirler (Belsky ve Cassidy, 1994). Anne eğer güven temeli sağlayamamışsa çocuk güvensiz ve dünyaya olan keşfi ve ilerlemesi engellenmiş olur (Karen,1990).

Yetişkin Bağlanması

Bağlanma süreci çocukların hayatında olduğu kadar yetişkinlerin de sosyal hayatında önemli rol oynamaktadır. Bowlby (1982), yetişkinler tarafından gösterilen bağlanma davranışının çocuklukta bağlanma davranışının devamı olduğunu ileri sürmektedir. Bartholomew ve Horowitz'e (1991) göre bireyler kendileri ve başkalarıyla ilgili pozitif düşüncelere sahiplerse çift ilişkilerinde daha yapıcı olmaktadırlar. Öte yandan güvenli bağlanmaya sahip olmak, iyi bir eş ve iyi bir ebeveyn olmak için gerekli alt yapıyı oluşturmaktadır (Ainsworth, 1989). Ebeveynlerin bağlanma durumları kendi çocuklarının da bağlanma gelişimi için çok önemlidir. Parker (1994) yaptığı çalışmada büyük annelerin bağlanma güvenliğinin kızları ve hatta torunları üzerinde etkisi olduğunu ortaya koymuştur. Güvenli bağlanmaya sahip anneler, çocuklarına çok daha sıcak ve yakın davranmaktadır (Cohn ve Cowan, 1992). Annesinden yeterli şefkati göremeyen çocuklar, güvensiz, tedirgin ya da tepkili olabilmektedirler (Fraley ve Shaver, 2000). Annenin çocuğuna karşı tutumları çocuğunun gelecek yaşantısında önemli rol oynamakta ve annenin sıcak davranışları ve olumlu kabulü çocuğun güvenli bağlanmasını sağlamaktadır (Perris ve Anderson, 2000). Hazan ve Shaver (1987) tarafından Bowlby'nin bağlanma sistemi yetişkinlere uyarlanmıştır. Yetişkinlerin, çocukluğunda ona bakan kişiyle arasındaki ilişkiyi gelecek yaşantısına taşıdığı görülmüştür. Yetişkinler de aynı bebekler gibi onları rahatsız eden bir durumla karşı karşıya kaldıklarında sakinleşmek ve güvende hissetmek için eşlerine yakın olmayı istemektedirler. Kişilerin geçmişindeki bağlanma şekline göre kendilerine ve ilişkilerine olan beklentileri şekillenmektedir (Fraley ve Shaver, 2000). Yetişkin bağlanma stilleri, çocuklukta bağlanma stillerine benzemekle beraber bazı açılardan da farklılık taşımaktadır. Weiss (1982) çocuklukta bağlanmanın tek taraflı olduğunu ve bu açıdan yetişkinlikte olan karşılıklı bağlanmadan farklı olduğunu ileri sürmektedir. Her iki eş de birbirlerinden karşılıklı olarak bakım ve gözetme sağlarlar. Bebeklikte yada çocuklukta güvenlik ihtiyacı vardır bunu anne karşılar fakat çocuk annenin bu ihtiyacını karşılayamaz. Bir diğer fark ise yetişkinlikte bağlanılan kişinin aynı yaş grubunda ve cinsel bir partner olmasıdır. Bir yetişkinin en azından ilişkinin ilk zamanlarında, yakınlık arayışına iten güdü cinsel çekiciliktir (Shaver ve Hazan, 1993). Tablo 1'de bağlanma davranışı özelliklerinin gelişim dönemlerine göre değişimini görülmektedir.

Tablo 1: Bağlanma Davranışı Özellikleri

BAĞLANMA DAVRANIŞI	BEBEKLİKTE VE ÇOCUKLUKTA BAĞLANMA	ERGENLİKTE BAĞLANMA	YETİŞKİNLİKTE BAĞLANMA
BAĞLANMA FİĞÜRÜ	Anne ya da birincil bakıcı	Akran, arkadaş	Eş, Romantik partner
BAĞLANMA İLİŞKİSİNİN NİTELİĞİ	Tamamlayıcıdır	Karşılıklıdır	Karşılıklıdır
BAĞLANMANIN TANIMLAYICI ÖGELERİ	Yakınlığı koruma, Güvence üssü, güvenli sığınak	Özerkliğini kabul ettirme, duygusal bağ kurma	Bağlanma, bakım, cinsel birleşme
BAĞLANMA STİLLERİ	Güvenli bağlanma, kaygılı kararsız bağlanma, kaçınan bağlanma, dağınık (yönü belirsiz) bağlanma	Güvenli bağlanma, kaygılı kararsız bağlanma, kaçınan bağlanma, dağınık (yönü belirsiz) bağlanma	Güvenli bağlanma, kaygılı kararsız bağlanma, kaçınan bağlanma. Dörtlü bağlanma modeli (güvenli bağlanma, saplantılı bağlanma, korkulu kaçınan bağlanma, kayıtsız bağlanma).
BAĞLANMADA ETKİLEŞİMLER	Dışsal, Gözlemlenebilir	İçsel, temsil edilebilir	İçsel, temsil edilebilir

Tablo 1: Bebeklik ve çocuklukta, ergenlikte ve yetişkinlik dönemlerindeki bağlanma davranışları görülmektedir (Akt. Onur, 2006)

Yetişkin Bağlanma Stilleri

Yetişkinlikteki bağlanma stilinin aslında Ainsworth'un ortaya koyduğu çocuklukta üç tip (güvenli, kararsız ve kaçınan) bağlanma stiliyle benzer ve onun devamı niteliğinde olduğu görülmektedir (Hazan ve Shaver, 1987). Hazan ve Shaver (1987) yetişkinlerin ikili ilişkilerinde daha önceden elde ettikleri bu bağlanma stillerine göre davranmaya devam ettiklerini ortaya koymuş ve yetişkin bağlanma stilini ölçen basit bir kendini anlatma ölçeği geliştirmişlerdir. Bu ölçek görüşmeye değil kişisel rapora dayanmaktadır. Yetişkinler için bu üç boyutlu şemanın yetersiz olduğunu düşünen Bartholomew ve Horowitz (1991) dört boyutlu bağlanma modellerini geliştirmişlerdir. Bu dört boyutlu modelde yetişkin bağlanma stilleri “benlik ve başkaları” modeli olmak üzere iki boyut üzerinde tanımlanmıştır. Her iki

boyut ise kendi altında olumlu ve olumsuz olmak üzere incelenmiştir. Benlik modeli, bireyin kendilik değeri için başkalarına olan duygusal bağımlılığı ile ilişkiliyken, başkaları modeli başkalarının gereksinim duyulduğunda ulaşılır olup olmadığı ile ilişkilidir (Keser, 2006). Olumlu benlik modeli kişinin öz saygısına ve kabul edilebilirlik duygusuna bağlıyken olumlu başkaları modeli kişinin önemsediklerinden yakınlık görmesi ve destek alması gibi davranışlara bağlıdır. Olumsuz benlik modeli düşük öz saygı ve diğer kişilerin onayına olan gereksinimi içermekteyken olumsuz başkaları modeli ilişkilerde olumsuz beklentilere kapılmayı ve destek alma konusunda yetersizliği kapsar (Bartholomew ve Horowitz, 1991). Bartholomew ve Horowitz'in (1991) "Dörtlü Bağlanma Modeli" kapsamında önerilen yetişkin bağlanma stilleri ayrı ayrı ele alınarak açıklanabilir. Tablo 2'de "Dörtlü Bağlanma Modeli" görülmektedir.

Tablo 2: Dörtlü Bağlanma Modeli (Bartholomew ve Horowitz, 1991)

	Olumlu (Düşük)	Olumsuz (Yüksek)
Olumlu (Düşük)	GÜVENLİ Yakınlık kuramda rahat ve özerk	SAPLANTILI İlişkilere takıntılı
Olumsuz (Yüksek)	KAYITSIZ Yakınlığa karşı kayıtsız ve karşıt bağımlı	KORKULU Yakınlıktan korkan ve sosyal açıdan kaçınan

Güvenli Bağlanma Stili

Güvenli bağlanma stiline sahip kişiler hem benlik modellerinde hem de başkaları modellerinde olumlu algıya sahiptirler. Bu kişilerin ortak özellikleri kendilerinin sevmeye layık kişiler ve diğer kişilerinde güvenilir, destek verici ve iyi niyetli olduklarına inanmalarıdır. Bu kişiler anlaşmazlık durumlarında kötümser tavır takınmak yerine daha ılımlı yaklaşım sergilerler. Collins (1996), güvenli bağlanan kişilerin sosyal hayatlarında daha çok olumlu inançlarının bulunduğunu bildirmiştir. Bartholomew ve Horowitz, güvenli bağlanan bireylerin, diğer kişilerle kolaylıkla yakınlık kurduklarını ve bu konuda daha az kaygı yaşadıklarını, diğer kişilerin onayına daha az gereksinim duyduklarını ve dolayısıyla da özerk kalmayı başarabildiklerini belirtmişlerdir (Üretmen, 2003).

Saplantılı Bağlanma Stili

Bu bağlanma stiline sahip olan kişiler kendileriyle ilgili olumsuz algıya sahipken diğer kişiler karşı olumlu algılara sahiptirler (Sümer ve Güngör, 1999). Bu kişiler ikili ilişkilerinde kendilerini ispat etme eğilimi içerisindedirler ve diğer kişileri güvenilirmez bulurlar. Partnerlerine olan bu aşırı yakınlık eğilimi zaman zaman onlara bağımlı hale gelmelerine neden olabilir (Hazan ve Shaver, 1990). Saplantılı Bağlanma Stiline sahip kişilerde en belirgin özellik, özgüven eksikliğidir ve o nedenle hem reddedilmekten hem de yakın bir ilişkide karşı tarafın terk etmesinden çok korkarlar (Akt., Turanlı, 2010). Partnerlerine kendilerinden çok sık bahsederler, aşık olma ve ayrılma durumları çok dengesiz olduğundan kolayca aşık olup yok yere ayrılık kararı alırlar (Cooper, Shaver ve Collins, 1998). Bu kişilerin geğmiş yaşantısına bakıldığında anne-baba sevgisini ve onayını yeterince alamadıkları görülmektedir (Crain, 1992). Anne baba tavırlarına bakıldığında sevgi dolu ve reddedici tutum arasındaki dengesizlik göze çarpmaktadır.

Korkulu Kaçınmacı Bağlanma Stili

Korkulu kaçınmacı bağlanma stiline sahip kişiler hem benlik modelinde hem de başkaları modelinde olumsuz algıya sahiptirler. Genellikle kendilerini değer verilmeye layık görmezler (Bartholomew ve Horowitz, 1991). Bu stil güvenli bağlanma stiline tamamen zıttır ve diğer kişilerin güvenilirmez olduğuna dair düşünceler içermektedir (Sümer ve Güngör, 1999). Korkulu kaçınmacı bağlanma stiline sahip kişiler kendilerine partner bulmayı isteseler de karşısındakilere güvenemediğinden dolayı kendilerini huzursuz hisseder ve duygusal yakınlık kurmakta güçlük çekerler (Fraley ve Shaver, 2000).

Kayıtsız Kaçınmacı Bağlanma Stili

Bu bağlanma stiline sahip kişilerde olumlu benlik ve olumsuz başkaları modeli görülür. Sümer ve Güngör (1999) bu kişilerin yüksek öz saygıya sahipken başkalarına karşı olumsuz tutuma sahip olduğunu açıklamıştır. Kayıtsız Kaçınmacı Bağlanma Stiline sahip kişiler bağımsızlığa çok değer verir, yakın ilişkilerin ise önemli olmadığına inanırlar (Akt., Sümer ve Güngör, 1999b).

Anne Babaların Çocuk Yetiştirme Tutumları

Tutumlar direkt olarak gözle görünmese bile davranışlar aracılığıyla kendilerini açığa vururlar. Anne babanın çocuk yetiştirme tutumu şüphesiz ki çocuğun gelecek yaşantısındaki karakterini, tutumunu ve insan ilişkilerini etkileyecek çok önemli bir etkidir. Anne babanın çocuk yetiştirme tutumları aynı zamanda çocukların fiziksel, psikososyal, dil, cinsel, bilişsel gelişimlerini büyük ölçüde etkilemektedir. (Senemoğlu, 2009). Anne babaların benimsedikleri çocuk yetiştirme tutumları, çocuğun kişiliğini olumlu etkileyebileceği kadar olumsuz da etkileyebilmektedir (Ceyhan, 2000). Güngör (2002) ebeveynlerin kendi anne-babalarından öğrendiği davranış kalıpları, yaşadıkları çevre, eğitim durumları vb. etmenlerle beraber kendi kişilik özelliklerinin de çocuk yetiştirme tutumlarını etkilediğini ifade etmiştir. Anne- baba tutumlarının, çocuğun sosyal gelişimindeki etkilerini şu şekilde sıralamak mümkündür:

1. Aile, çocuğun grup içinde dengeli bir birey olabilmesi için ona güven duygusu aşılar.
2. Çocuğun sosyal kabul görebilmesi için gerekli ortamı hazırlar.
3. Toplumsallaşmayı öğrenebilmesi için, kabul edilmiş uygun davranış biçimlerini içeren bir model oluşturur.
4. Sosyal açıdan kabul edilmiş davranış biçimlerinin gelişimi için rehberlik eder.
5. Çocuğun yaşam ortamına uyum sağlarken rastladığı sorunlara çözüm getirir.
6. Uyum için gerekli olan eylemsel, sözlü ve toplumsal alışkanlıkların kazanılmasına yardımcı olur.
7. Okul ve sosyal yaşamda başarılı olabilmeleri için çocuğun yeteneklerini uyarır, geliştirir.
8. Çocuğun ilgi ve yeteneklerine uygun arzuların gelişimine yardım eder (Yavuzer, 1996 Akt. Sarı, 2007).

Anne baba tutumları birçok farklı araştırmacı tarafından ele alınmıştır. Yavuzer (2008) yaygın olarak görülen anne baba tutumlarını; aşırı koruma, hoşgörü sahibi olma, aşırı hoşgörü ve düşkünlük, reddetme, kabul etme, baskı altında bulundurma, çocuklara boyun eğme ve çocuk ayırma olarak ele almıştır (Yavuzer, 2008). Bir başka araştırmacı Yörükoğlu (1978) anne baba tutum ve davranışlarını; sıkı tutum, gevşek tutum, tutarsız tutum ve demokratik tutum olarak ele almıştır. Baumrind (1966), alana yeni bir bakış açısı getirmiş ve tutumların altında yatan duygu ve davranış kalıplarını birlikte incelemiştir. Baumrind (1966) da anne babanın çocuk yetiştirme stilleri; izin verici(aşırı hoşgörülü) tutum, baskıcı(otoriter) tutum ve demokratik (ılımlı-otoriter) tutum olmak üzere modellemiştir (Hale, 2008). Steinberg, Lamborn, Darling, Mounts & Dornbusch (1994) ebeveynlik modellerini üzerine yaptıkları araştırma ile ebeveyn tutumlarını otoriter(baskıcı), demokratik, hoşgörülü ve ihmalkar olarak

sınıflandırmışlardır (Hale, 2008). Tüm bu araştırmalar sonucunda anne baba tutumlarını; demokratik anababa tutumu, ilgisiz (serbest) anababa tutumu, baskıcı (otoriter) anababa tutumu, aşırı korumacı anababa tutumu, hoşgörölü anababa tutumu, aşırı hoşgörölü anababa tutumu, reddedici anababa tutumu, dengesiz anababa tutumu olmak üzere 8 farklı şekilde incelenebilir.

Demokratik Anababa Tutumu

Demokratik anne babalar özgüvenleri yüksek, ılımlı ve anlayışlı ebeveynlerdir. Bu anne babalar çocuklarına büyüdükçe daha çok sorumluluk veren ve genel anlamda çocuğun bireyselliğine saygı duyan kişilerdir (Hale, 2008). Çocuklarına değer verirler ve onların özerk ve bağımsız olarak kişilik geliştirmesine destek olurlar (Kulaksızoğlu, 1998). Bu tür anababaların çocukları kendilerinden memnun, kendine güvenen, atılgan, kendine saygıları yüksek çocuklardır (Bacanlı, 2005). Demokratik anababalar çocuklarına çok iyi rehber olmaktadır. Onlara yapması gereken davranışları, uyması gereken kuralları kibar bir şekilde aktarırlar. Yapılmaması gereken davranışları ise gerekçeleriyle birlikte çocuğa sunarlar. Disipline çok önem verseler de özerklikle olan dengesini korumaya gayret ederler (Baumrind, 1966). Demokratik ebeveynler çocuklarına sözel ya da fiziksel şiddet kullanmaz, ebeveynin tavrı çocuğa değil yaptığı harekete karşıdır, her zaman tutarlıdır ve çocuğu örselleyecek saldırgan tavırlar içermemektedir (Baumrind, Black, 1967). Bu sebeple demokratik anababa tutumu ile yetiştirilen çocukların kendine ve çevresine saygılı, sınırlarını bilen, yaratıcı, aktif, girişken ve yaratıcı ilişkiler kurabilen, özgüveni yüksek, hoşgörölü, açık fikirli, toplumsal ve uyumlu bir birey olarak yetiştiği belirtilmiştir (Yılmaz, 2007). Bu çocuklar arkadaşlık kurmada hevesli ve öfke kontrolünde başarılıdırlar (Maccoby, Martin, 1983).

İlgisiz (Serbest) Anababa Tutumu

İlgisiz anababalar çocuklarını yetiştirmekte yeterli sorumluluğu almayan ebeveynlerdir. Çocuklarına karşı ilgileri azdır ve onlarla harcadıkları zaman yetersizdir. Çocuğu kontrol etmede ve onlara rehberlik etmede başarısızdırlar. . Bu gruba giren anne/babalar için çocuğun varlığı yada yokluğu önemli değildir (Cüceloğlu, 1993). Öncelik kendi ihtiyaçlarında olduğundan çocuklarını ikinci plana atarlar. Bazen bu anne babalar çocuklarına karşı davranışlarını “ihmkar” dereceye kadar getirebilirler (Bornstein & Zlotnik, 2008). Çocuk anne babayı istekleri ile rahatsız ettiğinde çocuğa karşı düşmanca bir tavır

takınılır (Stein, 2007; Türkbay, Akın, Söhmen, 2007; Yavuzer, 1998). Araştırmalar iki yaşımdan itibaren ilgisiz annelerle kalan çocukların sorunlu bağımlılık gösterdiğini ve sosyal, bilişsel, fiziksel gelişimlerinin de yetersiz olduğu göstermiştir (Bornstein & Zlotnik, 2008).

Baskıcı (Otoriter) Anababa Tutumu

Baskıcı tutumda anne babalar çocuklarını bir robotmuşcasına yönetme eğilimi gösterir. Çocuğun ilgi ve yetenekleri bir kenara atılarak anne baba tarafından karar verilen standartlara itaat beklenir. Katı ve dogmatik düşünce tarzına yatkın olduğundan sözel iletişime olanak tanımaz (Bilal, 1984). Çocuk itiraz edecek olursa karşılığında ceza veya güç gerektiren yöntemlere başvurulur. Çocuk anne babanın kendisini eleştirmesinden sürekli korkar ve her attığı adımda yanlış yapma korkusu yaşayabilir (Yörükoğlu, 1978). Çocuktan ebeveynin istediği yerde durması beklenir, özerkliğini kısıtlayarak anababaya saygı duyması gerektiği sürekli çocuğa aşılır. Kendisi çocuk için en doğruyu bilir ve çocuğun bunu koşulsuz kabul etmesi gerektiğine inanır (Baumrind, 1966). Bol eleştiri, azar, aşağılama ve şiddet vardır. Çocuğa karşı takınılan tavır soğuk, anlayışsız ve kırııcıdır (Yörükoğlu, 1990). Bu çocukların akran ilişkilerinde başarısız oldukları gözlenmiştir. İlerleyen yıllarda ana babadan bağımsız, özerk bir kişilik geliştirmede çok zorlanmaktadırlar (Bayraktar, 1998). Arı ve diğerleri (1995), çalışmaları sonucunda ; anne/ babaların otoriter olma düzeyleri arttıkça çocuklarında problem görülme oranının da arttığını bulmuşlardır. Otoriter ve baskıcı tutum sergileyen anne babaların çocuklarının mutsuz, asosyal ve kaygılı çocuklar olduğunu bulunmuştur (Hale, 2008). Bu çocukların bilinç altında öfke ve kin duyguları olduğundan saldırganlık ya da gizlice suç işleme eğilimi ortaya çıkabilmektedir (Öz, 2004).

Aşırı Korumacı Anababa Tutumu

Aşırı korumacı anababalar çocuklarına haddinden fazla özen gösterir ve onları gerektiğinden fazla koruyup kollarlar. Çocuklarını korumak adına onların her türlü davranışına sınırlamalar getiren bu ebeveynler çocuklarıyla ilgili her kararı kendileri vermek isterler (Demiriz ve Öğretir, 2007). Öyle ki kendi başına üstünü giyebilen ve yemeğini yiyen bir çocuğa bile bir bebek muamelesi yaparak kendileri yedirir ve giydirirler (Yörükoğlu, 1990). Bu özveri karşısında da çocuktan ezici isteklerde bulunma hakkı elde ettiklerini, çocuktan bu özveriyi anlamasını beklerler (Yavuzer, 1998). Daha çok anne ve çocuğu arasında görülen bu ilişkide annenin kendi duygusal boşluğunu kapatabilme adına çocuğa böylesine diktatörce davrandığı düşünülmektedir. Ömeroğlu (1996) annenin evlilik yaşamında

kocasının çok az yer alması veya sevecenlikten yoksun büyümesinin koruyucu tutum benimsemesinde etken olabileceğini ileri sürmektedir. Aşırı korunan çocuk sorumsuz ve şımarık olabileceği gibi kendine yetemeyen ve girişkenlikten yoksun bir karaktere sahip olabilir. Aşırı korumacı anababa tutumu çocuğu ebeveynlerine bağımlı duruma getirdiği gibi isteklerini ağlayarak göstermesi, mızızlanması ve inatçı olması gibi sonuçlara da yönlendirebilir (Navaro, 1989). Bu çocuklar yaşam boyu birilerine bağlanma ihtiyacı duyarlar (Yavuzer, 2008).

Hoşgörülü Anababa Tutumu

Hoşgörülü ailelerde herkesin duyguları önemsenir ve çocuğun düşünceleri göze alınır. Kendine güven duyan çocuklar, gerekli ilgi ve sevgiyi almanın sonucu olarak ortaya çıkar. Bu çocuklar aile toplantılarında kendilerini ilgilendiren kararları kendileri alırlar ve ebeveynlerinden teşvik görürler (Çetinkaya, 2004). Cüceloğlu (1992) hoşgörülü anne babaların çocuklarını kendi gereksinimlerini giderme aracı olarak görmediklerini vurgulamaktadır. Çocuk ebeveynlerinden aldığı hoşgörü ile özgüveni sağlam ve yaratıcı bir birey haline gelir. Özgüvenini kazanır ve kendi kendine karar verip sorumluluk taşımasını öğrenir (Yavuzer, 2003).

Aşırı Hoşgörülü Anababa Tutumu

Aşırı hoşgörülü tutuma sahip ebeveynler çocuğa karşı düşük kontrol ve yüksek kabulde bulunurlar. Ailenin odak noktasında çocuk vardır ve çocuğun seçimlerine, yemek, uyku ve oyun saatlerine karışılmaz (Haktanır, 2002; Stein, 2007). Erken çocukluk döneminde disiplin kazanamayan çocuk ilerde hem kendi problem yaşar hem de anne/babası sıkıntıları yaşar (Öz, 2004). Bu çocuklar disiplinsiz, sınırlarını çizemeyen, nerede ne yapacaklarını bilemeyen, söz dinlemeyen çocuklar olarak yaşama başlarlar (Öz, 2004; Cüceloğlu, 1993). Ebeveyn bir neden sunmaya ya da manipüle etmeye çalışır fakat açık olarak kendi sonucu için bir güç uygulayamaz (Baumrind, 1966). Çocuğa en temel ahlak kuralları bile öğretilmez ve çocuğun toplum içinde sergilediği absürd tavırlar göz ardı edilir. Kendisine sürekli hizmet edilmesine alışan bu çocuklar ebeveynlerini model olarak değil ihtiyaçlarına aracı olarak görür. Bu çocuklar sosyal uyum göstermekte iyi değildirler (Aydoğmuş ve diğ.2001). Bencil hale gelen çocuk başkaları tarafından istenmeyen birine dönüşür. Aile yaşantısında her

istediğini yapmaya alışan çocuk sosyal hayatta bunu elde edemediğini görünce bocalar. Çocuk arkadaşları tarafından gruba alınmaz ya da grubun dışına itilir (Çağdaş, Seçer, 2002).

Reddedici Anababa Tutumu

Sebebi her ne olursa olsun reddedici aileler çocuklarının fiziksel ve ruhsal ihtiyaçlarını karşılamayı reddederler. Sonuçlandırılmak üzere olan bir evliliği kurtarmak amacı ile çocuk dünyaya getirilmiş olabilir veya evliliğin sona erdirilmesinin düşünüldüğü bir anda çocuk haberi alınmış olabilir. Her iki durumdada çocuk suçsuz yere ebeveynleri tarafından istenmeyen bir kişi olmakla karşı karşıya kalabilmektedir. Bu çocuklar anne babaları dahil en yakınları tarafından en ihtiyaç duyduğu erken çocukluk döneminde yalnız bırakılmıştır (Yılmaz, 2007). Böyle bir ortamda dünyaya gelen çocuk, gelecekte yardım duygusundan uzak, sinirli, duygusal kırıkları olan, korkak, diğerlerine özellikle kendinden küçüklere karşı düşmanca duygulara sahip bir birey olabilir (Yavuzer, 2008). Sevgiye en çok ihtiyaç duyduğu çağlarda ailesi tarafından dışlanan çocuk bu durumu kaldıramaz ve ileride çeşitli psikolojik rahatsızlıklara maruz kalabilir. Ebeveynlerinin kabulünü kazanmak için karakterinden ödün veren çocuk içten içe onlara kin beslemektedir.

Dengesiz Anababa Tutumu

Dengesiz anababa tutumunda çocuğa karşı kestirilemeyen bir disiplin anlayışı hakimdir. Kimi zaman aşırı hoşgörü gösterirken kimi zaman da aşırı otoriter tutum takınabilirler. Bu tutarsızlık annenin veya babanın önceki davranışı ile sonraki davranışı arasındaki tutarsızlık olabileceği gibi annenin hoşgörü gösterdiği bir duruma babanın aşırı tepki göstermesi de olabilir. Anne babanın birbirine uymayan eğitim anlayışı çocukta çatışmalara neden olabilmektedir (Montessori, 1992). Çocuk tutumunu anne/babanın durumuna göre ayarlamaya çalışır (Yörükoğlu, 1997; Yavuzer, 1999). Bu durumda kalan çocuk nasıl bir tavır takınacağını bilemez ve kişilik gelişimi zedelenir. Eğer anne baba ortak bir disiplin sergilerse çocuk kuralları ve sınırlarını güzelce öğrenir. Bu da çocuğun içinde yaşadığı sosyal çevreye uyumunu kolaylaştırır (Arı ve diğerleri, 2002).

Davranış Problemleri

Bireyin kendi bulunduğu çevre ve sahip olduğu özellikler arasında dengeli bir ilişki kurabilmesi ve sürdürülebilmesi uyum olarak tanımlanabilir (Yavuzer, 2008). Çocuk bulunduğu gelişim evresindeki görevlerle etkili bir şekilde baş edemezse, uyum ve davranış problemlerinin gözlenmesi kaçınılmaz olacaktır (Yavuzer, 1996). Davranış problemleri; çeşitli ruhsal ve bedensel nedenlere bağlı olarak, çocukların çevreleriyle sürekli olarak gergin ve sürtüşmeli ilişkiler içinde olmalarına sebebiyet veren, dikkat çekici, farklı, rahatsız edici ve özel koşullarda meydana çıkan, benlik kavramının düşük düzeyde olması ile iç çatışmaların davranışa aktarılması sonucu, hırçınlık, sinirlilik, geçimsizlik, kavgacılık, okuldan kaçma, çalma, yangın çıkarma, sürekli baş kaldırma ve kuralları çiğneme gibi belirtiler gösteren tepkiler ile olması gereken davranışın yokluğu ya da tutarsızlık göstermesidir (Yörükoğlu, 1997; Aslan, 1997).

İnsan doğduğu andan itibaren ailesiyle ve sosyal çevresiyle sürekli bir ilişki içerisinde. Bu ilişkide karşılıklı olarak uyum esastır. Kişi kendinden beklenen davranışlar çerçevesinde uyum sürecini gerçekleştirir ve bu süreç sosyal gelişimi doğrudan etkiler. Bireyin duygu ve düşünceleri, psikolojik, fizyolojik, sosyal yaşantıları geleceğindeki karakterini belirler. Bireyin çocukluğundaki davranışlarının olumlu ya da olumsuz olmasını, çocuğun ailesi ve sosyal çevresi belirler (Kwon, 2007). Çevresiyle sağlıklı ilişkiler kuramayan çocuk bir süre sonra uyum sorunları yaşamaya başlar (Yavuzer, 2008). Bu uyum sorunları ise davranış problemleri olarak karşımıza çıkar.

Okul öncesi dönemde davranış problemleri içe dönük ve dışa dönük olmak üzere iki şekilde ortaya çıkar. İçe dönük davranışlar kendini endişe, korku, kaygı ve dikkatsizlik olarak gösterilirken dışa dönük davranışlar saldırgan, muhalefet, aşırı hareketlilik, itaatsiz, düşmanca davranan ve agresif davranışlar olarak gösterir (Campbell, 1995). Görmezden gelme, ödülü geri çekme, alternatif sunma, sözel uyarıda bulunma, tartışmaktan kaçınma gibi yöntemler davranış sorunlarıyla baş etme amaçlı kullanılmaktadır. Davranış problemleriyle baş edebilen çocuk daha çok arkadaş edinme, daha fazla beceri kazanma ve olumlu davranış sergilemekten hoşlanma fırsatını yakalayabilecektir (Birkan, 2002).

Çocuklarda görülen davranış problemlerinin en önemli sebeplerinden biri aileleri olmaktadır. Aile içi iletişim çocuğun şimdiki ve gelecek yaşantısındaki davranışlarını

etkilemektedir. Bu etkinin olumlu yönde olabilmesi öncelikle anne ve baba tutumlarının, eşler arası ilişkilerin ve ebeveynin çocukla iletişiminin sağlıklı olmasına bağlıdır (Efe, 2005; Öksüz, 2002). Anne baba tutumlarındaki yanlış uygulamalar, çocuğa karşı eksik denetim ve ilgi, eşler arasında yaşanan gerginlikler, çocuğa yeterince sevgi verememek, yetersiz ekonomik koşullar ve bilinçsiz çevre gibi faktörler problem davranışların nedenleri olarak gösterilmektedir. Gimpel ve Holland (2003) içe kapanıklık ve huzursuzluk, endişe, korku, bunalma (anksiyete) gibi problem davranışlar sergileyen çocukların ailede boşanma, ölüm gibi olaylarla karşı karşıya kalması sonucu veya çevreleriyle etkileşimde bulunabilecekleri ortamlardan yoksun bırakılması sonucu bu davranışları gerçekleştirdiklerini öne sürmüştür. Suç işleyen çocukların ebeveynlerinde düşük eğitime sahip olması, alkol ve madde bağımlılığı, boşanma ve parçalanmış aile gibi olumsuz özelliklere rastlanmıştır ve ailesel faktörlerin ne derece önemli olduğu ortaya konmuştur (Terzi, 2007). Campbell (1995) problem davranışların %10-15'inin okul öncesi çocuklarında görüldüğünü ifade etmektedir. 2-5 yaş arası çocuklarla yapılan çalışmada ise çocukların %16.8'inde karşı olma-karşıt gelme bozukluğu saptanmıştır (Lavigne ve diğerleri, 1996). Araştırmalar okul öncesi dönemde başlayan davranış problemlerinin ilkökul çağında ve hatta ergenlikte de görüldüğünü göstermektedir. Yavuzer'e göre çocuk ve gençlerde görülen davranış problemlerinin saptanmasında yaşa uygunluk, sorun davranışın yoğunluğu, süreklilik, cinsel rol beklentisi ve kültürel faktörlerin önemli olduğunu ortaya atmıştır. Yavuzer (2008) okul öncesi dönemde huysuzluk ve negativizme sık rastlandığını, istenenin zıddını yapma eğiliminde olan bu yaş dönemi çocuklarında sürekli bir yetişkin ilgisine ihtiyaç gözlendiğini belirtmiştir.

Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Davranış Problemleri

Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu

Dikkat eksikliği ve hiperaktivite; gelişmenin kıyaslanabilecek seviyesinde bireylerde tipik olarak gözlenmesinden daha çok sık ve daha sert olan aşırı düşüncesizlik veya dikkatsizliğin yaygın bir şeklidir (Amerikan Psikiyatri Birliği, 2000). Okul öncesi dönemde hiperaktivite ve dikkat eksikliği sıkça görülmektedir ancak çevre etkisi ve çocuktaki yaşa bağlı değişim dikkat eksikliği hiperaktivite tanısı koymayı güçleştirmektedir (Kanlıkılıçer, 2005). Hiperaktif çocuklar inanılmaz hareketlidirler. Dikkatlerini bir noktaya odaklayamazlar ve sürekli hareket halinde olmak isterler bu nedenle kurallara uymakta güçlük çekerler. Ataktırlar; düşünmeden akıllarına gelen ilk hareketleri yaparlar (Ankay, 1992). Okul öncesi

dönemde dikkat eksikliği olan çocukların sonraki yıllarda düşük akademik başarı elde ettiği ortaya çıkmıştır (Barrigo ve diğerleri, 2002). Dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu tanısı alan çocuklar okul çalışmalarında dikkatsiz hatalar yapma ve ayrıntılara inmede başarısızlık, okul işlerini tamamlamada başarısızlık, doğrudan konuşulduğunda başarısızlık, faaliyetleri düzenlemede başarısızlık, zihinsel çaba gerektiren etkinliklerden kaçma, sevmeme, gönülsüzlük gibi problemlerle yüzleşmektedirler (Reis, 2002). Okul öncesi eğitim ile erken müdahale çocukların ilköğretime devam etme ve daha sonraki eğitim aşamalarına yükselme olasılığını artırır (Deutscher & Fewell, 2005).

Korku ve Endişe

Her insanın hayatı boyunca çok kere tecrübe ettiği duygulardan bir tanesi de korkudur. Bakırcıoğlu (2007) korkuyu bireyin görülen ya da görülmeyen tehlikeler karşısında gösterdiği tepki olarak açıklamaktadır. Korkunun sebeplerinden biri çocuğun tecrübesizliği dolayısıyla tanımadığı ve bilmediği kavramlardan çekinmesidir. Korku ve kaygılar okul öncesi dönemde sıklıkla görülen davranış sorunlarından (Ankay, 1992). Bu dönemlerdeki çocukların % 3-%8' inin yoğun korkuları vardır (Gövsu, 1998; Tuzcuoğlu ve Tuzcuoğlu, 2005). Bu dönemde hayali varlıklardan, karanlıktan, şimşek çakmasından, büyük tuvaletlerini yapmaktan korkmaktadırlar. Okul öncesi çocuğunun büyük korkularından biri de okul korkusudur. Ana sebebi anneden ayrı düşmek olan bu korku yüzünden çocukların okuldaki ilk günleri öğretmenleri ve kendileri açısından aşırı zor geçmektedir. Fakat çocuğun yaşı ilerledikçe bu korkular yavaş yavaş ortadan kaybolmaya başlar. Çocuğun gelecekteki yaşantısına büyük etkisi olan sebeplerden biri de anne-babanın çocuğuna korkutma uygulamasıdır. Genellikle çocuğu bir işten caydırmak amaçlı veya disiplin verme amaçlı yapılan bu korkutmalar çocuğun iç dünyasında büyük yankılar yapar. Bazı korkular zamanla unutulup giderken bazıları ise sürekli kişiyi rahatsız edebilir.

Korkular çocuğun gündelik yaşantısındaki akışı bozacak düzeye geldiğinde tedavi edilmesi gerekmektedir. Çabucak gelip geçen korkular çocuğu fazla etkilemez ancak uzun süren korkular çocuğun ruhsal aleminde sıkıntılar yaratır. Gerçeklik algısı zayıf olan bu çocuklar kendilerini dünya karşısında çok çaresiz ve savunmasız hissederler ve kendi yaşadıkları korkuyu herkesin yaşadığını sanırlar. Bu yüzden korku problemi yaşayan çocuğa erken müdahale büyük önem taşımaktadır. Korku ya da kaygı problemi olan çocukların

ailelerinden sadece % 5'inin erken müdahale için başvurduğu görülmüştür (Olledick ve Francis, 1988). Jersild ve Holmes (1935) çocukların korkularından arınabilmelerini iki yonteme bağlamışlardır. Bir tanesi çocuklara daha cesaretli olmaları adına yardımcı olmak ve korkularının üstüne gitmek, bir diğeri ise korku dolu zamanlarında ebeveynleri tarafından daha çok ilgi ve alaka görmek (Barnett, Bell&Carey, 1998).

Kavgacı ve Saldırgan Davranışlar

Öfke ile her istediğini yaptıracığını düşünen çocukların saldırganlıklarını bu şekilde dışarı vurduğu belirtilmektedir (Şahin, 2004). Saldırganlık, kişinin güvenlik, mutluluk ya da başka bir gereksiniminin çevreye zarar verme, eşyaları kırma, dökme, küfür etme, arkadaşlarına ve yetişkinlere vurma, ısırma, itme, tekmeleme, bağırıp çağırma, öfke nöbetleri, yerinde duramama, elini kolunu ısırma, saçını yolma, aşırı heyecanlanma biçiminde ortaya çıkması ya da kişinin saldırganlığını içine atarak olumlu ya da olumsuz sergileme gibi davranışları ve zarar vermeyi amaçlayan tehditleri olarak tanımlanabilir (Kırkıncıoğlu, 2003; Şahin, 2004). Yavuzer (2004) saldırgan çocukların, anne-babalarının yanında istediklerini yapabileceğine, istedikleri her şeye sahip olabileceklerine inanan fakat yabancı bir çevrede kendi kendilerini nasıl yöneteceklerine dair yeterli sorumluluğa sahip olmayan bireyler olduklarını ifade etmiştir. En ufak bir sıkıntıda kavga etmeye hazırdır ve ortamı gerginleştirir. Erkek çocuklar baba figürünü kendilerine örnek aldıkları için anne babanın tartışma ve kavgalarını kaydeder ve sonrasında uygulamaya koyarlar. Dolayısıyla erkek çocuklarda saldırganlık davranışının daha sık görüldüğüne dair bir kanı bulunmaktadır. Çocuğun azarlanması, görmezden gelinmesi, yeterince şefkat görmemesi, sık sık eleştirilmesi, anne babanın tutarsız davranışları, şiddete maruz kalması gibi durumlar saldırganlığa neden olmaktadır (Erbaş, Kırcaali İftar, Tekin İftar, 2004). Sürekli sosyal ilişkilerinde sorun yaşayan bu çocuklar evde, okulda ve çevrede durmadan sorun yaratırlar ve dışlanırlar (Yörükoğlu, 1978). Saldırganlık küçük yaşlarda başlayabilmektedir. Yürümeye başladığında, atarak, vurarak, ısırarak, yere yatarak çocuk saldırganlığını boşaltır. Bazen de dışı vuramadığı düşmanca duyguları kendisine yöneltir, başını duvara vurur (Yenibaş, 2002). Saldırganlığın doğuştan geldiğini ileri süren, çevrenin saldırganlık üzerinde etkisi olduğunu süren ve her iki görüşü de belli oranlarda kabul eden araştırmacılar bulunmaktadır (Ankay, 1992). Teoriler saldırganlık nedeni olarak çevre faktörünün ağır bastığını vurgulamaktadır (Ankay, 1992). Bu faktörler arasında düzensiz aile ortamı, anne baba tutumları, anne baba ilişkileri ve toplumsal riskler bulunmaktadır. Anne babanın çocuğun saldırgan davranışlara karşılık baskıcı, otoriter

tutumu çocuktaki kavgacı davranışın çocuğa daha çok yerleşmesini sağlar (Aydın, 2004). Saldırganlık tedavisi güç olan ve erken başlanması gereken bir süreçtir. Okul öncesi dönem bu sorunların tedavisi için en uygun dönem olsa da anne babalar bu dönemde tedavi durumuna gitmeyi tercih etmezler (Olçay, 2008).

Kekemelik

Kekemelik konuşurken uygun konuşma seslerinin çıkmaması olarak bilinmektedir. Kekemelik, konuşma akışında tutukluk, ses, hece ve sözcüklerin tekrarı olarak görülür (Bilgin, 2004). Erken çocukluk döneminde görülen kekemeliğin bastırılmış istek, korku ve psikolojik problemler yüzünden ortaya çıktığı düşünülmektedir. Kekemelikte gırtlak, ses telleri, ağız ve dil gibi konuşmayla ilgili organlarda hiçbir bozukluk saptanmamıştır (Yörükoğlu, 1998). Aynı zamanda ailesel genetik bir yatkınlığında kekemelikte etkisi olduğu varsayılmaktadır (Cirhinoğlu, 2001). Çocuğun baskı altında yetişmesi veya aniden korkutulması çocukta kekemelik başlamasına sebep olabilir. Kekemeliğe sahip bir çocuğa bildiği bir şarkı söylenilerek takılıp takılmadığına bakılır, eğer hiç takılmadan söylüyorsa bunun psikolojik olduğundan şüphelenilebilir.

Araştırmacılar, kekemeliğin başlamasında şu sebepleri sorumlu tutmaktadırlar (Yavuzer, 1984):

- Çocuğun zekasının yeterli olmayışı, daha zor ve yetersiz öğrenmesi
- Hareket artması, huzursuzluk ve kelimelerin telaffuzundaki zorluklar
- Çocuğun başarılı olması için çevresinden ve özellikle anne babasından gördüğü zorlanma, buna karşı çocukta sıkıntının geliştirilmesi
- Sol elini kullanmaya yatkın olmasına rağmen, sağ elini kullanması için zorlanması
- Anne babanın aşırı mükemmeliyetçi yapıda olması. Bazı ebeveynler çocuğunun konuşmasına aşırı önem verirler (Yörükoğlu, 1988).
- Obsesif – Saplantılı kişilik yapısı veya uygunsuz fiziki yapı
- Çocuğun cinsiyeti, erkek çocuklarının kız çocuklarına göre kekemeliğe daha fazla maruz kaldıkları bilinmektedir.
- Korkunun kekemelik başlangıcında rolü büyüktür.
- Kalıtsal faktörler: Kekeme çocukların akrabaları arasında kekemelik görülme oranı %12-%19 dur (Güleç, 1998).

Kekemelikte anne babanın çocuğa her daim destek olması, alaycı tutum sergilememesi, onu sabırla dinlemesi çok önemlidir. Aksi halde bu konuşma bozukluğu okul başarısını ve toplumsal iletişimi bozan düzeylere ulaşabilmektedir.

İnatçılık

İnatçılık, çocuğun anlamlı bir neden olmaksızın aynı düşünce, tavır ya da davranışta ısrar etmesi olarak tanımlanabilir (Seven, 2008). Çocuk dünyanın merkezi olarak kendini görebilir ve istediği şeylerin o anda gerçekleşmesi gerektiğine inanabilir fakat anne baba uygun şekilde çocuğa hayır demeyi bilmelidir. Bazen inatçılık yapan çocuk da ne istediğini bilmiyor olabilir. Çocuk yemek yeme aşamasında önüne gelen yemeği beğenmeyip başka bir menü isteyebilir, menü değiştiği zaman ise aynı tepkiyi göstererek ben bunu istememiştim diyebilir. Bu davranış sorunun ortaya çıkması anne çocuk ilişkisinin sonucu olabilir. Annenin ya da çocuğa bakan kişinin yanlış, baskıcı tuvalet eğitimi, yemek yeme konusunda ısrarcı tavrı çocuğu pasif direnmeye götürebilir (Aydın, 2004). Kendi varlığını ispat etme amacı güden çocuk bunu çevresine kabul ettirmek için çevreden gelen uyaranlara karşı direnir ve bazen aşırıya kaçabilir. Bu nedenle herşeye itiraz etmek, uzun uzun ağlamak, ikna edilememek ve ele geçirdiği eşyaları bırakmamak gibi inatçılık davranışları gösterebilir (Evirgen, 2002; Aydın, 2003; Dirim, 2003). Çocuğa yeni seçenekler sunmak, ona istediğini neden yapamayacağını güzel bir dille anlatmak, dikkatini başka bir konuya çekmek, isteği aşırıya kaçtığı zamanlarda uygun şekilde reddetmek inatçılık karşısında uygulanması gereken davranışlardır.

Tırnak Yeme

Tırnak yeme davranışı gösteren çocukların; aile içinde ya da okulda baskıcı bir tutuma maruz kalması, kardeş kıskançlığı, ailenin yetersiz ilgi ve sevgisi, çocuğun sürekli azarlanarak eleştirilmesi gibi etmenlerin bu davranış sorununun kaynağı olduğu düşünülmektedir (Yavuzer, 2008). Bu davranışın ortaya çıkmasında psikolojik gerilim ve dışa yönelmemiş saldırganlıklar rol oynar (Ankay, 1992). Çocuğun bu davranış bozukluğunun ana sebebi çevresindeki olumsuzluklar olabileceği gibi kendi içinde yaşadığı yoğun duygular da olabilir. Aile içinde yaşanan çatışmalar, çocuğa karşı takınılan agresif tutum, çocuğun arkadaşlarıyla yaşadığı sözlü yada fiziksel kavgalar çocuktaki tırnak yemeyi tetikleyebilir. Bu etmenlerin yanı sıra çocukların tırnak yeme davranışını gösteren bir modeli de taklit etme olasılığı

yüksektir. (Aydın, 2004). Tırnak yeme davranışı 3-4 yaşa kadar görmezden gelinmelidir (Yavuzer, 2008). Sonrasında çocuğun dikkatini dağıtacak etkinlikler yapılmalı ayrıca tırnaklarını düzenli olarak kesmesi ve bakımını kendi yapması sağlanmalıdır. Çocuğa sevgiyle yaklaşılmalı ve tırnak yemenin altında yatan sebepler araştırılıp çözüm yolları aranmalıdır.

Enürezis (İdrar Kaçırma)

Çocuklar 4 yaşından itibaren tuvalet alışkanlığını kazanmış bireyler olarak hayatlarına devam ederler ancak bazen bazı çocuklar bu konuda aksaklıklar yaşayabilirler. Çocukların hemen hepsinin idrar ve dışkı kontrolünü kazandıkları 4 yaşından sonra alt ıslatmanın hala devam etmesi enürezis olarak tanımlanır (Yavuzer, 2008). Alt ıslatma çoğu zaman bedensel ve ruhsal nedenlerin birlikteliği ile ortaya çıkan, tekrarlayıcı bir şekilde, haftada en az 2 kez ve en az 3 ay süreyle istem dışı idrarını kaçırma olarak tanımlanmaktadır (Amerikan Psikiyatri Birliği, 1998). Çocuklarda altını ıslatmaların yaklaşık %80'i gece, %5'i gündüz, %15'i hem gece hem de gündüz görülmektedir (Dursun, 2010). Enürezise, sosyo ekonomik düzeyi düşük olan, duygusal yıkıma uğramış nevrotik ve uyumsuz çocuklarda daha çok rastlanmaktadır (Aydoğmuş, 2006). Ailede ölüm, ayrılık, baskı, hatalı tuvalet eğitimi, kardeş kıskançlığı, evden ayrılma, okula başlama durumlarında daha çok görüldüğü kabul edilmektedir (Aydın, 2003).

Enkoprezis (Dışkı Kaçırma)

Çocuğun kakasını tutma ve bırakma işlemini kontrol edebileceği yaşa gelmiş olmasına karşın, istemli ya da istem dışı olarak kakasını uygun olmayan yerlere yapma olarak belirlenen bir bozukluktur (Öztürk, 1995). Enürezise oranla az rastlana bu bozukluk, genellikle uygun olmayan baskıcı tuvalet eğitimi, aile içi çatışmalar, annenin aşırı titizliği, annenin ev kadınlığı rolünü benimseyememesi gibi nedenlerden kaynaklanabilir (Yavuzer, 2008). Yetersiz tuvalet eğitimi veya eğitime gereken yanıtın alınamaması enkopreziye sebep olur. Bu rahatsızlığa sahip çocuklarda genelde arkadaş ilişkilerinde problemler, inatçılık, çevresi ile uyum kuramama gibi sıkıntılara rastlanmaktadır. Bu bozukluğa sahip çocuklara yapılabilecek en doğru müdahale onu incitmeden yapılmalıdır. Sık sık tuvalete gitmesi teşvik edilmeli, çevre içerisinde cezalandırılmamalı ve küçük düşürülmemelidir. Çözüm olarak aile terapisi, öğretmenle görüşme ve çevresel şartları iyileştirme uygulanabilir. (Yavuzer, 2008).

Bağlanma Stili, Anne-Baba Çocuk Yetiştirme Tutumları ve Davranış Problemleri Arasındaki İlişkileri İnceleyen Çalışmalar

Bağlanma stili, anne-baba çocuk yetiştirme tutumları ve davranış problemleri arasındaki ilişkileri inceleyen birçok çalışmaya literatürde rastlamak mümkündür. Bu çalışmalar aralarındaki faktörlere bağlı olarak aşağıda özetlenmiştir:

Yetişkin Bağlanma Stilleri ve Anne-Baba Çocuk Yetiştirme Tutumlarını İnceleyen Çalışmalar

Okul öncesi çocuğuna sahip 27 ailenin katıldığı bu çalışmada Cohn ve Cowan (1992) güvensiz bağlanmanın anne-babalık üzerine etkisini ve eşlerin güvenlik eşleşmelerinin bu riske etkisini araştırmışlardır. Araştırmada kullanılan ölçekler anne-baba çocuk yetiştirme tutumlarını ölçmek ve bağlanma güvenliğini ölçmek amacıyla taşımaktadır. Anne babaların bağlanması güvenli ve güvensiz olmak üzere ayrılırken anne baba tutumları çocuğa yakınlık, çocuğa saygı, yapıcı, öfke, ebeveynlik özgüveni gibi boyutları ölçmektedir. Araştırmanın sonuçları göstermiştir ki güvenli bağlanan ebeveynler güvensiz bağlanan ebeveynlere oranla çocuklarıyla daha sıcak, samimi ve uyumlu bir iletişimde bulunmuşlardır. Çiftlerden biri güvenli biri güvensiz olan grup, her iki çiftin de güvensiz olduğu gruba nazaran daha sıcak tavırlar sergilemiştir. Hem anne hem babanın güvensiz bağlandığı modelde çocukla kurulan ilişkinin bir risk faktörü olduğu ileri sürülmüş ve güvenli ebeveynliğin çocukla olan iletişimin kalitesini artırdığı vurgulanmıştır.

Crandel, Fitzgerald ve Whipple (1997) annelerin kendi ebeveynleriyle olan bağlanma stillerinin kendi çocuklarıyla olan iletişimindeki sıcaklığa etkisini incelemişlerdir. Bağlanma güvenlikleri ve stres seviyeleri ölçülen 46 anne ekonomik düzey olarak orta gruptan seçilmiştir. Araştırmanın beklentisi güvenli bağlanmaya sahip annelerin çocuklarıyla, güvensiz bağlanmaya sahip annelere oranla daha uyumlu ilişkiler geliştirmesidir. Araştırmanın sonuçları bu öngörülerini doğrular niteliktedir. Güvensiz bağlanan anneler çocuklarıyla olan iletişimlerinde daha az paylaşımcı ve daha stresli gözlenmişlerdir. Güvenli bağlanan anneler çocuklarıyla organize şekilde oyun oynarken güvensiz bağlanan annelerin çocukları, annelerinin onlara verdiği komutlarını algılamada güçlük çekmişlerdir.

Volling, Notaro ve Larsen (1998) evli çiftlerin bağlanma stillerine göre nasıl eşleştiklerini ve bunun anne-babalık tutumlarını nasıl etkilediğini araştırmışlardır. Araştırmacılar öncelikle birbirinden farklı bağlanma stiline sahip olan ebeveynlerin yeterliliklerini görmek istemişler ve ikinci olarak da ebeveynlerin bağlanma stilleriyle çocuklarındaki bağlanma stilleri arasındaki ilişkiyi incelemek istemişlerdir. 1 yaşında çocuğa sahip 62 çifte bağlanma stili ölçeği uygulanmıştır. Güvenli bağlanan ve güvensiz bağlanan çiftlerin anne-babalık yeterlilikleri açısından anlamlı farklar ortaya çıkmıştır. Güvenli bağlanmış çiftlerdeki ebeveyn yeterliliği algısı daha yüksek olmasına karşın gözlenen ebeveynlikte anlamlı bir fark çıkmamıştır. Bunun sebebi araştırmada her ikisi de güvensiz bağlanan çiftlerin az olmasına bağlanmıştır.

Adam, Gunnar ve Tanaka (2004) yaptıkları çalışmada 2 yaşında bebeğe sahip olan 102 annenin bağlanması ve ebeveynlik arasındaki ilişkide ebeveynsel duygu durumunun arabulucu etkisini araştırmışlardır. Anne ve çocuğun etkileşim seanslarında araştırmacılar sıcaklık, sorumluluk, zorlayıcılık, komutların kalitesi, öfke gibi boyutlar incelenmiştir. Beklenen sonuç güvenli bağlanan annelerin daha sıcak ve daha az zorlayıcı olması, bunun tam tersine güvensiz bağlanan annelerin ise sıcaklıkta düşük zorlayıcılıkta yüksek puan almaları olacaktır. Sonuçlarda annenin bağlanması ile ebeveynlik üzerinde duygu durumunun arabulucu etkisine rastlanmamış fakat anne bağlanması ve ebeveynlik arasında ilişkiler bulunmuştur. Saplantılı anneler kayıtsız annelerden ve güvenli annelerden daha yüksek öfkeci ve müdahaleci puanlar almışlardır. Anne bağlanması ve sıcak ilişkiler açısından beklenen anlamlı sonuçlar bulunamamıştır. Bu araştırmada en olumlu puanları alan grup yine beklendiği gibi güvenli bağlanan anneler olmuştur.

Roelofs, Meesters ve Muris, (2008) çalışmalarında yetiştirme tutumlarının ve ebeveynlerin romantik bağlanmasının çocuklardaki bağlanma üzerine etkisini incelemişlerdir. Ebeveynlerin bağlanma stilini, çocukların bağlanma güvenliğini ve ebeveyn tutumlarını belirlemek amacıyla 237 çocuğa 3 ölçek uygulanmıştır. Araştırmada güvensiz bağlanan ebeveynlerin demokratik tutumlarının güvenli bağlanmalara göre düşük olacağı ve izin verici boyutlarının daha fazla olacağı öngörülmüştür. Araştırmanın sonuçlarında güvensiz bağlanan ebeveynlerin düşük demokratik tutum sergilediği ve otoriter tutumun çocuklarda güvensiz bağlanma oluşturduğu gözlenmiştir.

Güner (2011) araştırmasında hem çocukların hem de anne babalarının bağlanma düzeylerini incelemiş ve bunun çocuk yetiştirme tutumlarıyla olan ilişkisini incelemiştir. Bu çalışmada çocukların ve ebeveynlerin bağlanmaları birbiriyle alakalı çıkmamıştır. Anneler babalara nazaran daha demokratik tutumlu çıkmış ve aşırı kaygılı babalarda aşırı koruyucu kollayıcı tutumlar görülmüştür. Önceki çalışmalarda olduğu gibi ebeveyn çocuk yetiştirme tutumu çocuğun bağlanma düzeyine etki etmektedir sonucu ortaya çıkmıştır.

Anne Baba Çocuk Yetiştirme Tutumları ve Davranış Problemleri Arasındaki İlişkiyi İnceleyen Çalışmalar

Richman (1977) okul öncesi çocuk üzerinde davranış sorunlarını belirlemeye yönelik yaptığı çalışmada çocuklarda görülen davranış sorunlarının anne baba arasındaki olumsuz ilişkilerin, çevresel baskıların ve evin kötü yaşam koşullarının neden olduğunu saptamıştır (Kibar, 2008).

Özdoğan (1982) davranış problemlerini 9 yaş üzerindeki çocuklarla incelemiş ve erkek çocuklarda kızlara göre daha fazla davranış problemleri olduğunu saptamıştır. Çalışmasında ekonomik düzeyin yükselmesine bağlı olarak davranış problemlerinin azaldığını bulmuştur.

Turner ve Harris (1984) anne baba tutumları ile çocukların sosyal yeterlilikleri arasındaki etkileşimi araştırmışlardır. Sonuçlarda çocuğun yaşının ve cinsiyetinin anne baba tutumlarında bir etkisinin olmadığını bulmuşlardır. Anne babanın erkek çocuklarına karşı kızlara nazaran daha anlayışlı olduğu ortaya çıkmıştır. Anne babanın hoşgörülü tutumu ile çocuğun kelime haznesi, empati kurma yeteneği ve fedakarlığı arasında olumlu bir ilişki çıkmıştır fakat bu ilişki beklenenden zayıf durumdadır.

Mattison, Humprey, Kales ve Walance (1986) çalışmalarında çocukların davranış problemlerinin türlerini ve derecesini ölçmeyi amaçlamışlardır. Bu amaçla 6-12 yaş arası çocuklarla çalışılmış ve iletişim güçlüğü ile aşırı hareketlilik ilk sırada yer almıştır (Güneş, 2008).

Hatunoğlu (1994) anne baba tutumları ile çocuklardaki davranış bozukluklarına saldırganlık açısından bakmış otoriter tutum sergileyen ebeveynlerin çocuklarının daha çok

saldırıcılık eğiliminde olduklarını bulmuştur. Demokratik tutum sergileyen ebeveyne sahip çocuklarda saldırıcılık daha az düzeyde bulunmuştur. Buna ek olarak sosyo ekonomik düzeyi daha yüksek olan ailelerdeki çocukların diğer gruplara göre saldırıcılık davranışını daha az sergilediği görülmüştür.

Lavigne, Saucier ve Tremblay (1995) davranış problemlerine sahip çocukları aileleriyle birlikte belli bir süre izlemişlerdir. Sosyo ekonomik düzeyin düşük olduğu ve ailelerinde yıkıcı davranışlara rastlandığı ortaya çıkmıştır.

Shaw, Winslow, Owens, Vondra, Cohn ve Bell (1998) inceledikleri okul öncesi çocuklarını düşük sosyoekonomik gruptan seçmiştir. Bu çocuklardan davranış problemi gösterenlerin yarısının bu problemlerini ergenliğe kadar sürdürdüğü bulunmuştur.

Lonigan (1999) çalışmasında düşük sosyo ekonomik düzeydeki çocuklar ile orta düzeydeki okul öncesi çocuklarını karşılaştırmışlardır. Sonuç olarak orta düzey sosyo ekonomik duruma sahip ailelerin çocukları daha saldırıcılık ve hareketli bulunmuştur.

Şendoğdu (2000) araştırmasında anne babaların özellikleri ile çocuklarındaki davranışları gözlemiştir. Sonuç olarak ebeveynlerin eğitim düzeyi ile çocuklardaki olumlu davranışların olumlu ilişki içinde olduğu ortaya çıkmıştır.

Özben ve Argun (2002) anne baba tutumları ile onların eğitim, yaş, meslek gibi değişkenleri arasında birbirine etki edici bir ilişki içinde olduklarını bulmuştur.

Petit ve Dodge (2002) annelerin otoriter tutumlarının okul öncesi çocuklarında düşmanca davranışları artırdığını ve problem çözme yeteneklerini zayıflattığı bulunmuştur.

Kaya (2003) ebeveyn tutumları ile davranış problemleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Babaların daha otoriter ve baskıcı bir yetiştirmeye sahip olduklarını bulmuştur. Benzer çalışmaların aksine anne baba tutumları ile çocuklarında görülen davranış problemleri arasında ilişki bulamamıştır.

Livanage, Prince ve Scott (2003) annelerin çocuklarıyla yaptıkları aktiviteler ile çocukların davranış problemleri arasındaki ilişkiyi incelemiş ve sonuç olarak anne çocuk ilişkisinin kalitesinin çocuklardaki davranış problemlerini azalttığını bulmuştur.

Kargı ve Erkan (2004) çocuklarda görülen davranış problemlerine cinsiyet açısından yaklaşmıştır. Genel sonucun aksine okulöncesi dönemde erkekler ve kızlar arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Keane ve Calkins (2004) davranış problemi olan çocukların cinsiyetlerine bağlı olarak akranlarıyla olan ilişkilerini incelemişler ve erkek çocukların düşmanca tavırlarına ve kız çocukların kopuk ilişkilerine rastlamışlardır.

Kerr, Lopez, Olson ve Sameroff (2004) ebeveynlerin disiplin yöntemleri ile çocuklardaki davranış problemleri arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Davranış problemleri fiziksel şiddetin olmadığı ailelerde düşük seviyelerde çıkmıştır.

Özyürek (2004) anne baba tutumlarını incelemiş ve anne babanın eğitim düzeyi ile aşırı koruyucu tutumun yerini daha demokratik tutumun aldığını görmüştür. Ayrıca çalışan annelerin daha fazla demokratik tutuma sahip oldukları ortaya çıkmıştır.

Aunola ve Nurmi (2005) yaptıkları araştırmada ebeveyn tutumları ve anaokulu dönemindeki çocukların davranış problemleri arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Bu çalışmanın sonucunda ise ebeveynin uyguladığı otoriter ve kontrollü tutumun çocuklarındaki davranış problemlerini artırdığı ve şiddetlenerek diğer yıllarda da devam ettiğini ortaya koymuştur.

Kanlıkılıçer (2005) çalışmasında okul öncesi dönem çocuklarının davranış problemlerini incelenmiştir. Çocuklarda erkeklerin kızlara oranla agresif davranışlara daha meyilli oldukları, kızların ise erkeklere oranla daha durgun oldukları belirtilmiştir. Her iki cinsiyetin endişe düzeyleri birbirine yakın çıkmıştır. Ailedeki maddi durumun, kardeş miktarının ve annenin mesleğinin davranış problemleri üzerine bir etki göstermediği bulunmuştur.

Özyürek ve Şahin (2005) okul öncesi dönemdeki çocuğa sahip olan ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumlarını; eğitim, meslek, kardeş faktörleri açısından incelemiştir. Bu çalışmanın sonuçları göstermiştir ki ebeveynlerin meslekleri, kardeş sayıları ve kaçınıcı çocuk oldukları gösterdikleri tutumda etkilidir.

Annelerin yaşadığı ruhsal problemlerin çocuklarının davranış problemleri üzerine etkisi olduğu saptanmıştır (Gürşimşek, Girgin, Harmanlı ve Ekinci, 2006). Kanlıkılıçer'in (2005) yaptığı çalışmada olduğu gibi bu çalışmada da erkek çocukların kız çocuklara nazaran daha saldırgan ve daha hareketli olduğu ortaya çıkmıştır. Otoriter annelerin çocuklarında demokratik tutuma sahip annelerin çocuklarından daha fazla davranış problemine rastlanmıştır.

Sertbaş (2006) yaptığı çalışmada çocuklarda görülen davranış problemlerini anne baba ilişkisi açısından incelemiş ve anne baba arasındaki sürtüşmenin direkt olarak çocuğu etkilediğini ve davranış problemleri meydana getirdiğini vurgulamıştır. Anne baba çocuk yetiştirme tutumunun çocukta görülen davranış problemleri üzerinde etkisi olduğunu ve bu problemlerin erkek veya kız çocuğuna göre farklılık göstermediğini öne sürmüştür.

Durmuş (2006) ebeveynlerin kişilik özellikleri ile okul öncesi çocukların davranış problemleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Anne baba çocuk yetiştirme tutumunun da incelendiği bu çalışmada ebeveynlerin eğitim seviyelerine bağlı olarak otoriter ve aşırı koruyucu tutumların artış veya azalış gösterdiği gözlenmiştir. Bu çalışmaya göre daha fazla eğitim alan ebeveynler daha demokratik ve paylaşımcı tutumlarla çocuklarına yaklaşmaktadır.

Kwon (2007) yaptığı çalışmasında okul öncesi çocuklarının davranış problemleri ile annelerindeki stres seviyesi arasındaki ilişkiye odaklanmıştır. Kwon bu iki faktör arasında ilişki saptamıştır.

Peren, Stadelmann, Wyl ve Klitzing (2007) yaptıkları çalışmada çocukların duygusal davranışlarına ve davranış problemlerine odaklanmışlardır. Ebeveynlerin yanında öğretmenler ile de çalışılmış ve çalışmaya okul öncesi dönemdeki çocuklar da dahil edilmiştir. Birçok çalışma gibi erkeklerin daha hareketli olduklarını ortaya çıkarmışlar ve hareket düzeyinin ebeveynlerin eğitim seviyesinin azlığına bağlı olarak arttığını görmüşlerdir.

Şanlı (2007) annelerin çocuk yetiştirme tutumlarını ölçmüşler ve bunun okul öncesi dönem çocuklarında yarattığı davranışsal problemler üzerine etkisini araştırmışlardır. Annedeki eğitim, meslek gibi faktörler çocuğun davranışlarıyla ilişkili bulunmuştur. Eğitimsiz ve erken evlenen annelerin otoriter tutumlarının eğitilmiş bir erkekle evlendikten sonra olumlu yönde değiştiği gözlenmiştir.

Şehirli (2007) yaptığı araştırmada okul öncesi dönemde kardeş faktörüne göre çıkarımlarda bulunmuştur. Davranış problemlerinin kardeş sayısına bağlı olarak şekillendiği bulunmuştur. Tek çocukların kardeşi olanlara nazaran daha uyumlu olduğu görülmüştür.

Tabak (2007) direkt olarak davranış problemlerine sahip çocuklarla çalışmış ve onların anne baba tutumlarını araştırmıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre aşırı koruyucu anne babaların çocuklarında birbirinden farklı davranış problemleriyle karşı karşıya kalınmıştır.

Bir diğer çalışma Balat, Şimşek ve Akman (2008) tarafından okul öncesi dönemdeki çocukların ebeveyn ve öğretmenlerine uygulanmıştır. Onların gözünden çocuklardaki davranış problemleri gözlenmek istenmiş ve yapılan araştırma sonucu erkek çocuklarda kız çocuklara oranla daha fazla saldırgan davranış ve davranış problemine rastlanmıştır.

Şahin ve Özyürek (2008) yaptıkları çalışmada anne babaların tutumlarını inceleyerek ebeveynler arasında ölçümler gerçekleştirmişlerdir. Bu çalışma sonucunda annelerde babalara nazaran daha fazla demokratik tutuma rastlamışlardır. Bu araştırma şunu da göstermiştir ki ebeveynlerin eğitim düzeyleri arttıkça gösterdikleri demokratik tutumlar da artış göstermektedir.

Özbey ve Alisinanoğlu (2009) uyguladıkları çalışmada okul öncesi çocukların davranış problemlerine odaklanmışlardır. Çocuğun davranış problemlerini ölçmek için çocukta cinsiyet, ebeveyn eğitim durumu, meslekleri ve çocuğun eğitim süresi gibi etkenler göz önünde bulundurulmuştur. Aile içerisindeki gergin atmosferin ve çiftler arası uyuşmazlığın direkt olarak çocuğun gelişimine olumsuz etki verdiği görülmüştür.

Öğretmenler üzerine yoğunlaşarak çocuklardaki davranış problemlerini inceleyen Terzi (2009) çalışmasında öğretmenlerin kişisel yeterliliklerini ve eğitim donanımını göz

önüne almıştır. Çalışma sonunda ise çocukta görülen davranış problemlerinde asıl etkili faktörün çocuğun cinsiyeti ve ebeveynlerin eğitim düzeyi olduğu vurgulanmıştır.

Alisinanoğlu ve Kesicioğlu (2010) araştırmalarında okul öncesi çocuklarının davranış problemini gözlemlemiş ve davranış problemine yol açan etkenler arasında ebeveyn eğitim düzeyi ve kardeş sayısının herhangi bir etkisinin olmadığını ileri sürmüşlerdir.

Kaya (2010) çalışmasında ilkokula devam eden çocukların ebeveynlerini incelemiştir. Anababa tutumları birbirine yakın bulunurken ebeveynlerden eğitilmiş ve genç olanların daha demokratik tutumlar sergilediği görülmüştür. Bu çalışmaya göre ailenin maddi durumu ebeveynlerin tutumu üzerinde herhangi bir etki yaratmamaktadır.

Dursun (2010) araştırmasında 5-6 yaş çocuğa sahip 233 ebeveynle birlikte anne baba tutumlarının çocukdaki davranış problemleri üzerine olan etkisini incelemiştir. Sonuç olarak genç ebeveynlerin daha disiplinli tutumlar sergiledikleri, eğitimle beraber bu tutumların yumuşadığı, çalışanların daha az otoriter tutum gösterdiği görülmüştür. Erkek çocuklarında kızlara oranla daha fazla saldırgan davranış gözlenmiş ve davranış problemleri ile ebeveyn tutumları arasında ilişki bulunmuştur.

Yukarıda görülen birçok çalışmadan şu sonuç çıkarılabilir: Eğitim düzeyi yüksek anne babalar çocuklarını daha demokratik tutumlarla yetiştirmekte, çocuklarıyla daha ilgili ve alakalı olmaktadır. Demokratik tutum sergileyen ebeveynlerin çocukları sosyal hayatlarında daha başarılı, daha girişken ve daha özgüvenli olmaktadır (Steinberg, Lamborn, Dornbusch & Darling,1992). Öte yandan otoriter tutum sergileyen ebeveynlerin ise çocuklarında daha fazla davranış problemlerine rastlamak mümkündür. Baumrind'e (1991) göre bu çocuklarda demokratik tutum gören çocukların aksine daha saldırgan, daha özgüvensiz ve daha başarısız sosyal ve akademik hayat görülmektedir. Sosyo ekonomik durum ve kardeş sayısı ile ilgili kesin sonuçlara varmak mümkün değildir çünkü bazı çalışmalarda etkili bazı çalışmalarda etkisiz faktör olundukları görülmüştür.

Bağlanma Stili ve Davranış Problemleri Arasındaki İlişkiyi İnceleyen Çalışmalar

Muris, Mayer ve Meesters (2000) yaptıkları çalışmada orta yaş çocuklarındaki bağlanma düzeyi ile kaygıları arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Araştırma sonucunda beklenildiği üzere güvenli bağlanamayan çocuklarda güvenli bağlanan çocuklara nazaran daha fazla depresyon ve kaygı ortaya çıkmıştır. Bağlanma stilleri depresyon ve kaygı ile yakından ilişki içerisinde çıkmıştır.

Muris ve arkadaşları (2001) araştırmalarında bağlanma stilleri ile patolojik bulgular arasındaki etkileşime odaklanmışlardır. Çalışmadan beklenen sonuç güvenli bağlanan çocukların bağlanmayanlara göre daha düşük kaygı ve depresyon semptomları göstermeleridir. Sonuçlar da beklediği gibi çıkmış ve güvenli bağlanan çocukların minimum kaygı ve depresyon gösterdiği fakat güvensiz bağlananların yüksek kaygı ve depresyon gösterdiği bulunmuştur.

Simons, Paternite ve Shore (2001) araştırmalarında 13 yaş ortalamasına sahip ergen bireylerle çalışmışlar ve onların bağlanma stilleri ile saldırganlıkları ve pozitif davranışları arasındaki ilişkilere bakmışlardır. Beklenen sonuç güvenli bağlanan ergenlerde daha iyi toplumsal uyum ve daha az saldırgan davranış olmuştur. Aynı zamanda güvensiz bağlanan ergenlerden ise daha düşük pozitif görüş ve daha fazla negatif tutum beklenmiştir. Sonuçlar beklenene yakın çıkmış ve ebeveynleriyle daha olumlu ilişkiler yaşayan ergenlerin daha pozitif tutumlar sergilediği görülmüştür. Çalışmada ayrıca ergenlerin gösterdikleri özsaygı ile ortaya koydukları saldırgan davranışlar ters yönde ilişki halindedir sonucu da çıkmıştır.

Troisi ve D'Argenio (2004) güvensiz bağlanma ile çeşitli davranış problemleri arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Tanı alan kişilerle çalışılmış ve güvensiz bağlanma stillerine sahip kişilerde öfke çok sık görülmüştür. Depresif erkeklerde güvensiz bağlanma, güvensiz bağlanmaya sahip erkeklerde ise yüksek öfke bulunmuştur.

Rönnlund ve Karlsson (2006) ergenlerdeki davranış problemlerine bağlanmanın nedeni etkisinin olduğunu araştırmışlardır. Güvensiz bağlanma ile olumsuz davranışlar arasında yakın bir ilişki bulunmuş, güvenli bağlanma ile olumsuz davranışlar arasında ters yönde bir ilişki bulunmuştur. Cinsiyet olarak erkekler kızlardan daha az içselleştirilmiş davranış

problemi yaşamış fakat dışsallaştırılmış davranış problemlerinde herhangi bir fark görülmemiştir.

Çelik (2006) saldırganlık davranışı ile bağlanma arasındaki ilişkiyi araştırmış ve güvenli bağlanan gençlerde daha az saldırgan tavırlar, güvensiz bağlanan gençlerde ise daha fazla saldırgan davranış ve daha az pozitif davranış gözlemlenmiştir.

Çocukların gözlemlenen davranış problemleri ve bağlanma çeşitleri ile ilgili bir çalışma yapan Moss ve arkadaşları (2006), güvensiz bağlanan çocuklardan daha fazla davranış problemi beklemişlerdir. Hipotezden beklenen sonuç ortaya çıkmış ve güvensiz bağlanan çocuklarda güvenli bağlananlara nazaran daha fazla davranış problemine rastlanmıştır.

Vando ve arkadaşları (2008) çocuğun davranış problemlerini bebeklik sürecindeki bağlanmasına göre araştırmışlardır. Bağlanma stili ile çocuktaki davranış problemleri arasında yakın ilişki bulunmuştur. Güvensiz bağlanan çocuklarda sık davranış bozukluğu görülmüş güvenli bağlananlarda ise seyrek davranış problemlerine rastlanmıştır.

Sümer ve Şendağ (2009) çocukların anne-babalarına bağlanma düzeyleri ve bunun kaygıları üzerindeki etkisini inceleyen çalışmalarında yaş ortalamaları 11 olan ilköğretim 5 ve 6. sınıflardaki çocukları bağlanma ölçeğine tabi tutmuşlardır. Bu çalışmanın sonuçları kız çocuklarının kaygı düzeylerinin erkeklere oranla daha fazla olduğunu göstermiştir. Cinsiyet faktörü çocukların bağlanma düzeylerine herhangi bir etki göstermemiştir. Çalışmada yaş arttıkça güvenli bağlanmanın azaldığı görülmüştür.

Orta çocukluk çağındaki çocukların davranış problemleri ve bağlanma düzeyleri James (2009) tarafından ele alınmıştır. Bu çalışmada aynı zamanda depresyonun bağlanma düzeyi ile olan bağlantısı da gözden geçirilmiştir. 100'ün üzerinde anne ve çocuğun katıldığı bu çalışmada Kerns Güvenli Bağlanma Ölçeği kullanılmıştır. Anne veya babasına güvenli bağlanan çocuklar depresyonla daha az ilintili çıkmış ve ailelerini güvenilir gören çocuklar aynı şekilde depresyondan uzak belirtiler göstermişlerdir. Bu çalışmada ebeveynlerini daha güvenilir bulan erkek ve kız çocuklarının depresyondan diğer çocuklara göre daha uzak olduğu, aileleriyle güvenli bağlanma gerçekleştiremeyen çocukların ise daha depresif semptomlar gösterdiği görülmüştür.

Sözügeçer (2011) araştırmasında 11-12 yaşındaki çocukların bağlanma düzeyleri ile davranış problemleri arasındaki ilişkiyi ebeveynlerin red-kabul algılarını aracı olarak incelemektedir. Araştırmanın bulgularına göre cinsiyet çocukların bağlanma düzeyleri üzerinde etki yaratmamaktadır. Erkeklerde kızlara göre daha fazla davranış problemi görülmüştür. Gereken ilgiyi göremeyen çocukların davranış problemlerine daha yatkın olduğu ortaya çıkmıştır.

Bağlanma Stili, Ebeveyn Çocuk Yetiştirme Tutumu ve Davranış Problemleri Arasındaki İlişkileri İnceleyen Çalışmalar

Muris, Meesters, Merckelbach ve Hülsenbeck (2000) araştırmalarında çocukların bağlanma stili, anne babanın çocuk yetiştirme tutumları ve çocuklardaki endişe düzeyi arasındaki etkileşimi incelemiştir. Güvenli bağlanan çocuklarda güvensiz bağlananlara nazaran düşük kaygıya rastlanmıştır. Kızlarda endişe seviyesi erkeklere göre yüksek çıkmış her iki cinsiyette de endişe düzeyi güvenli bağlanma var ise azalmıştır. Eğer anne sıcak ve şefkatli davranıyor ise çocuklarındaki endişe miktarı azalmıştır.

Brown ve Whiteside (2007) çocuklardaki bağlanma stillerini ve ebeveynlerinin çocuk yetiştirme tutumunu çocuklardaki endişe seviyelerini baz alarak incelemiştir. Çalışmada direkt olarak kaygı bozukluğuna sahip çocuklar ele alınmış ve ölçüme tabi tutulmuştur. Çalışmadan beklenen sonuç olan güvenli bağlanmanın düşük kaygı yaratması, sonuçlarda ortaya çıkmıştır. Kaygı sahibi çocukların güvensiz bağlanmaya daha yakın olduğu ve ailelerinden daha az ilgi ve şefkat gördükleri ortaya çıkmıştır.

Roelofs, Meesters, Huurne, Bamelis ve Muris (2006) çocuklarda görülen davranış bozuklukları ile anne babalarının negatif tutumları ve bağlanmaları üzerinde araştırma yapmışlardır. Araştırmadan beklenen sonuç ortaya çıkmıştır. Güvensiz bağlanan çocuklarda algılanan davranış bozuklukları güvenli bağlananlara göre daha fazla olmuştur. Erkek çocuklar babalarından, kız çocuklar ise annelerinden daha çok etkilenecek davranış problemleri üzerindeki semptomlarını sergilemişlerdir.

Richaud de Minzi (2006) depresyon ile bağlanma arasındaki ilişkiye odaklı çalışma yürütmüşlerdir. Çocukların ebeveynlerinden aldıkları yanlış geri dönütlerin onların

bağlanmaları üzerinde büyük rol oynadığı ortaya çıkmıştır. Ebeveynlerle kurulan sağlıklı ilişkiler ise güvenli bağlanmayı olumlu yönde tetiklemiştir. Cinsiyet olarak bakıldığında her iki cinsin de depresyon ve bağlanma arasındaki ilişkiden etkilendiği görülmüştür. Çocukların annelerine duydukları sevgi ve güven duygusu onları yalnızlıktan korumaktadır. Eğer çocuk ebeveynlerinden aşırı ilgi yada aşırı disiplin görürse güvenli bağlanma riske girmektedir.

Muris, Meesters ve Van den Berg (2003) orta çocukluk çağındaki 750ye yakın çocuğu kapsayan bağlanma-davranış problemleri arasındaki ilişkiye odaklı bir çalışma yürütmüşlerdir. Güvensiz bağlanan çocuklarda güvenli bağlanana göre daha fazla davranışsal problem gözlenmiştir. Çocuklar ailelerinden şefkat gördüklerinde davranış problemleri görülme riski azalmaktadır. Ters yönlü olarak otoriter bir yetiştirilmeye maruz çocuk davranış problemlerine daha yatkın olmaktadır. Araştırmanın sonucu olarak anne babanın negatif tutumlarının çocukta güvensiz bağlanmaya sebep olduğu ve bunun da davranış problemi ihtimalini artırdığı ortaya çıkmıştır.

Muris, Meesters, Morren ve Moorman (2004) ergenler üzerine yaptıkları çalışmalarında bağlanma stilleri, anne baba çocuk yetiştirme tutumları ve öfke arasındaki ilişkiye odaklanılmışlardır. 450ye yakın ergenle çalışılmış ve beklenen sonuçlara ulaşılmıştır. Buna göre kaygılı bağlanan ergenlerin güvenli bağlanana göre daha fazla öfkeye sahip olduğu bulunmuştur. Aile ortamındaki gerginlik ve diğer olumsuz faktörler ergendeki öfkeyi tetiklemiştir. Anne babanın çocuğu yetiştirirkenki tutumu çocuğun bağlanmasını direkt olarak etkilemekte ve öfke seviyesi üzerinde önemli rol oynamaktadır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma okul öncesi kuruma devam eden çocukların davranış problemleri ile anne baba bağlanması ve anne baba tutumları arasındaki ilişkiyi incelemek üzere ilişkisel tarama modeline uygun olarak hazırlanmıştır.

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubu İstanbul ve Ankara'da Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı özel anaokullarına devam eden ve sayısı 200 olan 4-6 yaş çocuklarının anne veya babaları tarafından oluşmaktadır. Araştırmaya katılım tamamen isteğe bağlı olduğundan, verilen 350'ye yakın formdan bazıları eksik geri yollanmış bazıları ise hiç geri yollanmamıştır. Bu sebepten dolayı araştırmadaki analiz 200 adet sorunsuz veri kullanılarak yapılmıştır. Çalışma grubuna ait bilgiler ve dağılımlar çalışmanın bulgular kısmında ele alınmıştır.

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada kullanılan veri toplama araçları şöyledir:

- Kişisel Bilgi Formu
- Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği (PARI)
- İlişki Ölçekleri Anketi
- Güçler ve Güçlükler Anketi

PARI (Aile Hayatı Ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği)

Bu çalışmada Parental Attitude Research Instrument (PARI) Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği kullanılmıştır. Aile Hayatı Ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Amerika'da Schaefer ve Bell (1958) öncülüğünde bilim dünyasına sunulmuştur. Bu ölçek 115 seçenekten oluşmakta olup 5 alt boyutu barındırmaktadır. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Güney, Ayhan Le Compte ve Serap Özer (1978) öncülüğünde Türkçe'ye

kazandırılmıştır. Bu ölçeğin güvenilirliği orta ve düşük sosyo-ekonomik seviyedeki ailelerdeki toplam 179 anne üzerinde denenmiş ve ölçeğin güvenle kullanılabilir şartları taşıdığı gözlenmiştir. Bu ölçeğin kapsadığı seçenekler birbirleriyle kavramsal açıdan bütünlüklerini araştırmak amacıyla gerçekleştirilen faktör analizinde, 5 tane alt boyut belirlenmiş, belirlenen bu 5 alt boyutta çoğunlukla tercih edilen seçenekler seçilerek bu ölçek 60 soruya indirgenmiştir. Ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışması sonucu alfa katsayısı .81 olarak bulunmuştur. Diğer beş alt boyutun alfa katsayıları ise .59 ile .90 arasında belirlenmiştir. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeğinin içerdiği seçeneklerde sorular yerine olumlu - olumsuz sözcükler yer almaktadır. “Çok uygun buluyorum” (4), “oldukça uygun buluyorum” (3), “biraz uygun buluyorum” (2), “hiç uygun bulmuyorum” (1) şıklarından kendilerine en uygun seçeneği seçmeleri katılımcılardan beklenmektedir.

Ölçeğin 5 alt boyutunu oluşturan faktörler sırasıyla, aşırı annelik boyutu (Faktör 1), demokratik tutum ve eşitlik tanıma boyutu (Faktör 2), ev kadınlığı rolünü reddetme boyutu (Faktör 3), geçimsizlik boyutu (Faktör 4) ve artık boyut olarak ifade edilen, genel bir baskı örüntüsünü ifade eden boyuttur (Faktör 5) (Ayyıldız, 2005). Ölçekte yer alan 1, 3, 4, 7, 11, 12, 14, 26, 27, 28, 32, 34, 36, 56 51 ve 55. sorular 1. faktörle; 2, 13, 18, 22, 29, 37, 44, 45 ve 56. sorular 2. faktörle; 6, 9, 16, 17, 21, 23, 31, 38, 41, 42, 49, 52 ve 55. sorular 3. faktörle; 8, 19, 33, 40, 48, ve 54. sorular 4. faktörle; 5, 10, 15, 20, 24, 25, 30, 35, 39, 43, 47, 50, 53, 56, 58 ve 60. sorular 5. faktörle ilişkili olarak değerlendirilmiştir (aktaran: Ayyıldız, 2005).

İlişki Ölçekleri Anketi

Griffin ve Bartholomew (1994), öncülüğünde İlişki Ölçekleri Anketi (İÖA), Bilim dünyasına kazandırılmıştır. Sümer ve Güngör (1999), öncülüğünde İlişki Ölçekleri Anketi Türkçe’ye çevrilmiştir. 17 seçeneği içermekte olan İlişki ölçekleri anketi güvenli, kayıtsız, korkulu, saplantılı bağlanma türlerini ölçmeyi hedef almaktadır. Denekler ölçekteki her seçeneğin kendilerini ve ikili ilişkilerindeki davranışlarını en uygun tanımlayan ve 7 seçenekten oluşan ölçek üzerinde göstermişlerdir. Güvenli ve kayıtsız bağlanma türleri 5 seçenекle saptanırken saplantılı ve korkulu bağlanma türleri ise 4 seçenek ile saptanmaktadır.

İlişki ölçekleri anketinin alt ölçeklerinin alfa değerleri (cronbach’s alpha) Griffin ve Bartholomew’un araştırmasında .41 ile .71 arasında değişmiştir. İlişki ölçekleri anketi

erkekler için .49 ortalama değişmezlik katsayısına sahipken kadınlar için bu oran .53tür. Griffin ve Bartholomew ilişki ölçekleri anketinin bağlanma stilleri açısından yapısal olarak geçerli olduğu kanaatine varmışlardır. Sümer ve Güngör 92 üniversite öğrencisini kapsayan çalışmada, 1 ay ara ile 2 kere uygulanan ve test tekrar test güvenilirliği ölçülen İÖA'nin .54 ile .78 arasında değerler aldığını ortaya koymuşlardır. Geçerlik güvenirlik analizi yaptıkları çalışmalarında ilişki ölçekleri anketinin .49 ve .61 güvenirlik katsayısına sahip olduğunu ve güvenli bağlanma, kayıtsız bağlanma, korkulu bağlanma ve saplantılı bağlanma olacak şekilde dört faktör halinde oluştuğunu saptamışlardır (Sümer ve Güngör, 1999).

Güçler ve Güçlükler Anketi

Güçler ve güçlükler anketinin amacı çocuklarda ve gençlerde ruhsal problemlerin araştırılmasıdır. Bu ölçek Goodman tarafından 1997 yılında geliştirilmiştir. Ankette 4 ve 16 yaş arası çocukların değerlendirilmesi amacıyla ebeveyn formu ve öğretmen formu bulunmaktadır. 25 sorudan oluşan güçler ve güçlükler anketi çocuktaki olumlu ve olumsuz davranışları saptamayı hedefler. Davranışsal problemlerin yanı sıra çocuğun dikkatini, duygusallığını, akranlarıyla olan ilişkisini ve sosyal davranışlarını da saptamaya çalışan güçler ve güçlükler anketi çocuktaki güçlüğün onda ne kadar süre var olduğunu ve bunun kendisini ve çevresini etkileyici düzeyde olup olmadığını öğrenmeyi amaçlar. Güçler ve güçlükler anketinde bulunan 25 soru kendi içinde 5 alt başlıkta toplanmıştır, bunlar; (1) davranış sorunları, (2) dikkat eksikliği ve aşırı hareketlilik, (3) duygusal sorunlar, (4) akran sorunları ve (5) sosyal davranışlar. Her başlık kendi içinde değerlendirildiği gibi ilk dört başlığın toplamı ' toplam güçlük puanı' nı vermektedir (Yalın, 2008). Güçler ve güçlükler anketini çocuk ve gençler için davranış değerlendirme ölçeğinden ayıran en önemli yanları dikkat eksikliğini dsm kriterlerini baz alarak daha iyi tarayabilmesi, çocuktaki olumlu yönleri de ortaya çıkaracak sorular içerdiğinden mevcut kapasitenin değerlendirilebilmesi, uzunluk farkıdır. CBCL ile yapılan değerlendirmelerde risk değerlendirmesi olarak iki ölçekte birbirine korele olacak şekilde yüksek güvenilirliğe sahip çıkmışlardır. GGA'nin alfa değerini araştırmaya yönelik Goodman (2001) yaptığı çalışmada toplam güçlük puanı için .82, duygusal problemler için .67, davranım sorunları için .63, dikkat eksikliği ve hiperaktivite için .77, akran ilişkisi için .57, sosyal davranışlar için .65 ve etkilenme puanı için .85 şeklinde bulmuştur. Test tekrar test yöntemi ile .70 katsayısı elde edilmiştir. Türkiye'de Güçler ve Güçlükler Anketi ile ilgili ilk çalışmayı Güvenir ve arkadaşları yapmış ve alfa katsayısı akran

ilişkileri hariç .65 ve üzeri bulunmuştur. Yalın (2008) çalışmasında GGA alfa katsayılarını akran ilişkileri hariç .70 ve üzeri olarak bulmuştur.

İşlem

Çalışmaya başlamadan önce gerekli izinler anaokulları ve kolej yöneticileri tarafından alınmış ve Milli Eğitim Müdürlüğünden gerekli izinler alınmıştır. Genelde sosyoekonomik düzeyi yüksek ebeveynlerin bulunduğu bu özel anaokulu ve kolejlerdeki öğretmenlerden ve müdürlerden destek alınarak çocukların ebeveynlerine bu testler dağıtılmıştır. Ebeveynler çalışmanın detaylarıyla ilgili bilgilendirilmiş ve anketleri doldurmakta tamamen özgür bırakılmışlardır. Her bir ebeveyne kişisel bilgi formu da dahil olmak üzere toplam 4 anket verilmiş ve hepsini eksiksiz doldurmaları istenmiştir. Uygulamalar hafta sonu doldurulup getirilecek şekilde velilere teslim edilmiştir. Araştırmada istatistiksel olarak parametrik ve non-parametrik yöntemler kullanılmış anova, t test ve Pearson Momentler Çarpımı korelasyonu uygulanmıştır. Araştırmanın tüm istatistiksel analizleri SPSS 16.0 programı kullanılarak yapılmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bulgular kısmında araştırmanın amaçları doğrultusunda elde edilen verilerin, istatistiksel yöntemler yoluyla analiz edilmesi ile ortaya çıkan sonuçların yorumlanması yapılmaktadır.

Çalışma Grubunun Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular

Çocuk Cinsiyet	N	%
Kız	102	51
Erkek	98	49
Toplam	200	100
Kardeş Sayısı		
Tek Çocuk	105	52,5
2 Kardeş	78	39
3 Kardeş ve Üzeri	17	8,5
Toplam	200	100
Gebelik Durumu		
Planlı	158	79
Plansız	42	21
	200	100
Hamilelikte Problem		
Evet	17	8,5
Hayır	183	91,5
	200	100
Sosyoekonomik Düzey		
2000-3000	23	11,5
3001-4000	54	27
4001 ve Üzeri	123	61,5
Toplam	200	100
Anne Eğitim		
Yüksek Lisans	58	29
Üniversite	84	42
Ön Lisans	13	6,5
Lise	39	19,5
İlkokul	6	3
	200	100
Anne Yaş		
20-29	40	20
30-39	129	64,5
40 ve Üzeri	31	15,5
	200	100

Baba Eğitim		
Yüksek Lisans	61	30,5
Üniversite	91	45,5
Ön Lisans	19	9,5
Lise	25	12,5
İlkokul	4	2
	200	100
Baba Yaş		
20-29	17	8,5
30-39	119	59,5
40 ve Üzeri	64	32
	200	100

Tablo 3: Çalışma Grubuna Ait Demografik Bulguların Dağılımı

Tabloda görüldüğü üzere katılımcıların çocuklarının cinsiyet dağılımı 102'si kız (%51), 98'i erkek (%49) şeklindedir.

Tabloda görüldüğü üzere tek çocuğa sahip olan ebeveynler 105 (%52,5), çift çocuğa sahip olan ebeveynler 78 (%39), üç çocuğa sahip olanlar ise 17 (%8,5)'lik dilimi paylaşmaktadır.

Tabloda görüldüğü gibi ebeveynlerden %79'u (158) çocuklarını planlı bir şekilde dünyaya getirdiklerini ifade ederken %21'i (42) planlı olmadığını ifade etmiştir.

Tabloda görüldüğü gibi hamilelik sürecinde 200 anneden 17'si (%8,5) bir sağlık problemi yaşamış fakat 183'ü (%91,5) herhangi bir sağlık problemi yaşamamıştır.

Çalışmaya katılan ailelerden geliri 2000-3000tl olan 23 (%11,5) aile, 3000-4000tl olan 54 (%27) aile, 4000tl ve üzerinde olan 123 (%61,5) aile bulunmaktadır.

Çalışmaya katılan annelerden %29'u (58) yüksek lisans mezunuyken, %42'si (84) üniversite mezunudur. Ön lisans mezunlarının yüzdesi %6,5 iken (13), lise mezunlarının %19,5 (39), ilkokul mezunlarının ise %3 (6) olarak görülmüştür.

Çalışmadaki annelerin %20'si (40) 20-29 yaş aralığında iken, %64,5'i (129) 30-39 yaş aralığında, %15,5'i ise (31) 40 yaş ve üzerindedir.

Çalışmaya katılan babalardan %30,5'u (61) yüksek lisans mezunuyken, %45,5'u (91) üniversite mezunudur. Ön lisans mezunlarının yüzdesi %9,5 iken (19), lise mezunlarının %12,5 (25), ilkokul mezunlarının ise %2 (4) olarak görülmüştür.

Çalışmadaki babaların %8,5'i (17) 20-29 yaş aralığında iken, %59,5'i (119) 30-39 yaş aralığında, %32'si ise (64) 40 yaş ve üzerindedir.

Davranış Sorunları Alt Boyutuna İlişkin Bulgular

Davranış Sorunları alt boyutunun puan ortalamalarının çocuğun cinsiyetine, gebeliğin planlı olup olmadığına, hamilelikte problem yaşanıp yaşanmadığına göre değişkenlik gösterip göstermediğini saptamak amacı ile t-testi yapılmış ve sonuçlar Tablo 4'de verilmiştir.

Tablo 4: Davranış Sorunları Alt Boyutuna İlişkin t-testi Sonuçları

	Grup	N	Mean	S	t	sd	p
Çocuğun Cinsiyeti	Kız	102	1,41	1,83	-2,52	198	,013
	Erkek	98	2,12	2,15			
Planlı Gebelik	Evet	158	1,88	2,02	1,72	198	,087
	Hayır	42	1,28	1,96			
Hamilelikte Problem	Var	17	2,00	2,26	0,51	198	,610
	Yok	183	1,73	2,00			

Tablo 4 incelendiğinde davranış sorunları alt boyutuna ilişkin t-testi sonuçları göstermektedir ki çocuğun cinsiyetine göre anlamlı bir fark görülmüştür [t(198)= -2.52, p<.05]. T-test sonucuna göre erkek çocuklar (Ort.= 2,12) kız çocuklarına göre (Ort.= 1,41) daha fazla davranış problemi göstermektedir.

Davranış sorunları alt boyutuna ait puan ortalamalarına bakıldığında planlı gebelik durumuna göre anlamlı bir fark görülmemektedir [t(198)= 1,72]

Davranış sorunları alt boyutuna ait puan ortalamalarına bakıldığında hamilelikte problem durumuna göre anlamlı bir fark görülmemektedir [t(198)= 0,51]

Davranış Sorunları alt boyutunun puan ortalamalarının kardeş sayısına, emzirme süresine, annenin yaşına, annenin eğitim durumuna, babanın yaşına ve babanın eğitim

durumuna göre değişkenlik gösterip göstermediğini saptamak amacı ile tekyönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmış ve sonuçlar Tablo 5’de verilmiştir.

Tablo 5: Davranış Sorunları Alt Boyutuna İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi ANOVA Sonuçları

	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Kardeş Sayısı	Gruplar Arası	39,742	3	13,247	3,360	,020
	Gruplar İçi	772,738	196	3,943		
	Toplam	812,480	199			
Annenin Yaşı	Gruplar Arası	56,731	2	28,365	7,394	,001
	Gruplar İçi	755,749	197	3,836		
	Toplam	812,480	199			
Annenin Eğitim Durumu	Gruplar Arası	38,155	4	9,539	2,402	,051
	Gruplar İçi	774,325	195	3,971		
	Toplam	812,480	199			
Babanın Yaşı	Gruplar Arası	98,277	2	49,139	13,554	,000
	Gruplar İçi	714,203	197	3,625		
	Toplam	812,480	199			
Babanın Eğitim Durumu	Gruplar Arası	23,244	4	5,811	1,436	,224
	Gruplar İçi	789,236	195	4,047		
	Toplam	812,480	199			

Davranış sorunları alt boyutuna ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarında kardeş sayısına göre anlamlı fark bulunmuştur [$F(3/196)= 3,360, p<.05$]. Bu farklılığı detaylıca görmek amacıyla LSD testi yapılmış ve sonuçlar alttaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 5.1: Kardeş Sayılarının Karşılaştırılmasına İlişkin LSD Sonuçları

Kardeş Sayısı	Ortalama	2	3	4
1. Tek Çocuk	1,53	-2,23	-1,60*	-1,96
2. 2 Kardeş	1,75		-1,37*	-1,74
3. 3 Kardeş	3,13			-,036
4. 4 Kardeş	3,50			

*. The mean difference is significant at the 0.05 level

Tablo 5.1 incelendiğinde tek çocuk olanlar (Ort.=1,53) ile 3 kardeş olanlar (Ort.=3,13) arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Aynı şekilde 2 kardeş olanlar (Ort.=1,75) ile 3 kardeş olanlar (Ort.=3,13) arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Davranış sorunlarında kardeş sayısı faktörü incelendiğinde en yüksek ortalamayı 4 ve üzeri kardeş sahibi olanların aldığı görülmektedir.

Davranış sorunları alt boyutuna ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarında annenin yaşına göre anlamlı fark bulunmuştur [$F(2/197)= 7,394, p<.05$]. Bu farklılığı detaylıca görmek amacıyla LSD testi yapılmış ve sonuçlar alttaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 5.2: Anne Yaşlarının Karşılaştırılmasına İlişkin LSD Sonuçları

Annenin Yaşı	Ortalama	2	3
1. 20-29	2,82	1,33*	1,30*
2. 30-39	1,48		-0,27
3. 40 ve üzeri	1,51		

*. The mean difference is significant at the 0.05 level

Tablo 5.2 incelendiğinde annenin yaşı 20-29 olanlar (Ort.=2,82) ile 30-39 olanlar (Ort.=1,48) arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Aynı şekilde annenin yaşı 20-29 olanlar (Ort.=2,82) ile 40 ve üzeri yaşta olanlar (Ort.=1,51) arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Davranış sorunlarında annenin yaşı faktörü incelendiğinde en yüksek ortalamayı 20-29 yaş aralığındaki annelerin aldığı görülmektedir.

Davranış sorunları alt boyutuna ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarında annenin eğitim durumuna göre anlamlı bir fark bulunamamıştır [$F(4/195)= 2,402$]

Davranış sorunları alt boyutuna ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarında babanın yaşına göre anlamlı fark bulunmuştur [$F(2/197)= 13,554, p<.001$]. Bu farklılığı detaylıca görmek amacıyla LSD testi yapılmış ve sonuçlar alttaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 5.3: Baba Yaşlarının Karşılaştırılmasına İlişkin LSD Sonuçları

Babanın Yaşı	Ortalama	2	3
1. 20-29	4,05	2,49*	2,54*
2. 30-39	1,56		0,47
3. 40 ve üzeri	1,51		

Tablo 5.3 incelendiğinde babanın yaşı 20-29 olanlar (Ort.=4,05) ile 30-39 olanlar (Ort.=1,56) arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Aynı şekilde babanın yaşı 20-29 olanlar (Ort.=4,05) ile 40 ve üzeri yaşta olanlar (Ort.=1,51) arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Davranış sorunlarında babanın yaşı faktörü incelendiğinde en yüksek ortalama 20-29 yaş aralığındaki babaların aldığı görülmektedir.

Davranış sorunları alt boyutuna ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarında babanın eğitim durumuna göre anlamlı bir fark bulunamamıştır [F(4/195)= 1,436]

Duygusal Sorunlar Alt Boyutuna İlişkin Bulgular

Duygusal Sorunlar alt boyutunun puan ortalamalarının çocuğun cinsiyetine, gebeliğin planlı olup olmadığına, anne hamilelikte problem yaşanıp yaşanmadığına göre değişkenlik gösterip göstermediğini saptamak amacı ile t-testi yapılmış ve sonuçlar Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6: Duygusal Sorunlar Alt Boyutuna İlişkin t-testi Sonuçları

	Grup	N	Mean	S	t	sd	p
Çocuğun Cinsiyeti	Kız	102	2,10	2,24	-0,84	197	,398
	Erkek	97	2,36	1,94			
Planlı Gebelik	Evet	157	2,25	2,11	0,30	197	,760
	Hayır	42	2,14	2,09			
Hamilelikte Problem	Var	17	1,58	2,09	-1,31	197	,189
	Yok	182	2,29	2,10			

Tablo 6 incelendiğinde duygusal sorunlar alt boyutuna ilişkin t-testi sonuçları göstermektedir ki çocuğun cinsiyetine göre anlamlı bir fark görülmemektedir [t(197)= -0,84].

Duygusal sorunlar alt boyutuna ait puan ortalamalarına bakıldığında planlı gebelik durumuna göre anlamlı bir fark görülmemektedir [$t(197)= 0,30$]

Duygusal sorunlar alt boyutuna ait puan ortalamalarına bakıldığında hamilelikte problem durumuna göre anlamlı bir fark görülmemektedir [$t(197)= -1,31$]

Duygusal Sorunlar alt boyutunun puan ortalamalarının kardeş sayısına, emzirme süresine, annenin yaşına, annenin eğitim durumuna, babanın yaşına ve babanın eğitim durumuna göre değişkenlik gösterip göstermediğini saptamak amacı ile tekyönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmış ve sonuçlar Tablo 17’de verilmiştir.

Tablo 7: Duygusal Sorunlar Alt Boyutuna İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi ANOVA Sonuçları

	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Kardeş Sayısı	Gruplar Arası	,686	3	,229	,051	,985
	Gruplar İçi	876,681	195	4,496		
	Toplam	877,367	198			
Annenin Yaşı	Gruplar Arası	68,564	2	34,282	8,308	,000
	Gruplar İçi	808,803	196	4,127		
	Toplam	877,367	198			
Annenin Eğitim Durumu	Gruplar Arası	37,670	4	9,418	2,176	,073
	Gruplar İçi	839,697	194	4,328		
	Toplam	877,367	198			
Babanın Yaşı	Gruplar Arası	88,508	2	44,254	10,995	,000
	Gruplar İçi	788,859	196	4,025		
	Toplam	877,367	198			
Babanın Eğitim Durumu	Gruplar Arası	31,064	4	7,766	1,780	,134
	Gruplar İçi	846,303	194	4,362		
	Toplam	877,367	198			

Duygusal sorunlar alt boyutuna ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarında kardeş sayısına göre anlamlı fark bulunamamıştır [$F(3/195)= ,051$].

Duygusal sorunlar alt boyutuna ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarında annenin yaşına göre anlamlı fark bulunmuştur [$F(2/196)= 8,308, p<.001$]. Bu

farklılığı detaylıca görmek amacıyla LSD testi yapılmış ve sonuçlar alttaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 7.1: Anne Yaşlarının Karşılaştırılmasına İlişkin LSD Sonuçları

Annenin Yaşı	Ortalama	2	3
1. 20-29	3,40	1,44*	1,52*
2. 30-39	1,95		0,82
3. 40 ve üzeri	1,87		

Tablo 7.1 incelendiğinde annenin yaşı 20-29 olanlar (Ort.=3,40) ile 30-39 olanlar (Ort.=1,95) arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Aynı şekilde annenin yaşı 20-29 olanlar (Ort.=3,40) ile 40 ve üzeri yaşta olanlar (Ort.=1,87) arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Duygusal sorunlarda annenin yaşı faktörü incelendiğinde en yüksek ortalamayı 20-29 yaş aralığındaki annelerin aldığı görülmektedir.

Duygusal sorunlar alt boyutuna ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarında annenin eğitim durumuna göre anlamlı bir fark bulunamamıştır [F(4/194)= 2,176]

Duygusal sorunlar alt boyutuna ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarında babanın yaşına göre anlamlı fark bulunmuştur [F(2/196)= 10,995, p<.001]. Bu farklılığı detaylıca görmek amacıyla LSD testi yapılmış ve sonuçlar alttaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 7.2: Baba Yaşlarının Karşılaştırılmasına İlişkin LSD Sonuçları

Babanın Yaşı	Ortalama	2	3
1. 20-29	4,41	2,40*	2,34*
2. 30-39	2,00		-0,54
3. 40 ve üzeri	2,06		

Tablo 7.2 incelendiğinde babanın yaşı 20-29 olanlar (Ort.=4,41) ile 30-39 olanlar (Ort.=2,00) arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Aynı şekilde babanın yaşı 20-29 olanlar (Ort.=4,41) ile 40 ve üzeri yaşta olanlar (Ort.=2,06) arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Duygusal sorunlarda babanın yaşı faktörü incelendiğinde en yüksek ortalamayı 20-29 yaş aralığındaki babaların aldığı görülmektedir.

Duygusal sorunlar alt boyutuna ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarında babanın eğitim durumuna göre anlamlı bir fark bulunamamıştır [F(4/194)=1,780]

Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Alt Boyutuna İlişkin Bulgular

Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite alt boyutunun puan ortalamalarının çocuğun cinsiyetine, gebeliğin planlı olup olmadığına, anne hamilelikte problem yaşanıp yaşanmadığına göre değişkenlik gösterip göstermediğini saptamak amacı ile t-testi yapılmış ve sonuçlar Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8: Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Alt Boyutuna İlişkin t-testi Sonuçları

	Grup	N	Mean	S	t	sd	p
Çocuğun Cinsiyeti	Kız	102	3,15	1,78	-1,79	198	,074
	Erkek	98	3,65	2,12			
Planlı Gebelik	Evet	158	3,46	1,91	0,86	198	,388
	Hayır	42	3,16	2,16			
Hamilelikte Problem	Var	17	4,11	2,54	1,57	198	,116
	Yok	183	3,33	1,89			

Tablo 8 incelendiğinde dikkat eksikliği ve hiperaktivite alt boyutuna ilişkin t-testi sonuçları göstermektedir ki çocuğun cinsiyetine göre anlamlı bir fark görülmemektedir [t(198)= -1,79].

Dikkat eksikliği ve hiperaktivite alt boyutuna ait puan ortalamalarına bakıldığında planlı gebelik durumuna göre anlamlı bir fark görülmemektedir [t(198)= 0,86]

Dikkat eksikliği ve hiperaktivite alt boyutuna ait puan ortalamalarına bakıldığında hamilelikte problem durumuna göre anlamlı bir fark görülmemektedir [t(198)= 1,57]

Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite alt boyutunun puan ortalamalarının kardeş sayısına, emzirme süresine, annenin yaşına, annenin eğitim durumuna, babanın yaşına ve babanın eğitim durumuna göre değişkenlik gösterip göstermediğini saptamak amacı ile tekyönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmış ve sonuçlar Tablo 19’da verilmiştir.

Tablo 9: Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Sorunları Alt Boyutuna İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi ANOVA Sonuçları

	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Kardeş Sayısı	Gruplar Arası	30,214	3	10,071	2,668	,049
	Gruplar İçi	739,786	196	3,774		
	Toplam	770,000	199			
Annenin Yaşı	Gruplar Arası	67,061	2	33,531	9,397	,000
	Gruplar İçi	702,939	197	3,568		
	Toplam	770,000	199			
Annenin Eğitim Durumu	Gruplar Arası	11,778	4	2,944	,757	,554
	Gruplar İçi	758,222	195	3,888		
	Toplam	770,000	199			
Babanın Yaşı	Gruplar Arası	105,233	2	52,617	15,593	,000
	Gruplar İçi	664,767	197	3,374		
	Toplam	770,000	199			
Babanın Eğitim Durumu	Gruplar Arası	16,480	4	4,120	1,066	,374
	Gruplar İçi	753,520	195	3,864		
	Toplam	770,000	199			

Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Sorunları alt boyutuna ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarında kardeş sayısına göre anlamlı fark bulunmuştur [$F(3/196)=2,668$, $p<.05$]. Bu farklılığı detaylıca görmek amacıyla LSD testi yapılmış ve sonuçlar alttaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 9.1: Kardeş Sayılarının Karşılaştırılmasına İlişkin LSD Sonuçları

Kardeş Sayısı	Ortalama	2	3	4
1. Tek Çocuk	3,70	0,78*	-0,95	0,70
2. 2 Kardeş	2,92		-0,87	-0,76
3. 3 Kardeş	3,80			0,80
4. 4 Kardeş	3,00			

*. The mean difference is significant at the 0.05 level

Tablo 9.1 incelendiğinde tek çocuk olanlar (Ort.=3,70) ile 2 kardeş olanlar (Ort.=2,92) arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite

sorunlarında kardeş sayısı faktörü incelendiğinde en yüksek ortalamayı 3 kardeş sahibi olanların aldığı görülmektedir.

Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite sorunları alt boyutuna ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarında annenin yaşına göre anlamlı fark bulunmuştur [$F(2/197)=9,397$, $p<.001$]. Bu farklılığı detaylıca görmek amacıyla LSD testi yapılmış ve sonuçlar alttaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 9.2: Anne Yaşlarının Karşılaştırılmasına İlişkin LSD Sonuçları

Annenin Yaşı	Ortalama	2	3
1. 20-29	4,40	1,08*	1,91*
2. 30-39	3,31		0,82*
3. 40 ve üzeri	2,48		

Tablo 9.2 incelendiğinde annenin yaşı 20-29 olanlar (Ort.=4,40) ile 30-39 olanlar (Ort.=3,31) arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Aynı şekilde annenin yaşı 20-29 olanlar (Ort.=4,40) ile 40 ve üzeri yaşta olanlar (Ort.=2,48) arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Annenin yaşı 30-39 olanlar (Ort.=3,31) ile 40 ve üzeri yaşta olanlar (Ort.=2,48) arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite sorunlarında annenin yaşı faktörü incelendiğinde en yüksek ortalamayı 20-29 yaş aralığındaki annelerin aldığı görülmektedir.

Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite sorunları alt boyutuna ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarında annenin eğitim durumuna göre anlamlı bir fark bulunamamıştır [$F(4/195)=,757$]

Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite sorunları alt boyutuna ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarında babanın yaşına göre anlamlı fark bulunmuştur [$F(2/197)=15,593$, $p<.001$]. Bu farklılığı detaylıca görmek amacıyla LSD testi yapılmış ve sonuçlar alttaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 9.3: Baba Yaşlarının Karşılaştırılmasına İlişkin LSD Sonuçları

Babanın Yaşı	Ortalama	2	3
1. 20-29	5,17	1,57*	2,62*
2. 30-39	3,60		1,05*
3. 40 ve üzeri	2,54		

Tablo 9.3 incelendiğinde babanın yaşı 20-29 olanlar (Ort.=5,17) ile 30-39 olanlar (Ort.=3,60) arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Aynı şekilde babanın yaşı 20-29 olanlar (Ort.=5,17) ile 40 ve üzeri yaşta olanlar (Ort.=2,54) arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Babanın yaşı 30-39 olanlar (Ort.=3,60) ile 40 ve üzeri yaşta olanlar (Ort.=2,54) arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite sorunlarında babanın yaşı faktörü incelendiğinde en yüksek ortalamayı 20-29 yaş aralığındaki babaların aldığı görülmektedir.

Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite sorunları alt boyutuna ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarında babanın eğitim durumuna göre anlamlı bir fark bulunamamıştır [F(4/195)= 1,066]

Akran Sorunları Alt Boyutuna İlişkin Bulgular

Akran Sorunları alt boyutunun puan ortalamalarının çocuğun cinsiyetine, gebeliğin planlı olup olmadığına, anne hamilelikte problem yaşanıp yaşanmadığına göre değişkenlik gösterip göstermediğini saptamak amacı ile t-testi yapılmış ve sonuçlar Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10: Akran Sorunları Alt Boyutuna İlişkin t-testi Sonuçları

	Grup	N	Mean	S	t	sd	p
Çocuğun Cinsiyeti	Kız	102	2,34	1,97	-2,53	198	,012
	Erkek	98	3,06	2,02			
Planlı Gebelik	Evet	158	2,87	1,97	2,52	198	,012
	Hayır	42	2,00	2,10			
Hamilelikte Problem	Var	17	3,64	3,04	2,03	198	,043
	Yok	183	2,60	1,89			

Tablo 10 incelendiğinde akran sorunları alt boyutuna ilişkin t-testi sonuçları göstermektedir ki çocuğun cinsiyetine göre anlamlı bir fark görülmüştür [t(198)= -2.53, p<.05]. T-test sonucuna göre erkek çocuklar (Ort.= 3,06) kız çocuklarına göre (Ort.= 2,34) daha fazla akran sorunları göstermektedir.

Akran sorunları alt boyutuna ait puan ortalamalarına bakıldığında planlı gebelik durumuna göre anlamlı bir fark görülmüştür [t(198)= 2.52, p<.05]. T-test sonucuna göre planlı gebelik (Ort.= 2,87) plansız gebeliğe göre (Ort.= 2,00) daha fazla akran sorunları ortaya çıkartmaktadır.

Akran sorunları alt boyutuna ait puan ortalamalarına bakıldığında hamilelikte problem durumuna göre anlamlı bir fark görülmüştür [t(198)= 2.03, p<.05]. T-test sonucuna göre hamilelikte problem yaşanması (Ort.= 3,64) problemsiz hamileliğe göre (Ort.= 2,60) daha fazla akran sorunları ortaya çıkartmaktadır.

Akran Sorunları alt boyutunun puan ortalamalarının kardeş sayısına, emzirme süresine, annenin yaşına, annenin eğitim durumuna, babanın yaşına ve babanın eğitim durumuna göre değişkenlik gösterip göstermediğini saptamak amacı ile tekyönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmış ve sonuçlar Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11: Akran Sorunları Alt Boyutuna İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi ANOVA Sonuçları

	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Kardeş Sayısı	Gruplar Arası	31,746	3	10,582	2,630	,051
	Gruplar İçi	788,649	196	4,024		
	Toplam	820,395	199			
Annenin Yaşı	Gruplar Arası	29,134	2	14,567	3,627	,028
	Gruplar İçi	791,261	197	4,017		
	Toplam	820,395	199			
Annenin Eğitim Durumu	Gruplar Arası	36,648	4	9,162	2,280	,062
	Gruplar İçi	783,747	195	4,019		
	Toplam	820,395	199			
Babanın Yaşı	Gruplar Arası	55,016	2	27,508	7,080	,001
	Gruplar İçi	765,379	197	3,885		
	Toplam	820,395	199			

Babanın Eğitim Durumu	Gruplar Arası	55,141	4	13,785	3,513	,009
	Gruplar İçi	765,254	195	3,924		
	Toplam	820,395	199			

Akran Sorunları alt boyutuna ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarında kardeş sayısına göre anlamlı fark bulunmamıştır [$F(3/196)= 2,630$].

Akran sorunları alt boyutuna ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarında annenin yaşına göre anlamlı fark bulunmuştur [$F(2/197)= 3,627$, $p<.05$]. Bu farklılığı detaylıca görmek amacıyla LSD testi yapılmış ve sonuçlar alttaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 11.1: Anne Yaşlarının Karşılaştırılmasına İlişkin LSD Sonuçları

Annenin Yaşı	Ortalama	2	3
1. 20-29	3,42	0,85*	1,16*
2. 30-39	2,57		0,31
3. 40 ve üzeri	2,25		

Tablo 11.1 incelendiğinde annenin yaşı 20-29 olanlar (Ort.=3,42) ile 30-39 olanlar (Ort.=2,57) arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Aynı şekilde annenin yaşı 20-29 olanlar (Ort.=3,42) ile 40 ve üzeri yaşta olanlar (Ort.=2,25) arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Akran sorunlarında annenin yaşı faktörü incelendiğinde en yüksek ortalamayı 20-29 yaş aralığındaki annelerin aldığı görülmektedir.

Akran sorunları alt boyutuna ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarında annenin eğitim durumuna göre anlamlı bir fark bulunmamıştır [$F(4/195)= 2,280$]

Akran sorunları alt boyutuna ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarında babanın yaşına göre anlamlı fark bulunmuştur [$F(2/197)= 7,080$, $p<.05$]. Bu farklılığı detaylıca görmek amacıyla LSD testi yapılmış ve sonuçlar alttaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 11.2: Baba Yaşlarının Karşılaştırılmasına İlişkin LSD Sonuçları

Babanın Yaşı	Ortalama	2	3
1. 20-29	4,41	1,84*	1,92*
2. 30-39	2,56		0,78
3. 40 ve üzeri	2,48		

Tablo 11.2 incelendiğinde babanın yaşı 20-29 olanlar (Ort.=4,41) ile 30-39 olanlar (Ort.=2,56) arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Aynı şekilde babanın yaşı 20-29 olanlar (Ort.=4,41) ile 40 ve üzeri yaşta olanlar (Ort.=2,48) arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Akran sorunlarında babanın yaşı faktörü incelendiğinde en yüksek ortalamayı 20-29 yaş aralığındaki babaların aldığı görülmektedir.

Akran sorunları alt boyutuna ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarında babanın eğitim durumuna göre anlamlı bir fark bulunmuştur [$F(4/195)= 3,513, p<.05$]. Bu farklılığı detaylıca görmek amacıyla LSD testi yapılmış ve sonuçlar alttaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 11.3: Babaların Eğitim Durumlarının Karşılaştırılmasına İlişkin LSD Sonuçları

Babanın Eğitim Durumu	Ortalama	2	3	4	6
1. Yüksek Lisans	2,06	-0,94*	-1,46*	-0,21	-1,68
2. Üniversite	3,01		-0,51	0,73	-0,73
3. Ön Lisans	3,52			1,24*	-0,22
4. Lise	2,28				-1,47
6. İlkokul	3,75				

Tablo 11.3 incelendiğinde babaların eğitim düzeyi yüksek lisans olanlar (Ort.=2,06) ile üniversite olanlar (Ort.=3,01) arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Aynı şekilde babaların eğitim düzeyi yüksek lisans olanlar (Ort.=2,06) ile ön lisans olanlar (Ort.=3,52) arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Babaların eğitim düzeyi ön lisans olanlar (Ort.=3,52) ile lise olanlar (Ort.=2,28) arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Akran sorunlarında babaların eğitimi faktörü incelendiğinde en yüksek ortalamayı ilkökul mezunu babaların aldığı görülmektedir.

Sosyal Davranışlar Alt Boyutuna İlişkin Bulgular

Sosyal Davranışlar alt boyutunun puan ortalamalarının çocuğun cinsiyetine, gebeliğin planlı olup olmadığına, anne hamilelikte problem yaşanıp yaşanmadığına göre değişiklik

gösterip göstermediğini saptamak amacı ile t-testi yapılmış ve sonuçlar Tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 12: Sosyal Davranışlar Alt Boyutuna İlişkin t-testi Sonuçları

	Grup	N	Mean	S	t	sd	p
Çocuğun Cinsiyeti	Kız	102	7,77	2,18	2,12	198	,035
	Erkek	98	7,11	2,23			
Planlı Gebelik	Evet	158	7,31	2,22	-1,73	198	,085
	Hayır	42	7,97	2,18			
Hamilelikte Problem	Var	17	6,70	2,11	-1,44	198	,150
	Yok	183	7,51	2,23			

Tablo 12 incelendiğinde sosyal davranışlar alt boyutuna ilişkin t-testi sonuçları göstermektedir ki çocuğun cinsiyetine göre anlamlı bir fark görülmüştür [t(198)= 2.12, p<.05]. T-test sonucuna göre kız çocukları (Ort.= 7,77) erkek çocuklarına göre (Ort.= 7,11) daha fazla sosyal davranışlar göstermektedir.

Sosyal davranışlar alt boyutuna ait puan ortalamalarına bakıldığında planlı gebelik durumuna göre anlamlı bir fark görülmemektedir [t(198)= -1,73]

Sosyal davranışlar alt boyutuna ait puan ortalamalarına bakıldığında hamilelikte problem durumuna göre anlamlı bir fark görülmemektedir [t(198)= -1,44]

Sosyal Davranışlar alt boyutunun puan ortalamalarının kardeş sayısına, emzirme süresine, annenin yaşına, annenin eğitim durumuna, babanın yaşına ve babanın eğitim durumuna göre değişkenlik gösterip göstermediğini saptamak amacı ile tekyönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmış ve sonuçlar Tablo 13’de verilmiştir.

Tablo 13: Sosyal Davranışlar Alt Boyutuna İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi ANOVA Sonuçları

	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Kardeş Sayısı	Gruplar Arası	34,263	3	11,421	2,348	,074
	Gruplar İçi	953,237	196	4,863		
	Toplam	987,500	199			
Annenin Yaşı	Gruplar Arası	22,922	2	11,461	2,341	,099
	Gruplar İçi	964,578	197	4,896		
	Toplam	987,500	199			
Annenin Eğitim Durumu	Gruplar Arası	101,454	4	25,364	5,582	,000
	Gruplar İçi	886,046	195	4,544		
	Toplam	987,500	199			
Babanın Yaşı	Gruplar Arası	50,898	2	25,449	5,353	,005
	Gruplar İçi	936,602	197	4,754		
	Toplam	987,500	199			
Babanın Eğitim Durumu	Gruplar Arası	87,631	4	21,908	4,747	,001
	Gruplar İçi	899,869	195	4,615		
	Toplam	987,500	199			

Sosyal Davranışlar alt boyutuna ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarında kardeş sayısına göre anlamlı fark bulunmamıştır [F(3/196)= 2,348].

Sosyal Davranışlar alt boyutuna ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarında annenin yaşına göre anlamlı fark bulunmamıştır [F(2/197)= 2,341].

Sosyal Davranışlar alt boyutuna ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarında annenin eğitim durumuna göre anlamlı bir fark bulunmuştur [F(4/195)= 5,582, p<.001]. Bu farklılığı detaylıca görmek amacıyla LSD testi yapılmış ve sonuçlar alttaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 13.1: Annelerin Eğitim Durumlarının Karşılaştırılmasına İlişkin LSD Sonuçları

Annelerin Eğitim Durumu	Ortalama	2	3	4	6
1. Yüksek Lisans	8,06	0,72*	2,91*	0,37	1,73
2. Üniversite	7,34		2,19*	-0,34	1,01
3. Ön Lisans	5,15			-2,53*	-1,17
4. Lise	7,69				1,35
6. İlkokul	6,33				

Tablo 13.1 incelendiğinde annelerin eğitim düzeyi yüksek lisans olanlar (Ort.=8,06) ile üniversite olanlar (Ort.=7,34) arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Aynı şekilde annelerin eğitim düzeyi yüksek lisans olanlar (Ort.=8,06) ile ön lisans olanlar (Ort.=5,15) arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Annelerin eğitim düzeyi üniversite olanlar (Ort.=7,34) ile önlisans olanlar (Ort.=5,15) arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Annelerin eğitim düzeyi önlisans olanlar (Ort.=5,15) ile lise olanlar (Ort.=7,69) arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Sosyal Davranışlarda annelerin eğitimi faktörü incelendiğinde en yüksek ortalamayı yüksek lisans mezunu annelerin aldığı görülmektedir.

Sosyal Davranışlar alt boyutuna ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarında babanın yaşına göre anlamlı fark bulunmuştur [$F(2/197)= 5,353$, $p<.05$]. Bu farklılığı detaylıca görmek amacıyla LSD testi yapılmış ve sonuçlar alttaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 13.2: Baba Yaşlarının Karşılaştırılmasına İlişkin LSD Sonuçları

Babanın Yaşı	Ortalama	2	3
1. 20-29	5,82	-1,70*	-1,91*
2. 30-39	7,52		-0,20
3. 40 ve üzeri	7,73		

Tablo 13.2 incelendiğinde babanın yaşı 20-29 olanlar (Ort.=5,82) ile 30-39 olanlar (Ort.=7,52) arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Aynı şekilde babanın yaşı 20-29 olanlar (Ort.=5,82) ile 40 ve üzeri yaşta olanlar (Ort.=7,73) arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Sosyal Davranışlarda babanın yaşı faktörü incelendiğinde en yüksek ortalamayı 40 yaş ve üzerindeki babaların aldığı görülmektedir.

Sosyal Davranışlar alt boyutuna ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarında babanın eğitim durumuna göre anlamlı bir fark bulunmuştur [$F(4/195)= 4,747$, $p<.05$]. Bu farklılığı detaylıca görmek amacıyla LSD testi yapılmış ve sonuçlar alttaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 13.3: Babaların Eğitim Durumlarının Karşılaştırılmasına İlişkin LSD Sonuçları

Babanın Eğitim Durumu	Ortalama	2	3	4	6
1. Yüksek Lisans	8,22	0,92*	2,28*	0,82	1,97
2. Üniversite	7,30		1,36*	-0,92	1,05
3. Ön Lisans	5,94			-1,45*	-0,30
4. Lise	7,40				1,15
6. İlkokul	6,25				

Tablo 13.3 incelendiğinde babaların eğitim düzeyi yüksek lisans olanlar (Ort.=8,22) ile üniversite olanlar (Ort.=7,30) arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Aynı şekilde babaların eğitim düzeyi yüksek lisans olanlar (Ort.=8,22) ile ön lisans olanlar (Ort.=5,94) arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Babaların eğitim düzeyi üniversite olanlar (Ort.=7,30) ile ön lisans olanlar (Ort.=5,94) arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Babaların eğitim düzeyi ön lisans olanlar (Ort.=5,94) ile lise olanlar (Ort.=7,40) arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Sosyal Davranışlarda babaların eğitimi faktörü incelendiğinde en yüksek ortalamayı yüksek lisans mezunu babaların aldığı görülmektedir.

Total Güçlükler Alt Boyutuna İlişkin Bulgular

Total Güçlükler alt boyutunun puan ortalamalarının çocuğun cinsiyetine, gebeliğin planlı olup olmadığına, anne hamilelikte problem yaşanıp yaşanmadığına göre değişkenlik gösterip göstermediğini saptamak amacı ile t-testi yapılmış ve sonuçlar Tablo 14'de verilmiştir.

Tablo 14: Total Güçlükler Alt Boyutuna İlişkin t-testi Sonuçları

	Grup	N	Mean	S	t	sd	p
Çocuğun Cinsiyeti	Kız	102	9,01	6,19	-2,33	197	,021
	Erkek	97	11,07	6,23			
Planlı Gebelik	Evet	157	10,40	6,24	1,66	197	,098
	Hayır	42	8,59	6,29			
Hamilelikte Problem	Var	17	11,35	8,56	0,91	197	,362
	Yok	182	9,89	6,03			

Tablo 14 incelendiğinde total güçlükler alt boyutuna ilişkin t-testi sonuçları göstermektedir ki çocuğun cinsiyetine göre anlamlı bir fark görülmüştür [$t(197) = -2.33$, $p < .05$]. T-test sonucuna göre toplamda erkek çocuklar (Ort.= 11,07) kız çocuklarına göre (Ort.= 9,01) daha fazla davranış sorunları göstermektedir.

Total güçlükler alt boyutuna ait puan ortalamalarına bakıldığında planlı gebelik durumuna göre anlamlı bir fark görülmemektedir [$t(197) = 1,66$]

Total güçlükler alt boyutuna ait puan ortalamalarına bakıldığında hamilelikte problem durumuna göre anlamlı bir fark görülmemektedir [$t(197) = 0,91$]

Total Güçlükler alt boyutunun puan ortalamalarının kardeş sayısına, emzirme süresine, annenin yaşına, annenin eğitim durumuna, babanın yaşına ve babanın eğitim durumuna göre değişkenlik gösterip göstermediğini saptamak amacı ile tekyönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmış ve sonuçlar Tablo 15’de verilmiştir.

Tablo 15: Total Güçlükler Alt Boyutuna İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi ANOVA Sonuçları

	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Kardeş Sayısı	Gruplar Arası	140,757	3	46,919	1,193	,314
	Gruplar İçi	7669,163	195	39,329		
	Toplam	7809,920	198			
Annenin Yaşı	Gruplar Arası	842,661	2	421,330	11,853	,000
	Gruplar İçi	6967,259	196	35,547		
	Toplam	7809,920	198			
Annenin Eğitim Durumu	Gruplar Arası	338,326	4	84,582	2,196	,071
	Gruplar İçi	7471,593	194	38,513		
	Toplam	7809,920	198			
Babanın Yaşı	Gruplar Arası	1244,151	2	622,075	18,570	,000
	Gruplar İçi	6565,769	196	33,499		
	Toplam	7809,920	198			
Babanın Eğitim Durumu	Gruplar Arası	245,276	4	61,319	1,573	,183
	Gruplar İçi	7564,644	194	38,993		
	Toplam	7809,920	198			

Total Güçlükler alt boyutuna ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarında kardeş sayısına göre anlamlı fark bulunmamıştır [$F(3/195)= 1,193$].

Total Güçlükler alt boyutuna ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarında annenin yaşına göre anlamlı fark bulunmuştur [$F(2/196)= 11,853$, $p<.001$]. Bu farklılığı detaylıca görmek amacıyla LSD testi yapılmış ve sonuçlar alttaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 15.2: Anne Yaşlarının Karşılaştırılmasına İlişkin LSD Sonuçları

Annenin Yaşı	Ortalama	2	3
1. 20-29	14,05	4,83*	5,92*
2. 30-39	9,21		1,08
3. 40 ve üzeri	8,12		

Tablo 15.2 incelendiğinde annenin yaşı 20-29 olanlar (Ort.=14,05) ile 30-39 olanlar (Ort.=9,21) arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Aynı şekilde annenin yaşı 20-29 olanlar (Ort.=14,05) ile 40 ve üzeri yaşta olanlar (Ort.=8,12) arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır.

Total Güçlükler annenin yaşı faktörü incelendiğinde en yüksek ortalamayı 20-29 yaş aralığındaki annelerin aldığı görülmektedir.

Total Güçlükler alt boyutuna ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarında annenin eğitim durumuna göre anlamlı bir fark bulunamamıştır [F(4/194)= 2,196]

Total Güçlükler alt boyutuna ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarında babanın yaşına göre anlamlı fark bulunmuştur [F(2/196)= 18,570 , p<.001]. Bu farklılığı detaylıca görmek amacıyla LSD testi yapılmış ve sonuçlar alttaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 15.3: Baba Yaşlarının Karşılaştırılmasına İlişkin LSD Sonuçları

Babanın Yaşı	Ortalama	2	3
1. 20-29	18,05	8,43*	9,44*
2. 30-39	9,62		1,01
3. 40 ve üzeri	8,60		

Tablo 15.3 incelendiğinde babanın yaşı 20-29 olanlar (Ort.=18,05) ile 30-39 olanlar (Ort.=9,62) arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Aynı şekilde babanın yaşı 20-29 olanlar (Ort.=18,05) ile 40 ve üzeri yaşta olanlar (Ort.=8,60) arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Total Güçlüklerde babanın yaşı faktörü incelendiğinde en yüksek ortalamayı 20-29 yaş aralığındaki babaların aldığı görülmektedir.

Total güçlükler alt boyutuna ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarında babanın eğitim durumuna göre anlamlı bir fark bulunmuştur [F(4/194)= 1,573].

Anne Babaların Bağlanma Durumları ile Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tarzları Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular

İlişki Ölçekleri Anketinin alt boyutları ile Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği alt boyutları arasında pozitif veya negatif yönde anlamlı ilişkiler olup olmadığını kontrol etme amacı ile Pearson Momentler Çarpımı korelasyonu kullanılmış ve sonuçlar Tablo 16’da gösterilmiştir.

Tablo 16: İlişki Ölçekleri Anketinin (İÖA) Alt Boyutları ile Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği (PARI) Alt Boyutlarına İlişkin Korelasyon Tablosu

		Aşırı Annelik Boyutu	Demokratik Tutum ve Eşitlik Tanıma Boyutu	Ev Kadınlığı Rolünü Reddetme Boyutu	Geçimsizlik Boyutu	Genel Baskı Boyutu
Güvenli	r	-,144(*)	,250(**)	,170(*)	,064	,216(**)
Bağlanma	p	,041	,000	,016	,369	,002
Korkulu	r	,057	-,039	,105	,100	,214(**)
Bağlanma	p	,427	,585	,138	,159	,002
Saplantılı	r	,393(**)	-,077	,326(**)	,258(**)	,334(**)
Bağlanma	p	,000	,276	,000	,000	,000
Kayıtsız	r	,309(**)	,176(*)	,210(**)	,292(**)	,371(**)
Bağlanma	p	,000	,013	,003	,000	,000

*P<.05 **P<.001

Tablo 16’da görülebileceği üzere güvenli bağlanma alt boyutu ile aşırı annelik alt boyutu arasında düşük düzeyde ve negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=-,144$, $p<.05$). Güvenli bağlanma alt boyutu ile demokratik tutum ve eşitlik tanıma alt boyutuna bakıldığında istatistiksel açıdan pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=,250$, $p<.001$). Güvenli bağlanma alt boyutu ile ev kadınlığı rolünü reddetme alt boyutu arasında pozitif yönlü ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($r=,170$, $p<.05$). Güvenli bağlanma alt boyutu ile geçimsizlik alt boyutu arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmektedir ($r=,064$). Güvenli bağlanma alt boyutu ile genel baskı alt boyutu arasında istatistiksel açıdan pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=,216$, $p<.001$).

Korkulu bağlanma alt boyutu ile aşırı annelik alt boyutu arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($r=,057$). Korkulu bağlanma alt boyutu ile demokratik tutum ve eşitlik tanıma alt boyutuna bakıldığında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($r=-,039$). Korkulu bağlanma alt boyutu ile ev kadınlığı rolünü reddetme alt boyutuna bakıldığında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($r=,105$). Korkulu bağlanma alt boyutu ile geçimsizlik alt boyutu arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmemektedir ($r=,100$). Korkulu bağlanma alt boyutu ile genel baskı alt boyutu arasında düşük düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=,214$, $p<.001$).

Saplantılı bağlanma alt boyutu ile aşırı annelik alt boyutu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=,393$, $p<.001$). Saplantılı bağlanma alt boyutu ile demokratik tutum ve eşitlik tanıma alt boyutuna bakıldığında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($r=-,077$). Saplantılı bağlanma alt boyutu ile ev kadınlığı rolünü reddetme alt boyutuna bakıldığında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=,326$, $p<.001$). Saplantılı bağlanma alt boyutu ile geçimsizlik alt boyutu arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($r=,258$, $p<.001$). Saplantılı bağlanma alt boyutu ile genel baskı alt boyutu arasında istatistiksel açıdan pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=,334$, $p<.001$).

Kayıtsız bağlanma alt boyutu ile aşırı annelik alt boyutu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=,309$, $p<.001$). Kayıtsız bağlanma alt boyutu ile demokratik tutum ve eşitlik tanıma alt boyutuna bakıldığında istatistiksel açıdan pozitif yönde ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişki görülmüştür ($r=,176$, $p<.05$). Kayıtsız bağlanma alt boyutu ile ev kadınlığı rolünü reddetme alt boyutuna bakıldığında istatistiksel açıdan pozitif yönde ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=,210$, $p<.001$). Kayıtsız bağlanma alt boyutu ile geçimsizlik alt boyutu arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($r=,292$, $p<.001$). Kayıtsız bağlanma alt boyutu ile genel baskı alt boyutu arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=,371$, $p<.001$).

Anne Babaların Bağlanma Durumları ile Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Davranış Problemleri Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular

İlişki Ölçekleri Anketinin alt boyutları ile Güçler ve Güçlükler Anketinin alt boyutları arasında pozitif veya negatif yönde anlamlı ilişkiler olup olmadığını kontrol etme amacı ile Pearson Momentler Çarpımı korelasyonu kullanılmış ve sonuçlar Tablo 17’de gösterilmiştir.

Tablo 17: İlişki Ölçekleri Anketinin (İÖA) Alt Boyutları ile Güçler ve Güçlükler Anketinin (GGA) Alt Boyutlarına İlişkin Korelasyon Tablosu

		Duygusal Sorunlar	Davranış Sorunları	Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite	Akran Sorunları	Sosyal Davranışlar	Total Güçlükler
Güvenli	r	-,015	,077	-,026	-,047	-,047	,038
Bağlanma	p	,830	,276	,710	,001	,511	,590
Korkulu	r	-,018	-,084	,072	,149(*)	,125	,032
Bağlanma	p	,803	,235	,310	,035	,077	,653
Saplantılı	r	,278(**)	,312(**)	,122	,277(**)	-,253(**)	,314(**)
Bağlanma	p	,000	,000	,086	,000	,000	,000
Kayıtsız	r	,051	-,056	,128	,299(**)	,053	,153(*)
Bağlanma	p	,470	,431	,071	,000	,452	,031

*P<.05 **P<.001

Tablo 17’de görülebileceği üzere güvenli bağlanma alt boyutu ile duygusal sorunlar alt boyutu arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($r=-,015$). Güvenli bağlanma alt boyutu ile davranış sorunları alt boyutuna bakıldığında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($r=,077$). Güvenli bağlanma alt boyutu ile dikkat eksikliği ve hiperaktivite alt boyutu arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmektedir ($r=-,026$). Güvenli bağlanma alt boyutu ile akran sorunları alt boyutu arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmektedir ($r=-,047$). Güvenli bağlanma alt boyutu ile sosyal davranışlar alt boyutu arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($r=-,047$). Güvenli bağlanma alt boyutu ile total güçlükler alt boyutu arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($r=,038$). Buradan güvenli bağlanmanın genel olarak davranış problemleriyle anlamlı ilişki içinde olmadığı görülebilir.

Korkulu bağlanma alt boyutu ile duygusal sorunlar alt boyutu arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($r=-,018$). Korkulu bağlanma alt boyutu ile davranış sorunları alt boyutuna bakıldığında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($r=-,084$). Korkulu bağlanma alt boyutu ile dikkat eksikliği ve hiperaktivite alt boyutuna bakıldığında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($r=,072$). Korkulu bağlanma alt boyutu ile akran sorunları alt boyutu arasında düşük düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($r=,149$, $p<.05$). Korkulu bağlanan ebeveynlerin, çocuklarında gözlemledikleri akran ilişkilerinde çocuklarının problemler yaşadığı istatistiksel olarak bulunmuştur. Korkulu bağlanma alt boyutu ile sosyal davranışlar alt boyutu arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($r=,125$). Korkulu bağlanma

alt boyutu ile total güçlükler alt boyutu arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($r=,032$).

Saplantılı bağlanma alt boyutu ile duygusal sorunlar alt boyutu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=,278$, $p<.001$). Saplantılı bağlanma alt boyutu ile davranış sorunları alt boyutuna bakıldığında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=,312$, $p<.001$). Saplantılı bağlanma alt boyutu ile dikkat eksikliği ve hiperaktivite alt boyutuna bakıldığında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($r=,122$). Saplantılı bağlanma alt boyutu ile akran sorunları alt boyutu arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($r=,277$, $p<.001$). Saplantılı bağlanma alt boyutu ile sosyal davranışlar alt boyutu arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=-,253$, $p<.001$). Saplantılı bağlanma alt boyutu ile total güçlükler alt boyutu arasında istatistiksel açıdan pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=,314$, $p<.001$).

Kayıtsız bağlanma alt boyutu ile duygusal sorunlar alt boyutu arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($r=,051$). Kayıtsız bağlanma alt boyutu ile davranış sorunları alt boyutuna bakıldığında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($r=-,056$). Kayıtsız bağlanma alt boyutu ile dikkat eksikliği ve hiperaktivite alt boyutuna bakıldığında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. ($r=,128$). Kayıtsız bağlanma alt boyutu ile akran sorunları alt boyutu arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($r=,299$, $p<.001$). Kayıtsız bağlanma alt boyutu ile sosyal davranışlar alt boyutu arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($r=,053$). Kayıtsız bağlanma alt boyutu ile total güçlükler alt boyutu arasında istatistiksel açıdan düşük düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=,153$, $p<.05$).

Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tarzları ile Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Davranış Problemleri Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular

Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği alt boyutları ile Güçler ve Güçlükler anketinin alt boyutları arasında pozitif veya negatif yönde anlamlı ilişkiler olup olmadığını kontrol etme amacı ile Pearson Momentler Çarpımı korelasyonu kullanılmış ve sonuçlar Tablo 18’de gösterilmiştir.

Tablo 18: Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği (PARI) Alt Boyutları ile Güçler ve Güçlükler Anketi (GGA) Alt Boyutlarına İlişkin Korelasyon Tablosu

		Duygusal Sorunlar	Davranış Sorunları	Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite	Akran Sorunları	Sosyal Davranışlar	Total Güçlükler
Aşırı Annelik Boyutu	r	,234(**)	,106	,167(*)	,099	-,080	,192(**)
	p	,001	,135	,018	,162	,262	,007
Demokratik Tutum Boyutu	r	-,196(**)	-,485(**)	-,135	-,317(**)	,469(**)	-,354(**)
	p	,005	,000	,057	,000	,000	,000
Ev Kadınlığı Rolünü Reddetme	r	,360(**)	,231(**)	,047	,270(**)	-,026	,287(**)
	p	,000	,001	,509	,000	,710	,000
Geçimsizlik Boyutu	r	,393(**)	,305(**)	,190(**)	,289(**)	-,103	,374(**)
	p	,000	,000	,007	,000	,147	,000
Genel Baskı Boyutu	r	,252(**)	,279(**)	,132	,329(**)	-,173(*)	,313(**)
	p	,000	,000	,062	,000	,014	,000

*P<.05 **P<.001

Tablo 18’de görülebileceği üzere aşırı annelik alt boyutu ile duygusal sorunlar alt boyutu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=,234$, $p<.001$). Aşırı annelik alt boyutu ile davranış sorunları alt boyutuna bakıldığında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($r=,106$). Aşırı annelik alt boyutu ile dikkat eksikliği ve hiperaktivite alt boyutu arasında pozitif yönlü ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($r=,167$, $p<.05$). Aşırı annelik alt boyutu ile akran sorunları alt boyutu arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmektedir ($r=,099$). Aşırı annelik alt boyutu ile sosyal davranışlar alt boyutu arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($r=-,080$). Aşırı annelik alt boyutu ile total güçlükler alt boyutu arasında istatistiksel açıdan pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=,192$, $p<.05$).

Demokratik tutum ve eşitlik tanıma alt boyutu ile duygusal sorunlar alt boyutu arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=-,196$, $p<.05$). Demokratik tutum ve eşitlik tanıma alt boyutu ile davranış sorunları alt boyutuna bakıldığında istatistiksel açıdan negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=-,485$, $p<.001$). Demokratik tutum ve eşitlik tanıma alt boyutu ile dikkat eksikliği ve hiperaktivite alt boyutu arasında anlamlı bir ilişki görülmemiştir ($r=-,135$). Demokratik tutum ve eşitlik tanıma alt boyutu ile akran sorunları alt boyutu arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($r=-,317$, $p<.001$). Demokratik tutum ve eşitlik tanıma alt boyutu ile sosyal davranışlar alt boyutu arasında

pozitif yönde istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=,469$, $p<.001$). Demokratik tutum ve eşitlik tanıma alt boyutu ile total güçlükler alt boyutu arasında istatistiksel açıdan negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=-,354$, $p<.001$).

Ev kadınlığı rolünü reddetme alt boyutu ile duygusal sorunlar alt boyutu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=,360$, $p<.001$). Ev kadınlığı rolünü reddetme alt boyutu ile davranış sorunları alt boyutuna bakıldığında istatistiksel açıdan pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=,231$, $p<.001$). Ev kadınlığı rolünü reddetme alt boyutu ile dikkat eksikliği ve hiperaktivite alt boyutu arasında anlamlı bir ilişki görülmemiştir ($r=,047$). Ev kadınlığı rolünü reddetme alt boyutu ile akran sorunları alt boyutu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($r=,270$, $p<.001$). Ev kadınlığı rolünü reddetme alt boyutu ile sosyal davranışlar alt boyutu arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($r=-,026$). Ev kadınlığı rolünü reddetme alt boyutu ile total güçlükler alt boyutu arasında istatistiksel açıdan pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=,287$, $p<.001$).

Geçimsizlik alt boyutu ile duygusal sorunlar alt boyutu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=,393$, $p<.001$). Geçimsizlik alt boyutu ile davranış sorunları alt boyutuna bakıldığında istatistiksel açıdan pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=,305$, $p<.001$). Geçimsizlik alt boyutu ile dikkat eksikliği ve hiperaktivite alt boyutu arasında anlamlı bir ilişki görülmüştür ($r=,190$, $p<.001$). Geçimsizlik alt boyutu ile akran sorunları alt boyutu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($r=,289$, $p<.001$). Geçimsizlik alt boyutu ile sosyal davranışlar alt boyutu arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($r=-,103$). Geçimsizlik alt boyutu ile total güçlükler alt boyutu arasında istatistiksel açıdan pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=,374$, $p<.001$).

Genel baskı alt boyutu ile duygusal sorunlar alt boyutu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=,252$, $p<.001$). Genel baskı alt boyutu ile davranış sorunları alt boyutuna bakıldığında istatistiksel açıdan pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=,279$, $p<.001$). Genel baskı alt boyutu ile dikkat eksikliği ve hiperaktivite alt boyutu arasında anlamlı bir ilişki görülmemiştir ($r=,132$). Genel baskı alt boyutu ile akran sorunları alt boyutu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($r=,329$, $p<.001$). Genel baskı alt boyutu ile sosyal davranışlar alt boyutu arasında istatistiksel açıdan negatif yönde anlamlı

bir ilişki bulunmuştur ($r=-,173$, $p<.05$). Genel baskı alt boyutu ile total güçlükler alt boyutu arasında istatistiksel açıdan pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=,313$, $p<.001$).

BÖLÜM V

TARTIŞMA SONUÇ ve ÖNERİLER

Araştırmanın bu kısmında anne babaların bağlanma stilleri ve 4-6 yaş aralığındaki çocukların davranış problemleri arasındaki ilişkiye yönelik bulguların sonuçlarına, bu sonuçların tartışmasına ve önerilere yer verilmiştir. Bulguların sonuçlarına ilişkin yorumlar aşağıda verilmiştir.

Davranış Sorunları Alt Boyutlarına İlişkin Tartışma ve Sonuçlar

Çocuklardaki davranış sorunlarının cinsiyete göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğine bakıldığında, erkek çocukların kız çocuklara göre daha fazla davranış sorunları ortaya koydukları bulunmuştur. Alanda yapılan çalışmalar bu sonucu desteklemektedir. Keane ve Calkins (2004) davranış problemi olan çocukların cinsiyetlerine bağlı olarak akranlarıyla olan ilişkilerini incelemişler ve erkek çocukların düşmanca tavırlara daha sık başvurduğunu saptamışlardır. Moss ve arkadaşları (2006) çocukların davranış problemlerini kıyasladıklarında erkeklerin kızlara oranla daha fazla davranış problemi gösterdiklerini ortaya koymuştur. Balat, Şimşek ve Akman (2008) ebeveyn ve öğretmenlerin gözünden çocuklardaki davranış problemlerine bakılmış ve yapılan araştırma sonucu erkek çocuklarda kız çocuklara oranla daha fazla saldırgan davranış ve davranış problemine rastlanmıştır. Özbey ve Alisinanoğlu (2009) araştırmalarında kız çocuklarının erkek çocuklardan daha az davranış sorunları gösterdiklerini bulmuşlardır. Bir diğer çalışma Dursun (2010) araştırmasında 5-6 yaş çocuğa sahip 233 ebeveynle birlikte anne baba tutumlarının çocuktaki davranış problemleri üzerine olan etkisini incelemiştir ve erkek çocuklarında kızlara oranla daha fazla saldırgan davranış gözlenmiştir.

Gebeliğin planlı olup olmamasının ve hamilelikte sağlık problemi yaşanıp yaşanmamasının çocuktaki davranış sorunları üzerine anlamlı bir etki yaratmadığı bulunmuştur. Kardeş sayısının davranış problemleri üzerine etkisine bakıldığında kardeş sayısının artmasıyla beraber davranış problemlerinin de arttığı görülmüştür. En fazla davranış sorunu 4 ve üzeri kardeşe sahip çocuklarda ortaya çıkmıştır. Emzirme süresi bakımından davranış problemlerine bakıldığında 24 ay ve üzerinde emzirilen çocukların daha fazla davranış problemi gösterdiği bulunmuştur.

Annelerin yaşları göz önüne alındığında en çok davranış sorunu gösteren çocukların “20-29” yaş arası genç anne grubu olduğu saptanmıştır. Baba yaşlarına bakıldığında ise yine aynı sonuç gözlenmektedir. Şanlı (2007) genç annelerin diğer yaş gruplarına göre en düşük düzeyde kontrole sahip olduğunu bildirmiştir. Aynı şekilde Kaya (2010) çalışmasında bu sonuca ulaşmış ve ebeveynlerin yaşlarının artmasıyla daha çok hoşgörü sahibi olduklarını ileri sürmüştür.

Anne babaların eğitim durumları ile çocuklardaki davranış sorunları alt boyutu açısından anlamlı bir fark bulunamamıştır. Alisinanoğlu ve Kesicioğlu (2010) çalışmalarında aynı sonuca ulaşmışlar ve ebeveynlerin eğitim seviyelerinin çocuklarındaki davranış sorunlarına anlamlı bir etki yaratmadığını ortaya koymuşlardır.

Duygusal Sorunlar Alt Boyutlarına İlişkin Tartışma ve Sonuçlar

Duygusal sorunlara bakıldığında çocuğun cinsiyeti, planlı gebelik, hamilelikte yaşanan problem açısından anlamlı farklılıklar bulunamamıştır. Aynı şekilde kardeş sayısı, emzirme süresi ve anne babanın eğitim düzeylerine göre de anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Birçok çalışma duygusal problemlerin davranış problemleriyle çok yakın ilişkide olduğunu göstermiştir. Alisinanoğlu ve Kesicioğlu (2010) çalışmalarında çocukların davranış sorunlarını saptamayı hedeflemişler ve bu çalışmada olduğu gibi kardeş sayısının, anne ve babanın eğitim düzeylerinin davranış sorunları üzerinde anlamlı farklılaşma yaratmadığını ortaya koymuşlardır. Davranış problemleri ile duygusal problemlerin yakın ilişkisini baz alarak bu araştırmanın sonucu ile paralellik gösterdiği ileri sürülebilir.

Anne ve baba yaşlarına göre duygusal sorunlara bakıldığında anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Davranış sorunlarında olduğu gibi genç annelerin daha düşük kontrol düzeyine sahip olması çocuklarındaki duygusal sorunları tetikleyebilir. Mevcut araştırmalar duygusal problemlerin davranış problemleriyle birlikte sıkça görüldüğünü ifade etmektedir. Bu sebeple anne baba yaşlarında aynı sonucun alınması şaşırtıcı değildir.

Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Alt Boyutlarına İlişkin Tartışma ve Sonuçlar

Dikkat eksikliği ve hiperaktivite alt boyutu baz alındığında çocuğun cinsiyeti, planlı gebelik, hamilelikte problem, anne babanın eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir. Literatürde erkek çocuklarda dikkat eksikliği daha fazlayken mevcut çalışmada farklılık çıkmaması anne ve babaların çocuklarını kendi gözlerinden değerlendirmelerine bağlanabilir.

Çocuğun dikkat eksikliğine ve aşırı hareketliliğe sahip olması kardeş sayısına, emzirilme süresine, anne babanın yaşına göre değişmektedir. Bu sonuç genç yaştaki annelerin tecrübesizliğinden ve kontrol anlamındaki zaaflarından kaynaklanıyor olabilir. Kardeş sayısı 3 olanlarda daha fazla dikkat eksikliği görülmesi kardeş sayısının artmasıyla endişeli ve kaygılı davranışların artmasına bağlanabilir (Şehirli, 2007).

Akran Sorunları Alt Boyutlarına İlişkin Tartışma ve Sonuçlar

Akran sorunlarında kardeş sayısı, emzirme süresi ve annenin eğitim düzeyine göre anlamlı farklılık bulunamamıştır. Akran sorunları çocuğun cinsiyetine göre, planlı gebeliğe göre, hamilelikte yaşanan soruna göre, anne babanın yaşına göre ve babanın eğitim durumuna göre anlamlı farklılık göstermiştir. Erkek çocuklarda akran sorunları kız çocuklara göre daha sık bulunmuştur. Bunun sebebi olarak erkek çocuklarının arkadaş ilişkilerinde daha sert ve katı tavırlar sergilemeleri gösterilebilir. Kız çocukları arkadaşlık ilişkilerinde ve hatta oyunlarında daha kibar ve nazik tutumlar içerisindedirler. Hamilelikte sorun yaşayan annelerin çocuklarında daha sık akran sorunları görülmesi, o süreçte yaşanan sorunun çocuğun ilişkilerini de etkileyebileceğini göstermektedir. Çalışmanın sonuçlarıyla tutarlı olarak genç anne babaların çocuklarında akran sorunları da daha yoğun görülmüştür. Babanın eğitim durumuna bakıldığında ilkokul mezunu babaların çocuklarında en yüksek akran sorunları görülmesi, babanın çocuğuna yeteri görgü ve ahlak kurallarını yansıtamamasıyla ilişkilendirilebilir.

Sosyal Davranışlar Alt Boyutlarına İlişkin Tartışma ve Sonuçlar

Sosyal Davranışlara cinsiyet bazında bakıldığında kız çocuklarının erkek çocuklarına göre daha sosyal tavırlar gösterdikleri bulunmuştur. Kızların daha sevecen ve daha girişken karakterlerinin bu sonucu yaratabileceği düşünülebilir. Babanın yaşı sosyal davranışlarda anlamlı farklılık yaratmıştır. Çalışmadaki diğer sonuçları desteklercesine 40 ve üzeri yaştaki

babaların çocuklarında daha sosyal davranışlar görülmüştür. Babanın tecrübesi ve gençlik dönemindeki aşırı kontrolden uzak olması çocuğun sosyalleşmesinde etkili olmuştur denilebilir.

Beklendiği üzere anne ve babaların eğitim düzeyi yüksek lisans olanların çocuklarında daha fazla sosyal davranışlar görülmüştür. Anne ve babaların kendilerini daha iyi eğitmeleri sonucu çocuklarına daha özgüvenli bir gelecek sundukları sonucu çıkarılabilir. Steinberg (1994) kendini iyi yetiştirmiş anne babaların birikimlerini çocuklarına özgüven ve sorumluluk şeklinde aktardığını, bunun sonucunda çocukta sosyal ve akademik başarının arttığını bildirmiştir.

Total Güçlükler Alt Boyutlarına İlişkin Tartışma ve Sonuçlar

Total güçlükler bakıldığında önceki sonuçlarla tutarlı olarak erkek çocukların kız çocuklarına göre daha fazla davranış problemi sergilediği görülmektedir. Maccoby ve Martin (1983) genetik bir yansıma olarak erkek çocukların kızlardan daha tepkili şekilde olaylara yaklaştıklarını ifade etmiştir. Genel güçlükler bakıldığında planlı gebelik ve hamilelikteki sağlık sorunları, kardeş sayısı, anne babanın eğitim durumu ile anlamlı ilişkiler bulunamamıştır.

Önceki sonuçları destekler nitelikte anne babanın yaşları 20-29 olanların çocuklarında total güçlükler daha fazla çıkmıştır. Anne babanın yaşı arttıkça çocuklarında gözlemledikleri toplam davranış sorunları daha az olmuştur. Emzirme süresi ile total güçlükler arasında anlamlı ilişkiler bulunmuş bir önceki sonuca benzer şekilde +24 ay emzirilen çocuklarda toplam güçlükler daha fazla bulunmuştur.

İlişki Ölçekleri Anketi (İÖA) ile Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği (PARI) Arasındaki İlişkiye Ait Tartışma ve Sonuçlar

Güvenli bağlanma gösteren anne babaların aşırı annelik boyutuna negatif yönde anlamlı bir ilişki gösterdikleri bulunmuştur. Yani güvenli bağlanan anneler aşırı annelik göstermemektedirler. Maccoby ve Martin (1983) anne baba tutumlarının çocuğun yetiştirilme sürecinde ortaya konan duygu ve davranışların tamamı olarak nitelendirmiştir. Bu tutumlar çocuğun gelişim sürecinde büyük etkiye sahip olacaktır. Neal ve Horbury'nin (2001)

araştırmalarında güvenli bağlanan anne babaların çocuklarına ve eşlerine karşı daha yoğun demokratik tutum içerisinde olduklarını saptamışlardır. Horbury (2001) demokratik tutuma sahip kişilerin güvenli bağlanma ihtimallerinin yüksek olduğunu vurgulamıştır. Çalışmanın bulguları literatürle uyum göstermektedir. Güvenli bağlanan anne babaların demokratik tutum ve eşitlik tanıma alt boyutunda pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Korkulu bağlanma gösteren anne babaların genel baskısının yüksek olduğu görülmüştür. Bu ebeveynler sosyal temas ve yakınlık isteyerek çocuklarına ve eşlerine yaklaşırlar fakat sahip oldukları korku bu sürecin niteliğini olumsuz etkiler. Caldera ve Hart (2004) araştırmalarında bağlanma güvenliğinde çocukla geçirilen zamanın uzunluğunun değil niteliğinin önemli olduğunu vurgulamışlardır.

Saplantılı bağlanma gösteren anne ve babaların aşırı annelik boyutunun, ev kadınlığı rolünü reddetme boyutunun, geçimsizlik ve genel baskı boyutunun yüksek olduğu görülmüştür. Saplantılı bağlanan anneler öfkeli ve mcadelecidirler bu sebeple aile içinde geçimsizlik görülmesi olasıdır (Adam, Gunnar ve Tanaka, 2004). Saplantılı bağlanan anneler çocuklarıyla ilgilenirken bile kendilerini yeterince ortaya koyamazlar ve gereken sıcaklığı sağlayamazlar.

Kayıtsız bağlanma gösteren anne ve babaların aşırı annelik boyutunun, ev kadınlığı rolünü reddetme boyutunun, geçimsizlik ve genel baskı boyutunun yüksek olduğu görülmüştür. Kayıtsız kaçıncı bağlanan kişiler partnerlerine ve evlatlarına karşı soğuk ve alakasızdırlar (Hazan ve Shaver, 1987). Kendisine daha fazla vakit ayırma telaşından dolayı kayıtsız bağlanan ebeveynin ev kadınlığını reddetme, aşırı annelik, geçimsizlik, genel baskı gibi konularda yüksek ilişkinin çıkması şaşırtıcı olmamaktadır.

İlişki lekleri Anketi (İÖA) ile Güçler ve Güçlükler Anketi (GGA) Arasındaki İlişkiye Ait Tartışma ve Sonuçlar

Güvenli Bağlanan anne babaların çocuklarında davranış sorunlarına, duygusal sorunlara, dikkat eksikliği ve hiperaktiviteye, akran sorunlarına ve total güçlüklere rastlanmamıştır. Güvenli bağlanma stiline sahip kişiler hem benlik modellerinde hem de başkaları modellerinde olumlu algıya sahip olduklarından anlaşmazlık durumlarında kötümser tavır takınmak yerine daha ılımlı yaklaşım sergilerler. Bartholomew ve Horowitz, güvenli

bağlanan bireylerin, diğer kişilerle kolaylıkla yakınlık kurduklarını ve bu konuda daha az kaygı yaşadıklarını, diğer kişilerin onayına daha az gereksinim duyduklarını ve dolayısıyla da özerk kalmayı başarabildiklerini belirtmişlerdir (Üretmen, 2003).

Korkulu bağlanan anne babaların çocuklarında akran sorunlarına rastlanmıştır. Bu stil güvenli bağlanma stiline tamamen zıttır ve diğer kişilerin güvenilmez olduğuna dair düşünceler içermektedir (Sümer ve Güngör, 1999). Korkulu kaçınmacı bağlanma stiline sahip kişiler kendilerine partner bulmayı isteseler de karşısındakilere güvenemediğinden dolayı kendilerini huzursuz hisseder ve duygusal yakınlık kurmakta güçlük çekerler (Fraley ve Shaver, 2000). Bu sebepten dolayı çocukların, ebeveynlerindeki bu pısrık tutumu taklit ettiği ve akran ilişkilerinde sıkıntılar yaşadığı düşünülebilir.

Saplantılı bağlanan anne babaların çocuklarında davranış sorunları, duygusal sorunlar, akran sorunları, sosyal davranış sorunları ve total güçlüklerle rastlanmıştır. Bu bağlanma stiline sahip olan kişiler kendileriyle ilgili olumsuz algıya sahipken diğer kişiler karşı olumlu algılara sahiptirler (Sümer ve Güngör, 1999). Bu kişiler ikili ilişkilerinde kendilerini ispat etme eğilimi içerisindedirler ve diğer kişileri güvenilmez bulurlar. Partnerlerine olan bu aşırı yakınlık eğilimi zaman zaman onlara bağımlı hale gelmelerine neden olabilir (Hazan ve Shaver, 1990). Bu çeşit ilişkiler doğal olarak süreci olumsuz etkileyecek ve birçok soruna yol açacaktır. Bu kişilerin geçmiş yaşantısına bakıldığında anne-baba sevgisini ve onayını yeterince alamadıkları görülmektedir (Crain, 1992). Anne baba tavırlarına bakıldığında sevgi dolu ve reddedici tutum arasındaki dengesizlik göze çarpmaktadır. Çalışmadan çıkan sonuç aslında beklenen bir sonuçtur.

Kayıtsız bağlanan anne babaların çocuklarında akran sorunlar ve total güçlükler görülmüştür. Bu bağlanma stiline sahip kişilerde olumlu benlik ve olumsuz başkaları modeli görülür. Sümer ve Güngör (1999) bu kişilerin yüksek öz saygıya sahipken başkalarına karşı olumsuz tutuma sahip olduğunu açıklamıştır. Kayıtsız Kaçınmacı Bağlanma Stiline sahip kişiler bağımsızlığa çok değer verir, yakın ilişkilerin ise önemli olmadığına inanırlar (Akt., Sümer ve Güngör, 1999b). Çocukların ebeveynlerini taklit yoluyla arkadaş ilişkilerinde kendilerini daha değerli görmesi bu ilişkileri zedeleyebilir. Kişinin kendisini çevresindekilerden daha üstün görmesi bütün açılardan ilişkilere zarar vereceğinden total güçlüklerin yüksek çıkması beklenen bir durumdur.

Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği (PARI) ile Güçler ve Güçlükler Anketi (GGA) Arasındaki İlişkiye Ait Tartışma ve Sonuçlar

Aşırı annelik gösteren ebeveynlerin çocuklarında duygusal sorunlara, davranış sorunlarına, dikkat eksikliği ve hiperaktiviteye ve total güçlüklerle rastlanmıştır. Demokratik tutum sergileyen anne babaların çocuklarında duygusal sorunlar, davranış sorunları, akran sorunları, ve total güçlüklerle ters yönde bir ilişki bulunmuştur. Ayrıca demokratik tutum sergileyen ebeveynlerin çocuklarının sosyal davranışlar sergilediği ortaya çıkmıştır. Yapılan araştırmalar demokratik tutuma sahip anne babaların çocuklarının yüksek özgüvene ve sorumluluğa sahip, sosyal ilişkileri güçlü olan, akademik başarıları yüksek çocuklar olduğu görülmüştür (Steinberg et al.,1992; Steinberg et al.,1994). Birçok araştırma demokratik tutum sergileyen ebeveynlerin çocuklarının daha sosyal davranışlar gösterdiklerini ve daha kaliteli insani ilişkiler kurduklarını öne sürmektedir. Ev kadınlığı rolünü reddeden ebeveynlerin çocuklarında duygusal sorunlar, davranış sorunları, akran sorunları ve total güçlükler görülmüştür. Pozitif yönlü bir ilişki olduğundan ebeveyndeki reddedici rolün artmasıyla sorunların daha da fazlalaşacağı öngörülebilir. Ev kadınlığı rolünü reddeden annelerin çocuklarında davranış problemleri görülmüştür (Yurduşen, 2004). Özmen (2004) yetişkin tepkisinin destekleyici olması gerektiğini aksi takdirde çocuktaki bastırılmış öfke ve problemlerin açığa çıkarak mutsuzluğa sebebiyet verdiğini ortaya koymuştur. Reddedici tutum sergileyen yetişkinlerin çocukta sürekli olarak olumsuz duyguların ifade edilmesine sebebiyet verdiklerini, çocuktaki baş etme becerilerinin zayıf kaldığına ve düşük seviyede sosyal beceriye yol açtığını belirtmiştir.

Anne ve baba arasındaki çatışmaya ve geçimsizliğe bakıldığında çocuklara yansıyan sorunlar davranış sorunları, duygusal sorunlar, dikkat eksikliği, akran sorunları ve total güçlükler olarak bulunmuştur. Görüldüğü üzere anne ve baba arasındaki sürtüşmeler çocuğu çok büyük derecede etkilemekte ve davranış açısından hemen her soruna sebebiyet vermektedir. Sertbaş (2006) araştırmasında anne ve baba arasındaki çatışma ve geçimsizliğin çocuklarda çeşitli davranış problemlerine sebebiyet verdiğini belirtmiştir. Amato ve Cheadle (2008) çalışmalarında anne baba arasındaki geçimsizliğin çocuklarındaki davranış problemlerine etki ettiğini ve geçimsizliğin artmasıyla davranış problemlerinin de arttığını ortaya koymuşlardır. Çocukları üzerinde baskı ve sıkı disiplin uygulayan anne babaların çocuklarında duygusal sorunlar, davranış sorunları, akran sorunları ve total güçlükler görülmüştür. Ayrıca baskı uygulayan anne babaların çocukları sosyal davranışlar sergilemekte

sıkıntı yaşamışlardır. Hatunoğlu (1994) anne baba tutumlarıyla çocuklardaki sorunları incelemiş ve baskıcı tutum sergileyen ebeveynlerin çocuklarında sorunlara rastlamıştır. Petit ve Dodge (2002) çocukların sergilediği sorunlu davranışların annelerinin baskıcı tutumlarıyla ilişki içinde olduğunu belirtmiştir. Yapılan birçok araştırma (Baumrind, 1991; Conger & Elder, 1994; Gürşimşek ve arkadaşları, 2006; Scott, 1995) bu araştırma sonucunu desteklemektedir.

Kerr, Lopez, Olson ve Sameroff (2004), Livanage, Prince ve Scott (2003), Aunola ve Nurmi (2005), Sertbaş (2006), Kwon (2007) çalışmalarında anne baba tutumlarının çocuklarındaki davranış problemleri üzerine etki ettiğini bulmuşlardır ve aile içindeki olumsuz faktörlerin çocuklarda davranış problemlerine sebebiyet verdiğini ortaya koymuşlardır. Tüm bu çalışmalardan farklı olarak Kaya (2003) anne baba tutumları ile çocuklardaki davranış problemleri arasında ilişki bulamamıştır. Mevcut çalışma genel olarak diğer çalışmalarda tutarlılık göstermektedir.

ÖNERİLER

Mevcut araştırma örnekleminin özel anaokulları ve kolejlerden seçilmesi ve çalışmaya katılan ailelerin sosyoekonomik düzeylerinin çok yüksek olması, gelir durumuna göre analiz yapmayı olanaksız kılmıştır. Katılımcıların farklı sosyoekonomik seviyelere sahip olmaları bağlanma stilleri, anne baba çocuk yetiştirme tutumları, aile içi iletişim ve çocuklarındaki davranış problemleri üzerinde daha farklı etkileri ortaya çıkaracaktır. Bu sebepten ötürü gelecekte yapılacak çalışmalarda katılımcıların farklı gelir düzeylerini kapsayacak aileleri hedef alması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

Adam, E. K., Gunnar, M. R., & Tanaka, A., (2004). Adult Attachment, Parent Emotion and Observed Parenting Behavior: Mediator and Moderator Models: *Child Development*, 75 (1), 110-122.

Alisinanoğlu, F. ve Kesicioğlu, O.S.(2010). Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Davranış Sorunlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi (Giresun İli Örneği). *Kuramsal Eğitimbilim*, 3 (1), 93-110.

Ainsworth M. D. S., Blehar, M. C., Waters, E. ve Wall S. (1978). *Pattern Of Attachment: A Psychological Study Of The Strange Situation*. Hillsdale, Nj: Erlbaum.

Ainsworth, M. D. S., Bowlby, J.: (1989) “An Ethological Approach to Personality Development”, *American Psychological Association*, 46 (4), 333-341.

Amerikan Psikiyatri Birliği. (1998). *Psikiyatride Hastaların Tanımlanması ve Sınıflandırılması El Kitabı. DSM- IV-TR*. (çev. E. Köroğlu). Ankara: Hekimler Yayın Birliği.

Amerikan Psikiyatri Birliği. (2000). *DSM-IV – TR “Cilt 1” Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal Elkitabı*. Ankara: HYB Yayıncılık.

Ankay, A. (1992). *Ruh Sağlığı ve Davranış Bozuklukları*. Ankara: Turhan Kitabevi.

Arı, M., Bayhan, P., Artan, İ. (1995). *Farklı Anne- Baba Tutumlarının 4- 11 yaş Grubu Çocuklarında Görülen Problem Durumlarına Etkisinin Araştırılması, 10. Ya- Pa Okul Öncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri*. İstanbul: Ya- Pa Yayın Paz.San. Tic. A.ş.

Aslan, B. (1997). *Kurum Bakımında Bulunan Korunmaya Muhtaç Çocukların Davranış Sorunları*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Aunola K. & Nurmi J.E. (2005). The Role of Parenting Styles in Children’s Problem Behavior. *Child Development*, 76 (6), 1144-1159

Aydın , H. (2003). *Çocuk Ruh Sağlığı*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

Aydın, N.H.B. (2004). *Çocuk Ruh Sağlığı*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

Aydoğmuş, K. ve başk.. (2001).*Ana- Baba Okulu*. İstanbul: Remzi Kitabevi, 127.

Aydoğmuş, Kayıhan (2006). *Çocuklarda Uyum ve Davranış Bozuklukları*. Ana Baba Okulu.
K. Aydoğmuş, A. Baltaş, Z. Baltaş, Ü. Davaslıgil, O. Güngörmüş, E. Konuk, Ü. Korkmazlar,
Ö. Köknel, L. Navaro, A. Oktay, N. Razon, H. Yavuzer ,145-158.İstanbul: Remzi Kitabevi.

Bacanlı,H. (2005). *Gelişim ve Öğrenme*. Ankara: Nobel Yayınları,70,74, 97,116.

Bakırcıoğlu, R. (2007). *Çocuk Ruh Sağlığı ve Uyum Bozuklukları*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Balat, G.U., Şimşek, Z. ve Akman, B. (2008). *Okul Öncesi Eğitim Alan Çocukların Davranış Problemlerinin Anne ve Öğretmen Değerlendirilmesi Açısından Karşılaştırılması*. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 34, 263-275.

Barnett, D.W., Bell, S.H. & Carey, K.T (1998). *Designing Preschool Interventions A Practitioner's Guide*. New York: The Guilford Pres.

Barrigo, A.Q., Doran, J.W., Newell, S.R. Morrison, E.M., Barbetti, V. & Robbins B:D. (2002). *Relationship Between Problem Behaviors and Academic Achievement in Adolescents: The Unique Role of Attention Problems*. Journal of Emotional and Behavioral Disorders, 10, 233-240.

Bartholomew, K., Horowitz, L. M.: (1991). *Attachment Styles Among Young Adults: A Test of a Four-Category Model*", Journal of Personality and Social Psychology, 61(2), 226-244

Baumrind, D. (1966). *Effects of Authoritative Parental Control on Child Behavior*. Child Development, 37 (4),887-907.

Baumrind, D. (1967). Child Care Practices Antecedent Three Patterns of Preschool Behavior. *Genetic Psychology Monographs*, 75 (1), 43-88.

Baumrind, D. (1991). Parenting Styles and Adolescent Development. R. Lerner, A. Peterson ve J.Brooks-Gunn (Ed.), *Encyclopedia of Adolescence*, 746-758. Newyork: Garland.

Bayraktar, Rveyde. (1998). Okul ve Aile Dergisi. Ankara Plaka Matbaa, 1.Baskı:42-43

Belsky, J., and J. Cassidy (1994) Attachment: Theory and Evidence. In *Development Through Life: A Hand-book for Clinicians*, M. Rutter and D. Hay, eds. Pp. 373-402. Oxford: Blackwell.

Bilal, Glden. (1984). "Demokratik" ve "Otoriter" Olarak Algılanan Anababa Tutumlarının Uyum Düzeylerine Etkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi.Ankara: Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.45

Birkan, B. (2002). Çocuklarda Davranış Sorunları ve Başa ıkma Yolları. *ocuk ocuk Dergisi*, 17, 17- 19.

Bronstein, M.H. & Zlotnik, D. (2008). Parenting Styles and Their Effects. M. M. Haith ve J.B.Benson (Ed.), *Infant and Early Childhood Development* ,496-509. Elsevier Inc.

Bowlby, J.: (1969) "*Attachment and Loss: Vol. 1. Attachment*".London: The Hogarth Press and the Institute of Psycho-Analysis.

Bowlby, J.: (1973) "*Attachment and Loss: Vol. 2. Seperation,Anxiety and Anger*". London: The Hogarth Press and the Institute.

Bowlby, J.: (1977) "The Making and Breaking of Affectional Bonds: Etiology and Psychopathology in the Light of Attachment Theory", *British Journal of Psychiatry*, 130, 201-210.

Bowlby, J.: (1980) "*Attachment and Loss: Vol. 3. Loss, Sadness and Depression*". London: The Hogarth Press and the Institute.

Bowlby, J. (1982). Attachment And Bowlby: vol. 1. Attachment (2. Basım). New York: Basic Books.

Brown, A. M., Whiteside, S. P.: (2007) "Relations among Perceived Parental Rearing Behaviors, Attachment Style, and Worry in Anxious Children", Anxiety Disorders, 22, 263–272.

Campbell, S.B. (1995). Behavior Problems in Preschool Children: A Review Of Recent Research. Journal of Child Psychology & Psychiatry, 36(1), 113-149.

Campos, J.J., Barrett, K.C., Lamb, M.E., Goldsmith, H.H., & Stenberg, C. (1983). Socioemotional development. In M.M. Haith & J.J. Campos (Eds.), Handbook of child psychology (Vol. 2): Infancy and developmental psychobiology. New York: Wiley.

Ceyhan, Esra (Ed). (2000). Çocuk Gelişimi ve Psikolojisi, Açıköğretim Okul Öncesi Öğretmenliği Lisans Programı, Yayın No:698, Anadolu Üniversitesi Yayınları. 59, 60-210.

Cirhinoğlu, F. G. (2001) Çocuk Ruh Sağlığı ve Gelişimi. Nobel Yayınları, Ankara

Cohn, D. A., Cowan, P. A., Cowan, P., Pearson, J.: (1992). Mother's and Father's Working Models of Childhood Attachment Relationships, Parenting Styles and Child Behavior. Development and Psychopathology, 4, 417-431.

Collins, N. L.: (1996) "Working Models of Attachment: Implications for Explanation, Emotion and Behavior", Journal of Personality and Social Psychology, 71 (4), 810-832.

Cooper, M. L., Shaver F. R. ve Collins, N. L. (1998). Attachment Styles, Emotion Regulation, and Adjustment in Adolescence. Journal Of Personality and Social Psychology, 74(5), 1380-1397.

Crain, W. (1992). Theories of Development: Concepts and Applications, USA: Prentice – Hall, Inc.

Crandell, L. E., Fitzgerald, H. E., Whipple, E. E. (1997). Dyadic synchrony in parent-child interactions: a link with maternal representations of attachment relationships. *Infant Mental Health Journal*, 18, 247-264.

Cüceloğlu, Doğan. (1992). *İçimizdeki Çocuk*. 2.baskı, İstanbul: Remzi Kitabevi.61

Cüceloğlu, D. (1993). *İyi Düşün Doğru Karar Ver*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.

Çağdaş, Aysel, Z.Seçer Şahin (2002). *Çocuk ve Ergende Sosyal ve Ahlak Gelişimi*. Ankara: Nobel Yayınevi: 60-65

Çelik, H.: (2006) “Üniversite Birinci Sınıf Öğrencilerinin Saldırganlık Tepkileri, Bağlanma Tarzları ve Kisilerarası Semalarının İncelenmesi”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı.

Çetinkaya, Bünyamin. (2004)*Ruhsal Açından Sağlıklı Aile, Sağlıklı Çocuk*, Ankara: Pegam A Yayıncılık. 79.

Deutscher, B. & Fewell, R.R. (2005). Early Predictors of Attention-Deficit/Hyperactivity Disorder And School Difficulties in Low-Birthweight, Premature Children. *Topics in Early Childhood Special Education*, 25 (2), 71-79.

Demiriz, S. ve Öğretir, A.D.(2007). Alt Ve Üst Sosyo-Ekonomik Düzeydeki 10 Yaş Çocuklarının Anne Tutumlarının İncelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 15(1), 105- 122.

Dirim, A. (2003). *Çocuk Ruh Sağlığı*. İstanbul: Esin Yayınevi.

Dönmez, A. (2000). Bağlanma: Yakın ilişkilerle ilgili araştırmalar için bir çerçeve. *Türk Psikoloji Bülteni*, 16 (17), 29-50.

Durmuş, R. (2006). 3-6 Yaş Arası Çocuğu Olan Ebeveynlerin Kişilik Özellikleri İle Anne Baba Tutumlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Efe, K. (2005). *Okul Öncesi Eğitimi Çağında Çocuğu Olan Ailelerin Denetim Odağı Türü ve Çocuklarının Sosyal Davranışlarını Desteklemeleri Arasındaki İlişki*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü .

Erbaş, D., Kırcaali İftar, G. Ve Tekin İftar, E. (2004). *İşlevsel Değerlendirme (Davranış Sorunlarıyla Başa Çıkma ve Uygun Davranışlar Kazandırma Süreci)*. Ankara: Kök Yayıncılık.

Erkuş, A. (1994). *Psikolojik Terimler Sözlüğü*. Ankara: Emel Matbaacılık.

Evirgen, Ş. (2002). *Okul Öncesi Eğitim Çerçevesinde Okul Destekli Anne Eğitim Programının Anneler Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Fraley, R.C., & Shaver, P.R. (2000). Adult romantic attachment: Theoretical developments, emerging controversies, and unanswered questions. *Review of General Psychology*, 4, 132-154.

Gimpel, Gretchen A. and Holland, Melissa L. (2003). *Emotional and Behavioral Problems of Young Children: Effective Interventions*. New York: Guilford Pres.

Gövsä, İ. A. (1998). *Çocuk ve Çocukta Duygusal Gelişim*. İstanbul: Hayat Eğitim Dizisi.

Griffin, D. - Bartholomew, K. (1994). "Models of the Self and Other: Fundamental Dimensions Underlying Measures of Adult Attachment". *Journal of Personality and Social Psychology*, 67, 430-445.

Güleç, C. ve Köroğlu, E. (1998). *Psikiyatri Temel Kitabı*. Ankara: Hekimler Yayın Birliği.

Güner, A. (2011). *Okul Öncesi Çocuklar ve Ebeveynlerinin Bağlanma Güvenlikleri ile Çocuk Yetiştirme Tutumları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi*.

Güngör, Abide (2002). Gelişim ve Öğrenme. Toplumsal ve Duygusal Gelişim. Ankara: Anı Yayıncılık.95.

Gürşimşek, I., Girgin,G.,Harmanlı, Z. ve Ekinci,D. (2004). Annenin Ruhsal Belirtiler ile 5-6 Yaş Dönemi Çocuklarının Davranış Problemleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Uluslararası Okul Öncesi Eğitimi Kongresi. Kongre Kitabı,3, 359-369.

Haktanır, G. (2002). Sağlıklı Ana-Baba Tutumları. A.Ü. Geliştirme Vakfı Özel İlköğretim Okulu Kardelen Dergisi, 4(4), 3-6.

Hale, R. (2008). Baumrind Parenting Styles and Their Relationship to the Parent Developmental Theory. Doctoral Dissertation, Pace University.

Hatunoğlu, Arzu (1994). Ana-Baba Tutumları İle Saldırganlık Arasındaki İlişkiler. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Hazan, C., Shaver, P.: (1987). Romantic Love Conceptualized as an Attachment Process. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52(3), 511-524.

Hazan, C., & Shaver, P.R. (1990). Love and work: An attachment theoretical perspective. *Journal of Personality and Social Psychology*, (59), 270–280.

Hazan, C. &Shaver, P. R. (1994). Attachment as an organizationalframeworkfor research on closerelationships, *PsychologicalInquiry*, 5, 1-22.

James, Y.: (2009) “African American Children’s Attachment Security, Depression and Behavior Problems”, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Alliant International University.

Jersild, A. T. & Holmes, F.B. (1935). Methods Of Overcoming Childrens Fears. *Journal Psychology*, 1,75-104

Kanlıkılıçer, P. (2005). *Okul Öncesi Davranış Sorunları Tarama Ölçeği Geçerlilik Güvenirlik Çalışması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitimi Bilimleri Enstitüsü..

Karen, R. (1990). *Becoming Attached: The Atlantic Monthly*, 23 Temmuz 2007, <http://www.psychology.sunysb.edu/attachment/online/karen.pdf>

Karen, R. (1994). *Becoming attached: First relationships and how they shape our capacity to love*. New York: Oxford University Press.

Kargı, E. Ve Erkan, S. (2004). Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Sorun Davranışlarının İncelenmesi. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 27. 135-144.

Kaya, İ. (2003). Evlilik Uyumu İle Çocuklardaki Davranış Problemleri Arasındaki İlişkide Çocuk Yetiştirme Tutumlarının Rolü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Kaya, A. (2010). İlköğretim Öğrencilerinin Anne-Babalarının Çocuk Yetiştirme Tutumlarının Kişilik Özelliklerine Göre Değişkenliğinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Keane, S.P & Calkins, S.D.(2004). Predicting Kindergarden Peer Social Status From Toddler and Preschool Problem Behavior. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 32(4) 409-423.

Kerr, D.C.R., Lopez, N.L., Olson, S.L. & Sameroff, A.J. (2004). Parental Discipline And Externalizing Behavior Problems in Early Childhood: The Roles of Moral Regulation and Child Gender. *Journal Of Abnormal Child Psychology*, 32(4) 369-383.

Keser, C.Ç. (2006). Annenin Bağlanma Düzeyi ve Çocuk Yetiştirme Sürecinin Çocuğun Bağlanma Düzeyine Etkisi. Bursa: Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.

Kırkinciöğlü, M. (2003). *Çocuk Ruh Sağlığı*. İstanbul: Ya- Pa Yayınları.

Kibar, B. (2008). Büyükanneleriyle Yetişen ve Yetişmeyen 5-6 Yaş Çocuklarının Sosyo-Duygusal Gelişim Düzeyleri, Davranış Sorunları İle Aile İşlevlerinin Değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Kulaksızoğlu, A. (1998). *Ergenlik Psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Kwon, J.Y. (2007). The Relationship Between Parenting Stres, Parental Intellegence and Child Behavior Problems in a Study of Korean Preschool Mothers. *Early Childhood Development and Care*, 177 (5), 449-460.

Laible, D., Carlo, G., Ontai, L. (2004). Children's Perceptions of Family Relationships as Assessed in a Doll Story Completion Task: Links to Parenting, Social Competence and Externalizing Behavior. *Social Development*, 13(4), 551-569

Lavigne, J.V., Gibbons,R.D. Christoffel,K.K., Arend,R., Rosenbaum,D., Binns,H., Dawson, N.,Sobel,H. & Issacs,C. (1996). Prevalance Rates and Correlates of Psychiatric Disorders Among Preschool Children. *Journal of The American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 35(2), 204-214.

Lavigne, S., Saucier, J.F. & Tremblay, R.E. (1995). Interactional Processes in Families with Disruptive Boys: Patterns of Direct and Indirect Influence. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 23 (3), 359-378.

Livanage, K.C., Prince, M.J. & Scott,S. (2003). Mother-child Joint Activity and Behavior Problems of Preschool Children. *Journal of Child Psychology Psychiatry*, 44 (7), 1037-1048.

Lonigan, J.C. & Bloomfield, B.G., Anthony, J.L., Bacon,D.K., Phillips, B.M. ve Samwel, C.S. (1999). Relations Among Emergent Literacy Skills, Behavior Problems and Social Competence in Preschool Children Low and Middle income Backgrounds. *Topics in Early Childhood Special Education*. 19,1,40.

Maccoby, E.E. & Martin, J.A. (1983). Socialization in the Context of the Family: Parent-Child Interaction. P.H. Mussen (Ed.). *Handbook of Child Psychology: Socialization, Personality and Social Development*, 1-101. Newyork: Wiley.

Mattison, R.E., Humprey, F.J., Kales, S.N., & Walance,D.J. (1986) An Objective Evaluation of Special Class Placement of Elemantary Achoolboys with Behavior Problems. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 14(2), 251-262.

Montessori, Maria. (1992). *Çocuk Eğitimi, Montessori Metodu*, Çev. Güler Yücel. İstanbul:Acar Matbaa, Özgür Yayın. 3.Basım: 233.

Morgan, C.T. (1991). *Psikolojiye Giriş: Ders Kitabı*. Çev.: Sirel Karakaş, Ankara: Meteksan

Moss, E., Smolla, N., Cyr, C., Dubois-Comtois, K., Mazzarello, T., Berthiaume, C.: (2006) “Attachment and Behavior Problems in Middle Childhood as Reported by Adult and Child Informants”, *Development and Psychopathology*, 18, 425–444.

Muris, P., Meester, C., Merckelbach, H., Hulsenceck, P.: (2000) Worry in Children is Related to Perceived Parental Rearing and Attachment” *Behaviour Research and Therapy*, 38, 487-497.

Muris, P., Meesters, C., Van Den Berg, S.: (2003) “Internalizing and Externalizing Problems as Correlates of Self-Reported Attachment Style and Perceived Parental Rearing in Normal Adolescents”, *Journal of Child and Family Studies*, 12(2), 171-183.

Muris, P., Meesters, C., Moren, M., Moorman, M.: (2004) “Anger and Hostility in Adolescents: Relationships with Self-reported Attachment Style and Perceived Parental Rearing Styles”, *Journal of Psychosomatic Research*, 57, 257– 264.

Navaro, Leyla. (1989). *Aşırı Koruyuculuğun Çocuk Eğitimine Etkileri*. 6. Ya-pa Okul Öncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırması Semineri. Ya-pa Yayınları, İstanbul.123.

Neal, J., & Frick-Horbury, D.,(2001). The Effects of Parenting Styles and Childhood Attachment Patterns on Intimate Relationship: *Journal of Instructional Psychology*, 28 (3).

Olçay, O. (2008). Bazı Kişisel ve Ailesel Değişkenlere Göre Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Sosyal Analizi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Onur, B. (1993). *Çocuk ve ergen gelişimi*. Ankara: İmge Kitapevi.

Öksüz, Y. (2002). Ergenin Kişilik Gelişiminde Ebeveynin Rolü. *Milli Eğitim Dergisi*, 155-156, 39- 41.

Ömeroğlu, F. (1996). *Okul Öncesi Dönemde Çocuğun Terbiyesinde Annenin Rolü ve Annelerin Çocuk Yetiştirme Tutumları(Anne Tutumlarının Demografik Bilgilere Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin Bir Araştırma)*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Toplumsal Bilimler Enstitüsü.

Öz, İ. (2004). *Anne- Baba Olma Sanatı*. İstanbul: Melisa Yayıncılık.

Özben, Ş.ve Argun, Y. (2002). Okul Öncesi Çocukların Anne Babalarının Çocuk Yetiştirme Tutumları ile İlgili Değişkenlerin İncelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14, 18-28.

Özbey, S. ve Alisinanoğlu, F. (2009). Okul Öncesi Eğitim Kurumuna Devam Eden 60-72 Aylık Çocukların Problem Davranışlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(6), 493-517

Özdoğan,B., (1982). Dokuz Yaş Çocuklarında Davranış Bozukluklarının Çevresel Nedenleri. *Psikoloji Dergisi*, 14(15), 39-44.

Öztürk, M. (1995). *Çocukluk Çağı Ruhsal Sorun ve Bozuklukları*. İstanbul: Medikomat Yayınevi.

Özyürek, A. (2004). Kırsal Bölge Ve Şehir Merkezinde Yaşayan 5-6 Yaş Grubu Çocuğa Sahip Anne- Babaların Çocuk Yetiştirme Tutumlarının İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Özyürek, A. ve Şahin T., F. (2005). 5-6 Yaş Grubunda Çocuğu Olan Ebeveynlerin Tutumlarının İncelenmesi. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi. 25 (2), 19-34.

Page, T. (1999). "The Attachment Partnership as Conceptual Base for Exploring the Impact of Child Maltreatment". Child and Adolescent Social Work, 16, (6), 419-437.

Peren, S., Stadelmann, S., Wyl, A.V. & Klitzing, K.V. (2007). Patways of Behavioral and Emotional Symptoms in Kindergarden Children: What is the Role of Pro-Social Behaviour? Eur Child Adolesc Psychiatry, 16,209-214.

Perris, C., Andersson. P.: (2000). Experiences of Parental Rearing and Patterns of Attachment in Adulthood. Clinical Psychology and Psychotheraphy, 7, 276-288.

Pettit , G.S. & Dodge, K.A. (2002). Family Adversity, Positive Peer Relationships and Children's Externalizing Behavior: A Longutitunal Perspective on Risk and Resilince. Child Development 73(4), 1220-1237

Reis, E.M.(2002). Attention Deficit Hyperactivity Disorder: Implacitions For The Classroom Teacher. Journal of Instructional Psychology, 29, 175-178.

Richaud De Minzi M. C. (2006). Loneliness and Depression in Middle and Late Childhood: The Relationship to Attachment and Parental Styles. Journal of Genetic Psychology, 167/2, 189-210

Roelofs, J., Meesters, C., Ter Huurne, M., Bamelis, L., Muris, P.: (2006) "On the Links Between Attachment Style, Parental Rearing Behaviors, and Internalizing and Externalizing Problems in Non-Clinical Children", Journal of Child and Family Studies, 15(3), 331-344.

Roelofs, J., Meesters, C., Murriss, P., (2008). Correlates of Self –reported Attachment (In) security in Children: The Role of Parental Romantic Attachment Status and Rearing Behaviors: J Child. Fam. Stud, 17, 555-566.

Rönnlund, M., Karlsson, E.: (2006) “The Relation Between Dimensions of Attachment and Internalizing or Externalizing Problems During Adolescence”, *The Journal of Genetic Psychology*, 167 (1), 47–63.

Saydam, R., Gençöz, T.: (2005) “Aile İlişkileri, Ebeveyn Çocuk Yetiştirme Tutumu ve Kendilik Değerinin Gençler Tarafından Belirtilen Davranış Problemleri ile Olan İlişkisi,” *Türk Psikoloji Dergisi*, 20 (55), 61-74

Schaefer, E.S., & Bell, R.Q. Development of a parental attitude research instrument. *Child Developm.*, 1958, 29, 339-361.

Senemoğlu, N. (2009). *Gelişim, öğrenme ve öğretim kuramdan uygulamaya*. Ankara: Pegem Akademi.

Sertbaş, N. (2006). İlköğretim Öğrencilerinde Davranış Problemleri ve Yordayan Değişkenler. Yayınlanmış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Seven, S. (2006). 6 Yaş Çocuklarının Sosyal Beceri Düzeyleri ile Bağlanma Durumları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.

Shaw, D.S., Winslow, E.B., Owens, E.B., Vondra, J.I., Cohn, J.E. & Bell, R.Q. (1998). The development of early externalizing problems among children from lowincome families: A transformational perspective. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 26, 95-107.

Simons, K. J., Paternite, C. E., Shore, C.: (2001) “Quality of Parent/Adolescent Attachment and Aggression in Young Adolescents”, *The Journal of Early Adolescence*, 21 (2), 182-203.

Sözüğeçer, Z. (2011). Çocuklardaki Davranış Problemlerinin, Bağlanma Stilleri, Aile işlevleri ve Anne Kabul Algıları Açısından İncelenmesi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi

Steingberg, L., Lamborn, S. D., Darling, N., Mounts, N. S., - Dornbusch, S. M. (1994). "Over-time Changes in Adjustment and Competence among Adolescents from Authoritative, Authoritarian, Indulgent, and Neglectful Families". *Child Development*, 65, 754-770.

Sümer, N. ve Güngör, D. (1999). Yetiskin Baglanma Stilleri Ölçeklerinin Türk Örnekleme Üzerinde Psikometrik Değerlendirmesi ve Kültürlerarası Karşılaştırma. *Türk Psikoloji Dergisi*, 14 (43), 35-62.

Sümer, N., Şendağ, M.A.: (2009) "Orta Çocukluk Döneminde Ebeveynlere Bağlanma, Benlik Algısı ve Kaygı", *Türk Psikoloji Dergisi*, 24(63), 86-101.

Şahin, H. (2004). Saldırganlık Ölçeği Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Süleyman Demirel Üniversitesi Burdur Eğitim Fakültesi Dergisi*. (5) 7, 180- 190.

Şanlı, D. (2007) Annelerin Çocuk Yetiştirme Tutumlarını Etkileyen Etmenlerin İncelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Şehirli, N. (2007). Çocuk Davranışları Değerlendirme Ölçeğinin Geliştirilmesi ve Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Şendoğdu, M.C. (2000). Anaokuluna Devam Eden 5-6 Yaş Grubu Çocukların Anne Babalarını Algılamaları İle Anne Babaların Kendi Tutumlarını Algılamaları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Tabak, N. (2007). İlköğretim 1. Kademedeki Davranış Sorunları Olan Çocukların Anne- Baba Tutumları. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Terzi, Ş. (2007) Okullarda Yaşanan Şiddeti Önleyici Bir Yaklaşım: Kendini Toparlama Gücü. *Aile ve Toplum Dergisi*, 12, 73- 81.

Terzi, E.E. (2009) Anasınıfına Devam Eden Çocuklarda Görülen Davranış Sorunlarının Öğretmen Görüşlerine Göre İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Troisi, A., D'argenio, A.: (2004) "The Relationship Between Anger and Depression in a Clinical Sample of Young Men: The Role of Insecure Attachment", *Journal of Affective Disorders*, 79, 269–272.

Turner, P.H & Haris, M.B (1984). Parental Attitudes and Preschool Childrens Social Competence, *The Journal of Genetic Psychology*. 144, 105-113

Tuzcuoğlu, S. ve Tuzcuoğlu, N. (2005). *Davranış Bozukluğu Gösteren Çocukları Tanıma ve Anlama. 7- 14 Yaş Çocuk Gelişimi ve Eğitimi*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

Türköz, Y. (2007) Okulöncesi Çocuklarda Bağlanma Örüntüsünün Kişilerarası Problem Çözme ve Açık Bellek Süreçlerine Etkisi. Yayınlanmış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi.

Uluç, S., Öktem, F. (2009) Okul Öncesi Çocuklarda Güvenli Yer Senaryolarının Değerlendirilmesi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 24(63), 69-83.

Üretmen, S. (2003). Yetişkin Bağlanma Stilleri, Mekana Bağlanma Eğilimi ve Keşfetme Yönelimi Arasındaki İlişkiler, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara.

Vando, J., Rhule-Louie, D. M., McMahan, R. J., Spieker, S. J.: (2008) "Examining the Link Between Infant Attachment and Child Conduct Problems in Grade 1", *Journal of Child and Family Studies*, 17, 615–628.

Volling, B. L., Notaro, P. C., & Larsen, J. J. (1998). Adult attachment styles: Relations with emotional well-being, marriage, and parenting. *Family Relations*, 47(4), 4355-367

Yalın, Ş. (2008). Türkçe Güçler ve Güçlükler Anketi'nin (GGA) İleri Psikometrik Özellikleri, Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Ve Ergen Ruh Sağlığı Ve Hastalıkları Anabilim Dalı Yayınlanmış Uzmanlık Tezi.

Yavuzer, H. (1984). *Çocuk Psikolojisi*. Altın Kitaplar Yayınevi: İstanbul.

Yavuzer, Haluk. (1996). *Çocuk ve Suç*. Sekizinci Baskı. İstanbul: Remzi Kitabevi, 33.

Yavuzer, H. (1998). *Çocuk Psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yavuzer, H. (2003). *Çocuğu Tanımak ve Anlamak*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yavuzer, Haluk. (2004). *Çocuk Psikolojisi*. İstanbul: Tem Kitabevi.

Yavuzer, H.(2008). *Çocuk Psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yenibaş, R. (2002). *Çocuk Gelişimi, Eğitimi ve Sağlığı*. İstanbul: İsmek Yayınları

Yılmaz, Y. (2007). Anne Baba Tutumları ile İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Okul Başarısı ve Özerkliklerinin Gelişimi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Yörükoğlu, A. (1978). *Çocuk Ruh Sağlığı*. Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Yörükoğlu, Atalay (1990). *Gençlik Çağı*. 7. Baskı, İstanbul:Özgür Yayınları. 144- 145-149

Weber, D. A. (2003). "A Comparison of Individual Psychology and Attachment Theory. *Journal of Individual Psychology*", 59, (3), 246-262.

Weiss, R. S. (1982). Attachment in adult life. In C. M. Parkes & J. Stevenson-Hinde (Eds.), *The place of attachment in human behavior* (pp. 111-184). New York: Wiley.

EKLER

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Değerli ebeveynler, araştırmanın güvenilirliği açısından soruların içtenlikle ve eksiksiz cevaplandırılması önem arz etmektedir. Katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.

1. Çocuğunuzun cinsiyeti: Kız () Erkek ()
2. Kaç çocuğunuz var: 1 () 2 () 3 () 4 ve üstü ()
3. Kaçınıcı çocuğunuz: İlk () İkinci () Üçüncü () Diğer ()
4. Planlı bir gebelik mi: Evet () Hayır ()
5. Hamilelikte yaşanan sağlık problemi: Evet ise açıklayınız () Hayır ()
6. Çocuğu emzirme süresi: ()
7. Çocukla kim ilgilendi: Anne () Bakıcı () Anneanne-Babaanne ()
Yakın Akraba ()
8. Ekonomik Durum: 1000-2000 () 2000-3000 () 3000-4000 () 4000 ve üzeri ()
9. Yaş:

Anne	Baba
()	()
10. Eğitim Durumu:

() Yüksek Lisans	() Yüksek Lisans
() Üniversite	() Üniversite
() Önlisans	() Önlisans
() Lise	() Lise
() Ortaokul	() Ortaokul
() İlkokul	() İlkokul
11. Meslek: () ()
12. Evlilik Durumu:

() Eşimle yaşıyorum	() Eşimle yaşıyorum
() Ayrı yaşıyoruz	() Ayrı yaşıyoruz
() Boşandık	() Boşandık
() Diğer- belirtiniz	() Diğer- belirtiniz

İLİŞKİ ÖLÇEKLERİ ANKETİ
(RELATIONSHIP SCALES QUESTIONNAIRE)

Aşağıda yakın duygusal ilişkilerinizde kendinizi nasıl hissettiğinize ilişkin çeşitli ifadeler yer almaktadır. Yakın duygusal ilişkilerden kastedilen arkadaşlık, dostluk, romantik ilişkiler ve benzerleridir. Lütfen her bir ifadeyi bu tür ilişkilerinizi düşünerek okuyun ve her bir ifadenin sizi ne ölçüde tanımladığını aşağıdaki 7 aralıklı ölçek üzerinde değerlendiriniz.

1-----2-----3-----4-----5-----6-----7
Beni hiç tanımlamıyor Beni kısmen tanımlıyor Tamamıyla beni tanımlıyor

1. Başkalarına kolaylıkla güvenemem.	1	2	3	4	5	6	7
2. Kendimi bağımsız hissetmem benim için çok önemli.	1	2	3	4	5	6	7
3. Baskalarıyla kolaylıkla duygusal yakınlık kurarım.	1	2	3	4	5	6	7
4. Bir baska kişiyle tam anlamıyla kaynaşıp bütünleşmek isterim.	1	2	3	4	5	6	7
5. Başkalarıyla çok yakınlaşırsam incitileceğimden korkuyorum.	1	2	3	4	5	6	7
6. Başkalarıyla yakın duygusal ilişkilerim olmadığı sürece oldukça rahatım.	1	2	3	4	5	6	7
7. İhtiyacım olduğunda yardıma koşacakları konusunda başkalarına her zaman güvenebileceğimden emin değilim.	1	2	3	4	5	6	7
8. Başkalarıyla tam anlamıyla duygusal yakınlık kurmak istiyorum.	1	2	3	4	5	6	7
9. Yalnız kalmaktan korkarım.	1	2	3	4	5	6	7
10. Başkalarına rahatlıkla güvenip bağlanabilirim.	1	2	3	4	5	6	7
11. Çoğu zaman, romantik ilişkide olduğum insanların beni gerçekten sevmediği konusunda endişelenirim.	1	2	3	4	5	6	7
12. Başkalarına tamamıyla güvenmekte zorlanırım.	1	2	3	4	5	6	7
13. Başkalarının bana çok yakınlaşması beni endişelendirir.	1	2	3	4	5	6	7
14. Duygusal yönden yakın ilişkilerim olsun isterim.	1	2	3	4	5	6	7

15. Başkalarının bana dayanıp bel bağlaması konusunda oldukça rahatımdır.	1	2	3	4	5	6	7
16. Başkalarının bana, benim onlara verdiğim kadar değer vermediğinden kaygılanırım.	1	2	3	4	5	6	7
17. İhtiyacınız olduğunda hiç kimseyi yanınızda bulamazsınız.	1	2	3	4	5	6	7
18. Başkalarıyla tam olarak kaynaşıp bütünleşme arzumu bazen onları ürkütüp benden uzaklaştırıyor.	1	2	3	4	5	6	7
19. Kendi kendime yettiğimi hissetmem benim için çok önemli.	1	2	3	4	5	6	7
20. Birisi bana çok fazla yakınlaştığında rahatsızlık duyarım.	1	2	3	4	5	6	7
21. Romantik ilişkide olduğum insanların benimle kalmak istemeyeceklerinden korkarım.	1	2	3	4	5	6	7
22. Başkalarının bana bağlanmamalarını tercih ederim.	1	2	3	4	5	6	7
23. Terk edilmekten korkarım.	1	2	3	4	5	6	7
24. Başkalarıyla yakın olmak beni rahatsız eder.	1	2	3	4	5	6	7
25. Başkalarının bana, benim istediğim kadar yakınlaşmakta gönülsüz olduklarını düşünüyorum.	1	2	3	4	5	6	7
26. Başkalarına bağlanmamayı tercih ederim.	1	2	3	4	5	6	7
27. İhtiyacım olduğunda insanları yanımda bulacağımı biliyorum.	1	2	3	4	5	6	7
28. Başkaları beni kabul etmeyecek diye korkarım.	1	2	3	4	5	6	7
29. Romantik ilişkide olduğum insanlar, genellikle onlarla, benim kendimi rahat hissettiğimden daha yakın olmamı isterler.	1	2	3	4	5	6	7
30. Başkalarıyla yakınlaşmayı nispeten kolay bulurum.	1	2	3	4	5	6	7

AİLE HAYATI VE ÇOCUK YETİŞTİRME TUTUMU ÖLÇEĞİ - PARI

Görüşünüzü bu sayılardan birini daire içine alarak bildiriniz. Bu ifadelerde doğru veya yanlış yoktur, sadece kendi görüşünüzü işaretlemeniz gerekmektedir. Araştırma için, bütün soruların cevaplandırılması çok önemlidir. Bu yüzden ifadeler birbirine benzer olsa bile cevaplandırmanızı rica ederim.

Aşağıda verilen ifadeleri okuyup, şu şekilde değerlendiriniz:

4-Çok Uygun Buluyorum

3-Oldukça Uygun Buluyorum

2- Biraz Uygun Buluyorum

1-Hiç Uygun Bulmuyorum

1. Çocuk yorucu ve zor işlerden korunmalıdır.	4	3	2	1
2. Anne ve babalar, çocuklarını dertlerini anlatmaya teşvik ederler. Fakat bazen çocukların dertlerinin hiç açılmaması gerektiğini anlayamazlar.	4	3	2	1
3. Çocuk boşa geçen dakikaların bir daha hiç geri gelmeyeceğini ne kadar çabuk öğrenirse, kendisi için o kadar iyi olur.	4	3	2	1
4. Bir anne çocuğunun düş kırıklığına uğramaması için elinden geleni yapmalıdır.	4	3	2	1
5. Çocuk ne kadar erken yürümeyi öğrenirse o kadar iyi terbiye edilebilir.	4	3	2	1
6. Çocuk yetiştirmek sinir bozucu, yıpratıcı bir iştir.	4	3	2	1
7. Çocuğun hayatta öğrenmesi gereken o kadar çok şey vardır ki zamanını boşa geçirmesi affedilemez.	4	3	2	1
8. Babalar biraz daha şefkatli olsalar, anneler çocuklarını daha iyi yönetebilirler.	4	3	2	1
9. Çocuk yetiştirmenin kötü taraflarından biri de, anne ya da babanın istediğini yapabilmesi için yeteri derecede özgür olmasıdır.	4	3	2	1

10.Sıkı kurallarla yetiştirilen çocuklardan en iyi yetişkinler çıkar.	4	3	2	1
11.Bir anne çocuğunun mutluluğu için kendi mutluluğunu feda etmesini bilmelidir.	4	3	2	1
12.Daima koşuşturan, hareketli bir çocuk büyük bir olasılıkla mutlu bir kişi olacaktır.	4	3	2	1
13.Büyükler çocukların şakalarına güler, onlara eğlendirici öyküler anlatırsa, evdeki düzen daha düzgün, daha akıcı olur.	4	3	2	1
14.Çocuğun en gizli düşüncelerini kesinlikle bilmek bir annenin görevidir.	4	3	2	1
15.Anne- babalar çocuklarına, sorgusuz sualsiz kendilerine sadık kalmalarını öğretmelidirler.	4	3	2	1
16.Bütün genç anneler, bebek bakımında beceriksiz olacaklarından korkarlar.	4	3	2	1
17.Eğer bütün gününü çocuklarla geçirmek zorunda kalırsa hangi anne olursa olsun sonunda çocuklar sinirine dokunur.	4	3	2	1
18. Anne ve babalar her zaman çocuklarının kendilerine uymasını beklememeli, birazda çocukları kendilerine uymalıdır.	4	3	2	1
19.Eğer anneler dileklerinin kabul edileceğini bilselerdi, babaların daha anlayışlı olmalarını dilerlerdi.	4	3	2	1
20.Bir çocuğa ne olursa olsun dövüşmekten kaçınması gerektiği öğretilmelidir.	4	3	2	1
21.Çocuklar bencil olduklarında, hep bir şeyler istediklerinde annenin tepesinin atması çok normaldir.	4	3	2	1
22.Eğer çocuklar ailedeki kuralları uygun bulmuyorsa, bunu anne babalarına söylemeleri hoş karşılanmalıdır.	4	3	2	1
23.Anneler çoğu zaman çocuklarına bir dakika daha dayanamayacakları duygusuna kapılırlar.	4	3	2	1
24.Çocuğu sıkı terbiye ederseniz sonra size teşekkür eder.	4	3	2	1
25.Küçük bir çocuk cinsiyet konusundan sakınmalıdır.	4	3	2	1
26.Bir annenin çocuğunun hayatı hakkında her şeyi bilmesi hakkıdır. Çünkü çocuğu onun bir parçasıdır.	4	3	2	1
27.Uyanık bir anne baba, çocuğunun tüm düşüncelerini öğrenmeye çalışmalıdır.	4	3	2	1
28.Çocuklar anne babalarının kendileri için neler feda ettiklerini düşünmelidirler.	4	3	2	1
29.Eğer çocukların dertlerini söylemelerine izin verilirse büsbütün şikayetçi olurlar.	4	3	2	1

30. Sert terbiye, sağlam ve iyi karakter geliştirir.	4	3	2	1
31. Genç bir kadın henüz gençken yapmak istediği pek çok şey olduğu için, anne olunca kendisini tutuklanmış duygusuna kapılır.	4	3	2	1
32. Anneler çocukları için hemen hemen bütün eğlencelerini feda ederler.	4	3	2	1
33. Babalar daha az bencil olsalar kendilerine düşen görevi yaparlardı.	4	3	2	1
34. İyi bir anne çocuğunu ufak tefek güçlüklerden korumalıdır.	4	3	2	1
35. Bir çocuğa, anne ve babasını herkesten üstün görmesi öğretilmelidir.	4	3	2	1
36.Çocuk hiçbir zaman ailesinden sır saklamamalıdır.	4	3	2	1
37.Çocuklardan sık sık kendilerinden ödün vermelerini, anne babaya uymalarını istemek doğru değildir.	4	3	2	1
38.Çoğu anne bebeklerine bakarken onu inciteceklerinden korkarlar.	4	3	2	1
39. Bir çocuğa başı derde girdiğinde dövüşmek yerine büyüklerine başvurması öğretilmelidir.	4	3	2	1
40. Anne- baba arasındaki bazı konular hafif bir tartışma ile çözümlenemezler.	4	3	2	1
41.Ev bakımında ve idaresinde en kötü şeylerden biri de, kisinin kendi evinde tutuklanmış gibi hissetmesidir.	4	3	2	1
42. Hiçbir kadından yeni doğmuş bir bebeğe tek başına bakması beklenmemelidir.	4	3	2	1
43. Oğlan ve kız çocuklarının birbirlerini soyunurken görmemeleri gerekir.	4	3	2	1
44. Çocukların sorunlarına eğilirsenez, sizi oyalamak için bir çok masal uydururlar.	4	3	2	1
45. Eğer anne-babalar cocukları ile şakalaşp beraber eğlenirlerse çocuklar onların öğütlerini dinlemeye daha çok yönelirler.	4	3	2	1
46. Anneleri kendileri yüzünden zorluk çektiği için çocuklar onlara karşı daha anlayışlı olmalıdırlar.	4	3	2	1
47. Bir çocuk eninde sonunda anne-babasınınkinden daha üstün bir akla sahip olamayacağını öğrenir.	4	3	2	1
48. Eğer bir anne çocuklarını iyi yetiştiremiyorsa belki de bu, babanın evde kendine düşen görevi iyi yapmamasından kaynaklanıyordur.	4	3	2	1
49. Genç bir anne için bebeğin bakımı sırasında yalnız kalmaktan daha kötü bir şey olamaz.	4	3	2	1

50. Bir çocuğun diğer bir çocuğa vurması hiçbir şekilde hoşgörü ile karşılanamaz.	4	3	2	1
51. Anne-babalar çocuklarına hayatta ilerleyebilmeleri için hep bir şeyler yapmaları ve boşa zaman geçirmemeleri gerektiğini öğretmelidirler.	4	3	2	1
52. Akıllı bir kadın yeni bir bebeğin doğumundan önce ve sonra yalnız kalmamak için elinden geleni yapar.	4	3	2	1
53. Evde olup bitenleri sadece anne bildiği için ev hayatını onun planlaması lazımdır.	4	3	2	1
54. Kendi haklarına sahip olabilmesi için bazen bir kadının kocasını terslemesi gerekir.	4	3	2	1
55. Bütün zamanını çocuklarıyla geçirmek, bir kadına kanadı kopmuş kuş duygusunu verir.	4	3	2	1
56. Eğer anne kollarını sıvar, bütün yükü sırtına alırsa tüm aile rahat eder.	4	3	2	1
57. Anne babalar çocuklarını, kendi kendine oluşturdukları güveni sarsabilecek bütün güç işlerden sakınmalıdırlar.	4	3	2	1
58. Çocuklar aslında sıkı disiplin içinde mutlu olurlar.	4	3	2	1
59. Çocukların toplantılarıyla, kız- erkek arkadaşlıklarıyla ve eğlenceleriyle ilgilenen anne- babalar onların iyi yetişmelerini sağlarlar.	4	3	2	1
60. Anne ve babaya sadakat her şeyden önce gelir.	4	3	2	1

GÜÇLER VE GÜÇLÜKLER ANKETİ

Her cümle için, Doğru Değil, Kısmen Doğru, Tamamen Doğru kutularından birini işaretleyiniz. Kesinlikle emin olamasanız ya da size anlamsız görünse de elinizden geldiğince tüm cümleleri yanıtlamanız bize yardımcı olacaktır. Lütfen yanıtlarınızı çocuğunuzun son 6 ay içindeki davranışlarını göz önüne alarak veriniz.

Çocuğunuzun Adı:

Kız / Erkek

Doğum Tarihi:

	Doğru Değil	Kısmen Doğru	Kesinlikle Doğru
Diğer insanların duygularını önemser.			
Huzursuz ve aşırı hareketlidir, uzun süre kıpırdamadan duramaz.			
Sıkça baş ağrısı, karın ağrısı ve bulantı şikayetleri olur			
Diğer çocuklarla kolayca paylaşır. (yiyeceğini, oyuncasını, kalemini v.s.)			
Sıkça öfke nöbetleri olur yada aşırı sinirlidir.			
Daha çok tek başınadır, yalnız oynama eğilimindedir.			
Genellikle söz dinler, büyüklerin isteklerini yapar.			
Birçok kaygısı vardır. Sıkça endişeli görünür.			
Eğer birisi incinmiş, morali bozulmuş yada kendini kötü hissediyor ise ona yardımcı olur.			
Sürekli elleri ayakları kıpır kıpırdır yada oturduğu yerde kıpırdanıp durur.			
En az bir yakın arkadaşı vardır.			
Sıkça diğer çocuklarla kavga eder yada onlarla alay eder.			
Sıkça mutsuz, kederli yada ağlamaktadır.			
Genellikle diğer çocuklar tarafından sevilir.			
Dikkati kolayca dağılır. Dikkatini toplamakta güçlük çeker.			
Yeni ortamlarda gergin yada huysuzdur. Kendine güvenini kolayca kaybeder.			
Kendinden küçüklere iyi davranır.			
Sıkça yalan söyler yada hile yapar.			

	Doğru Değil	Kısmen Doğru	Kesinlikle Doğru
Diğer çocuklar ona takarlar yada onunla alay ederler.			
Sıkça başkalarına (anne baba, öğretmen, diğer çocuklar) yardım etmeye istekli olur.			
Bir şeyi yapmadan önce düşünür.			
Ev, okul yada başka yerlerden çalar.			
Büyüklerle çocuklardan daha iyi geçinir.			
Pek çok korkusu var. Kolayca ürker.			
Başladığı işi bitirir, dikkat süresi iyidir.			

Belirtmek istediğiniz başka düşünce ya da duygunuz var mı?

Genel olarak, çocuğunuzun aşağıdaki alanların birinde ya da daha fazlasında güçlükleri olduğunu düşünüyor musunuz:

Duygular, dikkati toplama, davranışlar, başkaları ile geçinebilme?

Hayır Evet-Biraz Evet-Oldukça Ciddi Evet-Çok Ciddi

Eğer yanıtınız "evet" ise, lütfen aşağıdaki bu güçlüklerle ilişkin soruları yanıtlayınız.

○ Bir önceki soruda bahsettiğiniz bu güçlükler ne zamandır var?

1 aydan az 1 - 5 ay 6-12 ay Bir yıldan fazla

○ Bu güçlükler çocuğunuzu sıkıntıya sokuyor yada moralini bozuyor mu?

Kesinlikle Hayır Biraz Oldukça Fazla Çok Fazla

○ Bu güçlükler aşağıdaki alanlarda, çocuğunuzun günlük yaşamını etkiliyor mu?

Kesinlikle Hayır Biraz Oldukça Fazla Çok Fazla

Ev yaşamı

Arkadaş ilişkileri

Sınıf içi öğrenme

Boş zaman etkinlikleri

○ Bu güçlükler size ya da ailenize zorluk yaşıyor mu?

Kesinlikle Hayır Biraz Oldukça Fazla Çok Fazla

İmza:

Tarih:

Anne / Baba / Diğer (lütfen belirtiniz):